

Afgørelser – Reg. nr.: 08254.00

Fredningen vedrører: Tempelkrog Nord

Bemærkninger:

Bemærkning om formål og bestemmelser:

I dokumentet er fredningens formål og bestemmelser fremhævet som hjælp til læseren. Fremhævningerne er vejledende. Fredningens formål og bestemmelser kan også optræde uden for de markerede områder. Et fuldstændigt billede af formål og bestemmelser forudsætter, at hele afgørelsen fra fredningsnævn og Overfredningsnævnet/klagenævn læses.

[Tryk her for at komme direkte til den vejledende fremhævning af af fredningens formål](#)

[Tryk her for at komme direkte til den vejledende fremhævning af bestemmelserne](#)

Ophæver dele af fredning med Reg.nr. 02314.01

Domme:

Taksationskommissionen:

Miljø- og Fødevareklagenævnet: 02-05-2024

Fredningsnævnet: 11-05-2022

Forslag: 08-07-2021

Dispensationer: sidst i filen med nyeste til sidst

MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET >

2. maj 2024
Sagsnr. 22/08200
Sagsbehandler: SKJ

AFGØRELSE FRA MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

**MILJØ- OG
FØDEVAREKLAGENÆVNET**

Toldboden 2
8800 Viborg

AFGØRELSE om fredning af Tempelkrog Nord i Holbæk Kommune og Lejre Kommune

Tlf. 72 40 56 00
CVR-nr. 37795526
EAN-nr. 5798000026070
nh@naevneneshus.dk
www.naevneneshus.dk

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 44, stk. 1, jf. § 40.¹

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Fredningsnævnet for Østsjællands afgørelse af 11. maj 2022 om at gennemføre en fredning af Tempelkrog Nord i Holbæk Kommune og Lejre Kommune med følgende ændringer:

- Fredningsbestemmelsernes § 9 ændres således, at antallet af jagtdage ikke angives i døgn, men i 24 timers intervaller.
- Formuleringen af fredningsbestemmelsernes § 9 ændres, så det fremgår, at antallet af jagtdage er eksklusiv forberedelse og oprydning.
- Formuleringen af fredningsbestemmelsernes § 9 ændres, så det fremgår, at datoerne for de planlagte jagtdage skal angives inden for et datospænd på tre dage og ikke to dage.

Fredningen omfatter herefter følgende ejendomme, der er afgrænset som vist på det medfølgende fredningskort, og som helt eller delvist omfatter følgende matrikelnumre:

Holbæk Kommune:

8k, 11l, 27, 29, 7000g Ågerup by, Ågerup

2a Eriksholm Hgd, Ågerup

8m Marup by, Tølløse

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1392 af 4. oktober 2022 om naturbeskyttelse.

16 Lunderød by, Tølløse

Lejre Kommune:

27b, 33, 36 Ordrup by, Kirke Sonnerup

Fredningen af Tempelkrog Nord gennemføres med følgende bestemmelser, som herefter gælder for fredningen:

§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er

- at beskytte og forbedre de landskabelige værdier i området, således at området fremtræder som et overvejende åbent landskab.
- at bevare og forbedre de biologiske værdier, der knytter sig til sø, vandløb og naturarealer i området, herunder særligt det rige fugleliv,
- at sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter, herunder at sikre og forbedre offentlighedens muligheder for at færdes og opholde sig i området,
- at skabe grundlag for naturpleje,
- at medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus af arter og naturtyper, som Natura 2000-område Egernæs med holme og Fuglsø nr. 247 er udpeget for.

§ 2 Fredningsområdet

Fredningsområdet afgrænses som vist på medfølgende fredningskort.

§ 3 Bevaring af området

Stk. 1. Fredningsområdet fremtræder som et overvejende åbent landskab med enkelte levende hegn, solitære træer og småbevoksninger. Fredningsområdet skal bevares i dets nuværende tilstand, med mindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation.

Stk. 2. Fredningsnævnets godkendelse erstatter ikke nødvendige tilladelser eller dispensationer, som skal indhentes ved andre myndigheder.

Stk. 3. Desuden er de dele af fredningen, som er omfattet af Natura 2000 underlagt den til enhver tid gældende Natura 2000-plan og opfølgende kommunale og statslige handleplaner.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse

Stk. 1. Fredningsområdet må ikke omlægges, jordbearbejdes, tilsås, gødskes, kalkes, sprøjtes med pesticider og lignende eller tilplantes.

Stk. 2. Fredningsnævnet kan i særlige tilfælde dispensere til brug af bekæmpelsesmidler.

Stk. 3. Driften af skov- og naturarealer indenfor Natura 2000-området skal ske i overensstemmelse med den til en hver tid gældende Natura 2000-plan og deraf følgende kommunale og statslige handleplaner.

§ 5 Terrænændringer mv.

Stk. 1. Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstoffer må ikke udvindes, heller ikke til eget brug.

Stk. 2. Dog kan der ske terrænændringer som led i en naturgenopretning, eller som mindre terrænændringer i forbindelse med byggeri og anlæg efter fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for arkæologiske udgravninger i området efter fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for vedligeholdelse og almindelig udbedring af diget. Eventuel forhøjning af digets kronekote, som bestemt i vedtægterne, kræver fredningsnævnets forudgående tilladelse.

§ 6 Bebyggelse, faste konstruktioner og anlæg

Stk. 1. Der må ikke opføres bebyggelse i området, herunder skure, boder, jagthytter, drivhuse og lignende inden for fredningsområdet. Dog er fredningen ikke hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for heste, får, kreaturer og lignende efter fredningsnævnets godkendelse af udformning, størrelse og placering.

Stk. 2. Der må ikke etableres faste anlæg og konstruktioner, som f.eks. tårne, jagtstiger, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer, solcelleparkeer og master inden for fredningsområdet, og der må ikke føres luftledninger over arealerne.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for borde/bænke og fugletårn/-skjul, som vist på fredningskortet. Yderligere almene anlæg til understøttelse af friluftslivet kan alene etableres efter fredningsnævnets nærmere godkendelse.

Stk. 4. Der må ikke anbringes campingvogne, og teltning er ikke tilladt.

Stk. 5. Der må ikke etableres belysning inden for området.

Stk. 6. Etablering af sportsanlæg som golfbaner, skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere m.m. er ikke tilladt.

Stk. 7. Hegn må opsættes, hvis hegnet ikke begrænser offentlighedens adgang efter naturbeskyttelsesloven. Hegn skal være almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug.

Stk. 8. Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden.

Stk. 9. Der må ikke anlægges nye veje eller ændres belægning på eksisterende veje. Almindelig vedligeholdelse af mark- og skovveje med eksempelvis sten eller grus er tilladt.

Stk. 10. Nye stier må anlægges i overensstemmelse med fredningskortet. Herudover kan nye stier anlægges med fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 11. Der må ikke etableres nye grøfter eller dræn. Plejemyndigheden kan dog i særlige tilfælde godkende nye grøfter eller dræn, hvis formålet er at muliggøre naturpleje, eller hvis det er nødvendigt for opretholdelse af udlagte veje og stier.

Stk. 12. Fredningen er ikke til hinder for etablering af de nødvendige foranstaltninger i forbindelse med pleje, anlæg af stier mv., f. eks. stenter, drikkeanlæg, fangfolde og lignende.

§ 7 Adgang

Stk. 1. Der er adgang for offentligheden til fods og på cykel til det fredede område ad stier markeret på fredningskortet og til arealer med borde/bænke samt fugletårne/-skjul i tilknytning til stien.

Stk. 2. Hvor adgang til stier, fugletårne, borde/bænkesæt o.lign. forhindres ved hegning af hensyn til græssende husdyr, skal stier og friluftsfaciliteter holdes tilgængelige for offentligheden med stenter, klaplåger, færister eller lignende.

Stk. 3. Plejemyndigheden sikrer, at stier som fremgår af fredningskortet er farbare og synlige i terrænet.

Stk. 4. Eksisterende stier må ikke nedlægges.

Stk. 5. Motoriseret færdsel er ikke tilladt. Undtaget her fra er motoriseret færdsel i forbindelse med naturpleje og arbejdskørsel i forbindelse med nødvendig vedligeholdelse af områdets installationer. Tilsvarende vil det være tilladt at færdes med elcykel samt elscooter, som ikke er registrerede og benyttes af gangbesvarede.

Stk. 6. Færdsel på søen med båd, jolle, kano, kajak, padlebræt og lignende er ikke tilladt. Undtaget herfra er færdsel i forbindelse med naturpleje.

Stk. 7. Flyvning med droner, modelfly, paraglider og lignende er ikke tilladt inden for det fredede område.

Stk. 8. Skiltning med retningslinjer for adgangen skal i øvrigt følges.

Stk. 9. Hunde skal føres i snor.

§ 8 Naturpleje, plejemyndighed og naturplaner

Stk. 1. Plejen af naturarealer skal tilrettelægges med øget biodiversitet for øje, særligt så den tilgodeser vandfuglene i området.

Stk. 2. Fredningen er ikke til hinder for at genskabe den naturlige hydrologi i området.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for indgreb, der genopretter en selvforvaltende natur med fri dynamik og naturlige processer (rewilding) efter en samlet plan.

Stk. 4. Plejemyndigheden (Holbæk Kommune og Lejre Kommune) kan gennemføre pleje i henhold til den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse.

§ 9 Jagt

Stk. 1. Jagt er ikke tilladt i fredningsområdet, og der må ej heller opdrættes, fodres eller udsættes vildt.

Stk. 2. Jagt er dog tilladt op til seks gange årligt á 24 timers varighed eksklusiv forberedelse og oprydning. Lodsejerne skal hvert år inden den 1. september meddele Lejre Kommune og Holbæk Kommune hvilke dage, der i den følgende jagtsæson afholdes jagt. Datoerne skal angives inden for et datospænd på tre dage.

§ 10 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

§ 11 Ophævelse af eksisterende fredning

Fredningen af Ryegårds Jorder fra 21. februar 1958 ophæves for så vidt angår de af denne fredning omfattede arealer.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.² Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal

² Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet, som ændret ved lov nr. 900 af 21. juni 2022 om ændring af museumsloven, lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet og forskellige andre love.

være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Er afgørelsen offentliggjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af nævnet, jf. § 1 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, der har behandlet sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 10, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Indhold

1.	Indledning	8
2.	Fredningsforslaget.....	8
3.	Fredningens afgrænsning	9
4.	Beskrivelse af fredningsområdet	10
5.	Frednings- og planmæssige forhold.....	13
6.	Fredningsbestemmelser i fredningsforslaget.....	13
7.	Fredningsnævnet for Østsjællandets behandling og afgørelse .	17
7.1	Offentligt møde og besigtigelse	17
7.2	Bemærkninger til eventuel regulering af jagt.....	19
7.3	Fredningsnævnet for Østsjællandets afgørelse	20
8.	Klager	21
9.	Bemærkninger til klagerne.....	23
10.	Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling og afgørelse.....	24
10.1	Besigtigelse og offentligt møde	24
10.2	Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger	25
10.2.1	Fredningens gennemførelse	26
10.2.2	Fredningens indhold.....	26
10.3	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse	27

1. Indledning

Fredningsnævnet for Østsjælland har den 11. maj 2022 truffet afgørelse om at gennemføre en fredning af Tempelkrog Nord i Holbæk Kommune og Lejre Kommune. Fredningsnævnet har samme dag truffet særskilt afgørelse om at tilkende erstatning og godtgørelse på 323.763 kr. i anledning af fredningen.

Fredningsforslaget er fremsat af Danmarks Naturfredningsforening den 8. juni 2021.

Fredningen omfatter et areal på ca. 77 ha og berører i alt fire lodsejere. Omkring 0,21 ha af fredningsområdet er offentligt ejet af Holbæk Kommune, og de resterende ca. 76,8 ha ejes af tre private lodsejere.

Fredningsforslaget vedrører arealer inden for både Fredningsnævnet for Vestsjælland og Fredningsnævnet for Østsjællands område. Miljøstyrelsen bestemte den 18. juni 2021 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 35, stk. 7, at sagen skal behandles af Fredningsnævnet for Østsjælland.

Formålet med fredningen er at beskytte og forbedre de landskabelige værdier i området, så området fremtræder som et overvejende åbent landskab, og at bevare og forbedre de biologiske værdier, der knytter sig til sø, vandløb og naturarealer i området, herunder særligt det rige fugleliv. Desuden har fredningen til formål at sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter og offentlighedens muligheder for at færdes og opholde sig i området. Herudover har fredningen til formål at skabe grundlag for naturpleje, og at medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus af arter og naturtyper, som Natura 2000-område Egernæs med holme og Fuglsø nr. 247 er udpeget for.

Fredningsnævnets afgørelse er påklaget til Miljø- og Fødevarerklagenævnet af lodsejerne med lb.nr. 2, Tempelkrog I/S, og lb.nr. 5, Jens Lagerbon, i én samlet klage, samt af Lejre Kommune samt af Danmarks Naturfredningsforening og Dansk Ornitologisk Forening BirdLife, jf. naturbeskyttelseslovens § 43, stk. 2. Lb.nr. 2 har efterfølgende opkøbt lb.nr. 5's ejendom i fredningsområdet.

Fredningsnævnet har den 22. november 2021 efter miljøvurderingslovens § 10, jf. § 8, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 1, nr. 1 og nr. 3, truffet afgørelse om, at der ikke er pligt til at udarbejde en miljøvurdering i forbindelse med behandlingen af fredningsforslaget. Denne afgørelse er påklaget til Miljø- og Fødevarerklagenævnet af lodsejerne med lb.nr. 2 og 5. Nævnet har den 23. maj 2023 truffet afgørelse om ikke at give medhold i den indgivne klage. Nævnet har ved afgørelse af 4. august 2023 afslået at genoptage behandlingen af klagesagen.

2. Fredningsforslaget

Det fremgår bl.a. om baggrunden for fremsættelse af fredningsforslaget, gengivet fra fredningsforslaget (s. 3), at:

”Tempelkrog Nord indgik i 2018 i et vådområdeprojekt, som havde til formål at nedbringe kvælstofudledningen til Isefjord. Det betød, at pumperne i det tidligere afvandede område blev slukket og Elverdams Å og Truelsbækken genslynget. I løbet af ganske kort tid kunne titusindvis af svømme og vadefugle konstateres i området, som med naturgenopretningen var blevet et eldorado for fuglene. Det har fået masser af mennesker til at besøge området ad den nyligt anlagte sti omkring søen, som tillader, at områdets rige fugleliv kan iagttages og nydes på afstand.

Danmark er et vigtigt knudepunkt på trækvejene for millioner af svaner, gæs, ænder og vadefugle. De yngler nord for landet og overvintrer her eller længere sydpå. Som yngleområde har Danmark ligeledes stor betydning for mange arter knyttet til de våde enge og lavvandede kystområder. Siden genopretningen af Tempelkrog Nord er der konstateret over 180 forskellige arter, der blandt andet tæller usædvanlige arter som isfugl og sorthalset lap-pedykker. Mange flere både sjældne og truede arter kan forventes vil finde vej til Tempelkrog i de kommende år, hvis området vel og mærke beskyttes imod forstyrrelser, som vil kunne få fuglene til at holde sig væk.

Baggrunden for fredningsforslaget er et ønske om at give områdets natur og særligt det fantastiske fugleliv en beskyttelse imod fysiske ændringer i form af terrænændringer og bebyggelse, og beskyttelse imod forstyrrelser i form af færdsel på vand og i luftrummet, motoriseret færdsel på land samt jagt, som kan true fuglenes mulighed for at raste og fouragere. Ikke mindst jagt udgør en voldsom trussel imod områdets rige fugleliv. Jagt på vandfuglene kan således give anledning til, at fuglene forlader området for en tid eller for resten af sæsonen, og således ikke udnytter tiltrængte føderes-sourcer. Og jagten forstyrrer ikke kun de fugle med jagttid, men også sjældne og truede arter uden jagttid. For alle gælder det, at de forhindres i at fouragere og raste i jagtsæsonen.

Samtidig er det et ønske med den foreslåede fredning at sikre og forbedre offentlighedens adgang i området. Stien omkring søen vil med fredningen blive permanent ligesom muligheden for fugletårne, borde/bænke og lignende mindre friluftsfaciliteter, som forbedrer muligheden for friluftslivet.

Endelig sikrer en fredning, at plejemyndigheden kan gennemføre den nødvendige naturpleje i området, og eksempelvis sætte ind med græsning eller høslæt, så området ikke gror til i pil og tæt krat til gene for lyskrævende arter og det rige fugleliv.”

3. Fredningens afgrænsning

Området afgrænses mod syd af Holbækmotorvejen og mod nord af Asserholmdæmningen, der adskiller Tempelkrog Nord fra den sydlige del af Isefjord. Mod vest afgrænses området af Truelsbækkens gamle udløb, og mod øst afgrænses området af Elverdamså.

4. Beskrivelse af fredningsområdet

Fredningsområdet ligger i bunden af Isefjord sydøst for Holbæk og består af en større sø, der er omgivet af åbne, uopdyrkede græsarealer. Syd og øst for søen løber henholdsvis Truelsbækken og Elverdamsåen.

Landskabet er fladt, men i den nordvestlige del af fredningsområdet findes bakken Asserholm, hvorfra der er udsigt over det meste af området. Fredningsområdet er ubebygget, men på Asserholmdæmningen findes en mindre bygning, der tidligere har været anvendt som pumpehus.

Landskab og geologi

Af fredningsnævnets afgørelse (s. 2) og af fredningsforslaget (s. 4) fremgår det om fredningsområdets landskabsformer og geologi, at:

”Elverdamsdalen og Tempelkrogen blev dannet i slutningen af Weichsel-istiden, hvor smeltevandssloderne fra dødisen fossede mod nord gennem en fordybning i landskabet og udgravede Elverdamsdalen. Der samlede sig en stor ferskvandssø uden udløb til havet. For ca. 7.000 år siden var havniveauet steget så meget, at der i den sydlige del af hvad der skulle blive Isefjord stod vandet 3 meter højere end nu. Dalbunden blev dækket af havet og der blev aflejret sand, som dannede den flade dalbund nord for Aastrup. Isefjord åbnedes til Kattegat, og Roskilde Fjord, Lammefjorden og Sidinge Fjord, og fik stort set taget den form, vi kender nu.

Indtil midten af forrige århundrede var tempelkrog en lavvandet vig på 20 ha med omkringliggende strandenge. Dalsidens mange kilder sikrede rigelig vandtilførsel til flere møller året rundt, men for at få vandet der, hvor man ville bruge det, blev der allerede i Middelalderen gravet og anlagt møllerender. Selve Elverdamsåen rørte man imidlertid ikke meget ved. Den var herreds- og amtsskel. På et kort fra 1823 har åen fortsat sit naturlige forløb gennem engene hen til Tempelkrogen. På kort fra 1859 er den udrettet langs Aastrups Dyrehave og op til landevejen. I 1894 er dalbunden gennemskåret af drængrøfter, men åen løber stadigvæk i midten af dalbunden. Engene blev brugt til græsning og høslæt. Selve Tempelkrogen blev brugt til fiskeri og jagt, herunder jagt på marsvin, som fortsatte til langt hen i 1900-tallet.”³

Biologi

Der er i fredningsområdet registreret over 180 fuglearter, herunder truede arter som engsnarre, vagtel, lille skallesluger, sorthalset lappedykker, klyde, fjordterne, lille præstekrage og sortterne, samt de endnu sjældnere arter blåvinget and, sort ibis, stylteløber, odinshane, hvidvinget terne og aftenfalk.

Det fremgår desuden af fredningsnævnets afgørelse, at fredningsområdet er potentielt yngleområde for sortterne, brushane og atlingand, der alle

³ Fredningsnævnets afgørelse, s. 2.

kræver græsning og lavvandede arealer. Derudover er krikand, skeand og taffeland alle rastefugle i området.

Der er registreret mange forskellige sommerfuglearter i området, herunder grønrået kålsommerfugl, aurora, citronsommerfugl, admiral, tidselsommerfugl, storplettet perlemorsommerfugl og almindelig blåfugl. Derudover er der registreret hare, egern, ræv, ilder, lækat, brud, rådyr og flere arter af flagermus og snog i området.

Naturbeskyttelse

Af det fredede område er ca. 18 ha omfattet af åbeskyttelseslinjen afkastet af Elverdamsåen, mens 25,66 ha er omfattet af søbeskyttelseslinjen til den genoprettede sø, jf. naturbeskyttelseslovens § 16. Desuden er ca. 24 ha i den nordligste del af fredningen omfattet af strandbeskyttelseslinjen, jf. naturbeskyttelseslovens § 15. Endvidere er ca. 11,91 ha af den nordøstlige del af fredningsområdet beliggende inden for skovbyggelinjen, jf. naturbeskyttelseslovens § 17. Herudover er der på arealet registreret 43,46 ha eng, strandeng og sø, som er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, ligesom vandløbene Truelsbæk og Elverdamsåen også er beskyttet efter samme bestemmelse.

Ifølge fredningsforslaget er det sandsynligt, at hele området inden for få år vil vokse ind i § 3-beskyttelsen, hvis den rette naturpleje gennemføres.

Fortidsminder og kulturspor

I det nordvestlige hjørne af fredningen findes Asserholm Voldsted på en naturlig bank. En udgravning i 1928 viste, at der tidligere har ligget et firesidet bygningsanlæg på arealet. På den østlige side af banken findes resterne af en ertebølle skaldynge.

Nær Asserholmdæmningen i den nordlige del af fredningen findes en sagnsten, der ifølge sagnet er kastet af en trolde. I forbindelse med etableringen af dæmningen blev entreprenøren bedt om at fjerne stenen, så den ikke ville blive dækket af dæmningen, men grundet stenens størrelse og dybe beliggenhed blev dæmningen ført uden om stenen.

I 1937 blev et broprojekt forsøgt gennemført ved Munkholm nord for fredningsområdet. Broprojektet måtte opgives grundet den bløde undergrund. Landindvindingsloven af 1941 muliggjorde etablering af en dæmning, men planlægningen stoppede grundet krigstidens rationering af byggematerialer.

I 1952 blev Munkholmbroen nord for fredningsområdet indviet. Efter broens indvielse blev et nyt landindvindingsprojekt foreslået, og i 1955 godkendte Landbrugsministeriet Landindvindingssagen Elverdamså og Tempelkrog, der omfattede et jorddige, et pumpeanlæg, en østre landkanal med sluse, en vestre landkanal og afvandingskanaler. Arbejdet med landindvindingen begyndte i efteråret 1956, og i slutningen af 1958 var projektet i det

væsentligste gennemført. I forbindelse med projektet blev 10,95 ha umatrikulerede arealer indvundet.

Naturgenopretning og -pleje

I 2017 igangsatte Lejre og Holbæk kommuner et naturgenopretningsprojekt i det tidligere drænedes område, hvor lodsejerne frivilligt lagde jord til projektet mod en økonomisk kompensation. Pumpen, der tidligere drænedes området, blev slukket i 2018, og projektet var færdiggjort i 2019. Det genoprettede område består af et vådområde på ca. 72 ha med en stor sø omgivet af vader, enge og sump.

Naturgenopretningsprojektet blev iværksat for at forbedre tilstanden i Isefjord og mindske tilførslen af kvælstof fra de omkringliggende marker. Der blev i 2019 tinglyst deklARATIONER om offentlighedens adgang til området, anvendelsen af området og om retten til at udføre vedligehold af projektet. I forbindelse med projektets gennemførelse blev der ikke foretaget regulering af jagten i området, der efter naturgenopretningen har tiltrukket et rigt fugleliv, og som i 2020 blev solgt til to lodsejere, hvoraf den ene er et interessentskab med jagtinteresser. Det er med fredningen foreslået, at der ikke må udøves jagt i området.

Med fredningen er det desuden foreslået, at der skal foretages naturpleje i fredningsområdet i form af græsning, hvilket vil holde udviklingen af rørskov omkring søens bredder nede.

Offentlighedens adgang

Der er offentlig adgang til fredningsområdet ad en grussti, der løber rundt om søen i kanten af fredningsområdet. I forbindelse med det gennemførte naturgenopretningsprojekt er der tinglyst en fælles kommunal deklARATION, der regulerer offentlighedens adgang til stien. DeklARATIONEN hindrer ikke, at stien kan lukkes af for offentligheden i forbindelse med jagter i området, ligesom den ikke hindrer dronflyvning og motorsejls i området. Det er med fredningen foreslået, at offentlig adgang uden for stien og de rekreative arealer forbydes, hvilket også omfatter færdsel på søen og i luftrummet. Det er desuden foreslået, at der kan etableres borde, bænke og et fugletårn i fredningsområdet.

Friluftsliv

Asserholmdæmningen i den nordlige del af fredningen er en del af Fjordstien, der går fra Hundested via Frederiksværk, Frederikssund og Jyllinge til Roskilde, hvorfra den fortsætter til Holbæk og Rørvig.

Vandindvindingsinteresser

Den østlige og sydvestlige del af fredningsområdet indgår i et større område, der er udlagt som område med drikkevandsinteresser.

Natura 2000-områder

Omkring 0,5 ha i den nordøstlige del af fredningsområdet er omfattet af Natura 2000-område nr. 239 for Ryegård Dyrehave, Bramsnæs og Garveriskov og Egernæs med holme og Fuglsø, der består af habitatområde H246 og H247. Området er bl.a. udpeget på baggrund af naturtyperne bugter og vige, strandenge, kransnålalgesøer, næringsrige søer, kalkoverdrev, surt overdrev, tidvis våde enge, kilder og væld, samt elle- og askeskov.

5. Frednings- og planmæssige forhold

Eksisterende fredninger

En mindre del af den nordøstlige del af fredningsområdet er omfattet af den eksisterende fredning af Ryegård Gods og omegn fra 1958, der har til formål at sikre godsets natur- og landskabsværdier. Det er med fredningen af Tempelkrog Nord foreslået, at fredningen af Ryegård Gods og omegn ophæves, for så vidt angår de af fredning af Tempelkrog Nord omfattede arealer.

Planlægningsmæssige forhold

Hele fredningsområdet ligger i landzone og inden for kystnærhedszonen.

Store dele af de arealer, der er beliggende i Holbæk Kommune, er i Holbæk Kommunes Kommuneplan 2021 udpeget som geologisk bevaringsværdigt, som potentielt naturbeskyttelsesområde, som lavbundsarealer, der kan genoprettes og som skovrejsningsområde. Derudover er arealet omkring Asserholm og Asserholmdæmningen udpeget som værdifuldt kulturmiljø.

Store dele af de arealer, der er beliggende i Lejre Kommune, er i Lejre Kommunes Kommuneplan 2021 udpeget som bevaringsværdigt landskab, som kulturhistorisk bevaringsværdigt, som naturbeskyttelsesområde, som lavbundsarealer, der kan genoprettes og som særligt værdifuldt landbrugsområde.

Omkringliggende Natura 2000-områder

Omkring 9 km øst for fredningsområdet findes Natura 2000-område nr. 136 Roskilde Fjord og Jægerspris Nordskov, der består af habitatområde H120 og H199 og fuglebeskyttelsesområde F105 og F107. Området er bl.a. udpeget på baggrund af arterne knopsvane, grågås, knarand, skeand, krikand, trolldand, hvinand og blishøne, der alle er rastefugle ved Tempelkrog Nord.

6. Fredningsbestemmelser i fredningsforslaget

Danmarks Naturfredningsforenings fredningslag af 8. juni 2021 indeholdt følgende fredningsbestemmelser:

”§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål

- at beskytte og forbedre de landskabelige værdier i området, således at området fremtræder som et overvejende åbent landskab.
- at bevare og forbedre de biologiske værdier, der knytter sig til sø, vandløb og naturarealer i området, herunder særligt det rige fugleliv,
- at sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter, herunder at sikre og forbedre offentlighedens muligheder for at færdes og opholde sig i området,
- at skabe grundlag for naturpleje,
- at medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus af arter og naturtyper, som Natura2000område Egernæs med holme og Fuglsø nr. 247 er udpeget for.

§ 2 Fredningsområdet

Det fredede område omfatter ca. 77 ha, som fremgår af fredningskortet.

§ 3 Bevaring af området

Stk. 1. Fredningsområdet fremtræder som et overvejende åbent landskab med enkelte levende hegn, solitære træer og småbevoksninger. Fredningsområdet skal bevares i dets nuværende tilstand, med mindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation.

Stk. 2. Fredningsnævnets godkendelse erstatter ikke nødvendige tilladelser eller dispensationer, som skal indhentes ved andre myndigheder.

Stk. 3. Desuden er de dele af fredningen, som er omfattet af Natura2000 underlagt den til enhver tid gældende Natura2000 plan og opfølgende kommunale og statslige handleplaner.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse

Stk. 1. Fredningsområdet må ikke omlægges, jordbearbejdes, tilsås, gødskes, kalkes, sprøjtes med pesticider og lignende eller tilplantes,

Stk. 2. Fredningsnævnet kan i særlige tilfælde dispensere til brug af bekæmpelsesmidler.

Stk. 3. Driften af skov- og naturarealer indenfor Natura 2000 området skal ske i overensstemmelse med den til enhver tid gældende Natura 2000 plan og deraf følgende kommunale og statslige handleplaner.

§ 5 Terrænændringer mv.

Stk. 1. Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstofferne må ikke udvindes, heller ikke til eget brug.

Stk. 2. Dog kan der ske terrænændringer som led i en naturgenopretning, eller som mindre terrænændringer i forbindelse med byggeri og anlæg efter Fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for arkæologiske udgravninger i området efter fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for vedligeholdelse og almindelig udbedring af diget. Eventuel forhøjning af digets kronekote, som bestemt i vedtægterne, kræver fredningsnævnets forudgående tilladelse.

§ 6 Bebyggelse, faste konstruktioner og anlæg

Stk. 1. Der må ikke opføres bebyggelse i området, herunder skure, boder, jagtthytter, drivhuse og lignende inden for fredningsområdet. Dog er fredningen ikke hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for heste, får, kreaturer og lignende efter Fredningsnævnets godkendelse af udformning, størrelse og placering.

Stk. 2. Der må ikke etableres faste anlæg og konstruktioner, som f.eks. tårne, jagtstiger, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer, solcelleparkeer og master inden for fredningsområdet, og der må ikke føres luftledninger over arealerne.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for borde/bænke og fugletårn/-skjul, som vist på fredningskortet. Yderligere almene anlæg til understøttelse af friluftslivet kan alene etableres efter fredningsnævnets nærmere godkendelse.

Stk. 4. Der må ikke anbringes campingvogne, og teltning er ikke tilladt.

Stk. 5. Der må ikke etableres belysning inden for området.

Stk. 6. Etablering af sportsanlæg som golfbaner, skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere m.m. er ikke tilladt.

Stk. 7. Hegn må opsættes, hvis hegnet ikke begrænser offentlighedens adgang efter naturbeskyttelsesloven. Hegn skal være almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug.

Stk. 8. Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden.

Stk. 9. Der må ikke anlægges nye veje eller ændres belægning på eksisterende veje. Almindelig vedligeholdelse af mark- og skovveje med eksempelvis sten eller grus er tilladt.

Stk. 10. Nye stier må anlægges i overensstemmelse med fredningskortet. Herudover kan nye stier anlægges med Fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 11. Der må ikke etableres nye grøfter eller dræn. Plejemyndigheden kan dog i særlige tilfælde godkende nye grøfter eller dræn, hvis formålet er at muliggøre naturpleje, eller hvis det er nødvendigt for opretholdelse af udlagte veje og stier.

Stk. 12. Fredningen er ikke til hinder for etablering af de nødvendige foranstaltninger i forbindelse med pleje, anlæg af stier mv., f. eks. stenter, drikkeanlæg, fangfolde og lignende.

§ 7 Adgang

Stk. 1. Der er adgang for offentligheden til fods og på cykel til det fredede område ad stier markeret på fredningskortet og til arealer med borde/bænke samt fugletårne/-skjul i tilknytning til stien.

Stk. 2. Hvor adgang til stier, fugletårne, borde/bænkesæt o.lign. forhindres ved hegning af hensyn til græssende husdyr, skal stier og friluftsfaciliteter holdes tilgængelige for offentligheden med stenter, klaplåger, færste eller lignende.

Stk. 3. Plejemyndigheden sikrer, at stier som fremgår af fredningskortet er farbare og synlige i terrænet.

Stk. 4. Eksisterende stier må ikke nedlægges.

Stk. 5. Motoriseret færdsel er ikke tilladt. Undtaget her fra er motoriseret færdsel i forbindelse med naturpleje og arbejdskørsel i forbindelse med nødvendig vedligeholdelse af områdets installationer. Tilsvarende vil det være tilladt at færdes med elcykel samt elscooter, som ikke er registrerede og benyttes af gangbesvarede.

Stk. 6. Færdsel på søen med båd, jolle, kano, kajak, padle-bræt og lignende er ikke tilladt. Undtaget herfra er færdsel i forbindelse med naturpleje.

Stk. 7. Flyvning med droner, modelfly, paraglider og lignende er ikke tilladt inden for det fredede område.

Stk. 8. Skiltning med retningslinjer for adgangen skal i øvrigt følges.

Stk. 9. Hunde skal føres i snor.

§ 8 Naturpleje, plejemyndighed og naturplaner

Stk. 1. Plejen af naturarealer skal tilrettelægges med øget biodiversitet for øje, særligt så den tilgodeser vandfuglene i området.

Stk. 2. Fredningen er ikke til hinder for at genskabe den naturlige hydrologi i området.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for indgreb, der genopretter en selvforvaltende natur med fri dynamik og naturlige processer (rewilding) efter en samlet plan.

Stk. 4. Plejemyndigheden (Holbæk og Lejre kommuner) kan gennemføre pleje i henhold til den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse.

§ 9 Jagt

Jagt er ikke tilladt i fredningsområdet, og der må ej heller opdrættes, fodres eller udsættes vildt.

§ 10 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

§ 11 Ophævelse af eksisterende fredning

Fredningen af Ryegårds Jorder fra 21. februar 1958 ophæves for så vidt angår de af denne fredning omfattede arealer.”

7. Fredningsnævnet for Østsjælland's behandling og afgørelse

Fredningsnævnet har den 25. august 2021 afholdt offentligt møde om fredningen og besigtiget fredningsområdet, ligesom fredningsnævnet har modtaget skriftlige indlæg til sagen.

7.1 Offentligt møde og besigtigelse

Det blev på det offentlige møde gjort gældende, at regulering af jagt bør ske efter jagtlovgivningen og ikke gennem en fredning. Det blev i den forbindelse oplyst, at jagtlovens § 33, stk. 1, giver hjemmel til, at Miljø- og Fødevareministeren kan oprette vildtreservater bl.a. med henblik på at sikre raste- og fødesøgningsområder for rastende fugle. Det blev desuden bemærket, at der på trods af den aktuelle jagt er et rigt fugleliv i området, at det gennemførte vådområdeprojekt havde til formål at nedbringe kvælstofudledning til Isefjord og ikke at skabe et fuglereservat, samt at erstatningen i anledning af fredningen gør fredningen uinteressant.

Det blev desuden oplyst, at fredningen vil mindske lodsejeres lyst til at være med i fremtidige naturprojekter, hvis der rejses fredningssager efter projekternes gennemførelse. Det blev hertil oplyst, at lodsejerne ikke var orienteret om, at der ville blive rejst en fredningssag med et forbud mod jagt, og at lodsejerne ikke ville lægge jord til projektet, hvis de var bekendt hermed.

Herudover blev det gjort gældende, at Holbæk og Lejre kommuner ikke er medsagsrejsere på sagen, og at området er beskyttet på forskellig vis af naturbeskyttelsesloven, et Natura 2000-område samt udpegninger i kommuneplanen. Videre blev det bemærket, at et jagtforbud kan medføre op-hobning af kvælstof i området fra et stort antal fugle, hvilket vil betyde, at vådområdeprojektet vil være spild af penge.

Lodsejers bemærkninger

Lodsejerne med lb.nr. 2 og 5 bemærkede, at de som lodsejere har ønsket at gøre Tempelkrog Nord til et eksempel på frivillig naturbeskyttelse, og at fredningen er unødvendig og uproportional, da området allerede er tilstrækkeligt beskyttet. Lodsejerne bemærkede desuden, at Holbæk og Lejre kommuner er bundet af udpegningerne i kommuneplanerne, hvilket Danmarks Naturfredningsforening ikke har inddraget i sagen, ligesom foreningen ikke har forsøgt at indgå frivillige aftaler. Ifølge lodsejerne er Danmarks Naturfredningsforening omfattet af forvaltningsloven, da foreningen har kompetence til at rejse fredningssager. Lodsejer anførte, at Danmarks Naturfredningsforening ikke har overholdt god forvaltningsskik ved ikke at holde parterne løbende orienteret om sagen og ved ikke at partshøre lodsejerne. Lodsejerne oplyste desuden, at det ikke er unormalt at drive skånsom jagt i naturbeskyttelsesområder.

Venstre, Lejre anførte, at fredningen vil ødelægge fremtidige samarbejder mellem lodsejere og myndigheder, og at fredningen vil koste skatteyderne et stort millionbeløb i erstatning. Herudover oplyste partiet, at det er dets holdning, at sikringen af miljøet er vigtigere end hensynet til fuglelivet.

Vipperød Lokalforum bemærkede, at fredningens naturforbedrende tiltag allerede er gennemført som led i naturgenopretningsprojektet, at de resterende tiltag vil gennemføres gennem lokal dialog, og at det ikke bemærkes i lokalområdet, når der er jagt i fredningsområdet. Det er Vipperød Lokalforums vurdering, at fuglelivet ikke påvirkes af jagten.

Vejdirektoratet oplyste, at direktoratet ikke er modstander af fredningen, men har opfordret til at tage hensyn til fremtidige udvidelser af motorvejen ved at lægge fredningsgrænsen 50 meter fra motorvejens centerlinje. Direktoratet henstillede desuden til at friholde direktoratets pumpestation, regnvandsbassin, adgangsvej og Asserholmdæmningen for fredning for at kunne sikre motorvejen mod oversvømmelser.

Lejre Kommune opfordrede indledningsvist fredningsnævnet til ikke at gennemføre fredningen, da området og offentlighedens adgang allerede er beskyttet af anden lovgivning og tinglyste deklarationer, og da der allerede er anlagt en sti rundt om søen. Kommunen oplyste desuden, at fredningen er administrativt og økonomisk byrdefuld, og at der ikke er aktuelle trusler mod området. Herudover bemærkede kommunen, at yderligere beskyttelse af området kan opnås gennem andre værktøjer som jagtlovgivningen eller ved udpegning af Natura 2000-områder. Herudover bemærkede kommunen, at en fredning kan mindske lodsejeropbakningen i fremtidige naturgenopretningsprojekter.

Dansk Ornitologisk Forening udtrykte opbakning til fredningsforslaget. Foreningen oplyste, at jagt forstyrrer fuglelivet, og at nogle fugle trækker væk, imens andre kommer tilbage og samler sig midt på søen. Foreningen bemærkede desuden, at jagtskjulene i området er skæmmende, samt at plastiksiv og patronhylstre giver plastforurening i området. Foreningen oplyste med henvisning til registreringer i DOF-basen, at der efter en jagt ikke var gæs og svømmeænder i området, og at der alene var en brøkdel af det antal fugle, der normalt findes i området. Foreningen oplyste videre, at området er én af Sjællands bedste steder at se fugle, at det er uhensigtsmæssigt med jagt i et område med store rekreative værdier, og at området er genskabt for offentlige midler, hvorfor der bør være forbud mod jagt. Herudover bemærkede foreningen, at de jagtreservater, der planlægges inden for de næste 10 år, alle er beliggende på offentlige sø- eller havområder, hvorfor Tempelkrog Nord ikke kan forventes at blive udpeget som jagtreservat.

7.2 Bemærkninger til eventuel regulering af jagt

Fredningsnævnet har på baggrund af høringer og spørgsmål til Danmarks Naturfredningsforening og lodsejerne modtaget uddybende bemærkninger vedrørende muligheden for at begrænse jagten i området. Det fremgår af fredningsnævnets afgørelse, at høringen var begrundet i, at lodsejerne med lb.nr. 2 og 5 havde anført, at en frivillig regulering af jagten burde overvejes af parterne.

Lodsejer med lb.nr. 2 og 5 har oplyst, at jagten i området er rettet mod ænder og gæs i perioden september til januar, og at jagten typisk foregår i timerne omkring solopgang og solnedgang, men i enkelte tilfælde om eftermiddagen, hvorfor jægere og gæster i området sjældent vil møde hinanden. Det er desuden lodsejernes ønske at indgå en frivillig, forpligtende aftale vedrørende jagt i området for at muliggøre både jagt og offentlig adgang til området. Lodsejerne har oplyst, at jagttrykket i området er let, at en god jagtoplevelse forudsætter, at naturen i området er i balance, og at der kun afholdes fire til seks jagter om året.

Danmarks Naturfredningsforening har oplyst, at jagt bør undgås i fredningsområdet, da de naturmæssige værdier omkring fuglelivet reduceres i forbindelse med jagterne. Ifølge foreningen forsvinder fuglene fra området eller bliver sky som følge af jagten. Foreningen har desuden oplyst, at i

områder uden jagt kan gæster komme tættere på fuglelivet, da fuglene er mere tillidsfulde, hvilket også kan blive tilfældet i Tempelkrog Nord. Ifølge foreningen ville denne effekt også påvirke trækfugle, der vil blive mindre sky.

Fredningsnævnet har efterfølgende henvendt sig til lodsejer med lb.nr. 2 og 5 for at høre om forslag til et antal dage, hvor det kan være tilladt at jage i fredningsområdet. Lodsejerne har oplyst, at jagten overholder alle regler, at jagten aldrig er blevet anfægtet, og at lodsejer gerne vil give Lejre Kommune, Holbæk Kommune og Vipperød Lokalforum besked før afvikling af jagter. Lodsejer har desuden bemærket, at der kan ikke sættes faste datoer på jagterne, men et datospænd på to – tre dage.

7.3 Fredningsnævnet for Østsjællands afgørelse

Fredningsnævnet har den 11. maj 2022 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, truffet afgørelse om at gennemføre fredningen af Tempelkrog Nord på baggrund af fredningsforslaget.

Fredningsnævnet har vurderet, at fredningen falder inden for de hensyn, der er nævnt i naturbeskyttelseslovens § 1, og de prioriteringer der er nævnt i Handlingsplan for fredning 2013, da fredningsområdet indgår i et større, sammenhængende naturområde, hvor der kan sikres en robust natur, hvor arterne har mulighed for at leve og sprede sig, og hvor befolkningen kan opleve naturen.

Fredningsnævnet har i sin vurdering lagt vægt på, at området allerede er beskyttet, men at den bedste beskyttelse opnås gennem en fredning, da der herved sikres håndhævelse af fredningen, udarbejdelse af plejeplaner, mulighed for at søge dispensation fra fredningen og mulighed for at klage.

Fredningsnævnet har vurderet, at sikringen af fuglelivet kan ske gennem en fredning, selvom forbedring af forholdene for fugle ikke har indgået som en bærende del af det oprindelig vådområdeprojekt. Det forhold, at Miljø- og Fødevareministeren kan oprette vildtreservater med hjemmel i jagtloven hindrer ifølge fredningsnævnet ikke, at en fredning kan gennemføres med bestemmelser om jagtforbud, jf. naturbeskyttelseslovens § 1, stk. 1. Det har indgået i fredningsnævnets vurdering, at der ikke foreligger oplysninger om, at der forventes at blive oprettet et vildtreservat i området.

Fredningsnævnet har efter en samlet vurdering besluttet, at der af hensyn til fuglelivet i området bør ske en begrænsning i jagten i fredningsområdet, og at det alene er tilladt at udøve jagt i fredningsområdet i op til seks dage om året. Hvert år før den 1. september skal lodsejerne meddele Lejre Kommune og Holbæk Kommune, hvilke dage der afholdes jagt i den følgende sæson. Datoerne skal angives som et datospænd på to dage.

Herudover har fredningsnævnet vurderet, at fredningens formål kan opnås uden at indføre et helt eller delvist forbud mod fiskeri.

Fredningsnævnet har desuden bemærket, at lodsejerne har købt ejendommene i fredningsområdet med tinglyste deklarationer, hvoraf det fremgår, at Danmarks Naturfredningsforening ønskede at rejse en fredningssag, hvis formål blandt andet var at sikre området mod jagt.

For så vidt angår påvirkning af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 239 har fredningsnævnet vurderet, at fredningen direkte eller indirekte vil understøtte udpegningsgrundlaget for habitatområdet, blandt andet gennem en øget og permanent ekstensivering af landbrugsarealer. Fredningsnævnet har desuden anført, at området ikke er udpeget som fuglebeskyttelsesområde, men at fredningen og dens regulering af færdsel og jagt vil give områdets fugleliv en større beskyttelse, end det vil være tilfældet uden en fredning.

8. Klager

Danmarks Naturfredningsforening og Danmarks Ornitologiske Forening BirdLife har påklaget den del af fredningsnævnets afgørelse, som muliggør jagt i seks dage årligt. Klagen er i al væsentlighed enslydende med de bemærkninger, som er fremkommet i forbindelse med fredningsnævnets behandling af sagen. Det fremgår af klagen, at klagerne af hensyn til fuglelivet i området ønsker, at fredningsbestemmelsernes § 9 om jagt ændres, så jagt ikke er tilladt i fredningsområdet. Det er anført i klagen, at lodsejerne var fuldt oplyste om fredningssagen, før de købte ejendommene fra Landbrugsstyrelsen, da oplysninger om fredningssagen fremgik af de tinglyste deklarationer.

Lejre Kommune har gentaget de bemærkninger, der er fremsendt i forbindelse med fredningsnævnets behandling af sagen. Klager har uddybende anført, at områdets biologiske, rekreative og landskabelige værdier i området helt eller delvist er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, § 15 og § 16, af den eksisterende fredning af Ryegård Jorder og af Natura 2000-område nr. 239. Derudover er fredningsområdet beskyttet af de tinglyste deklarationer. Herudover har kommunen anført, at jagten i området allerede er reguleret af jagtlovgivningen, og at der i vildtreservater typisk udpeges et kerneområde med en mere restriktiv regulering og yderområder med mindre restriktiv regulering. Kommunen har med henvisning til fredningens formål om at skabe naturpleje anført, at Holbæk og Lejre kommuner, Vejdirektoratet og digelaget allerede har mulighed for at vedligeholde anlæg med hjemmel i de tinglyste deklarationer. Kommunen har oplyst, at det fremgår af deklarationerne, at kommunerne har ret til at besigtige, vedligeholde og sikre, at vådområdeprojektet opfylder projektets krav, samt at digelaget har ret og pligt til brug, tilsyn og vedligeholdelse af lagets anlæg. Kommunen har desuden anført, at de tinglyste deklarationer giver mulighed for at etablere og vedligeholde tre opholdspladser, opstille borde, bænke, formidlingsskilte og afmærke stier.

Lodsejer med lb.nr. 2 og 5 har anført, at fredningen er unødvendig, da fredningsområdet allerede er tilstrækkeligt beskyttet af den gældende lovgivning og lodsejernes aktiviteter i området. Lodsejer har anført, at det kræver en særlig begrundelse at gennemføre en fredning, at fredningen af Tempelkrog Nord ikke er nødvendig, og at der ikke foreligger en begrundelse for at anvende fredningsinstituttet. Det fremgår videre, at en fredning er et indgreb i den private ejendomsret, hvorfor indgrebet både skal være nødvendigt og proportionelt. Lodsejer har med henvisning til Naturklagenævnets afgørelser vedrørende afvisning af fredning af Et areal nord for Kollund Østerskov i Bov Kommune⁴ og afvisning af fredning af Fladbakken Brokbjerg i Lundtoft Kommune⁵ anført, at Naturklagenævnet tidligere har udtalt, at fredningsinstituttet er et særegent reguleringsmiddel, der normalt kun bør bringes i anvendelse, når de værdier, som skal bevares, ikke kan forventes sikret på betryggende måde gennem anvendelsen af lovgivningens almindelige bestemmelser. Lodsejer har i den forbindelse bemærket, at fredningens formål allerede er sikret gennem den øvrige lovgivning og lodsejerens aktiviteter, samt at det forhold, at en fredning er den sikreste måde at beskytte et naturområde på ikke betyder, at fredningen er nødvendig. Lodsejer har herudover henvist til Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om ophævelse af fredning af Dania Kridtgrav i Mariagerfjord Kommune⁶ og anført, at nævnet i sin afgørelse understregede, at fredningsinstituttet alene skal anvendes i tilfælde, hvor der er en særlig begrundelse for fredning. Lodsejer har desuden bemærket, at afgørelsen illustrerer, at gældende regulering gennem lovgivningen og den private pleje i området må tillægges vægt ved afgørelsen af, om en fredning skal gennemføres. Lodsejer har desuden anført, at de biologiske værdier i fredningsområdet er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, at de landskabelige værdier er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 15, § 16 og § 17, og at det nærliggende Natura 2000-område allerede begrænser lodsejernes anvendelse af området, idet aktiviteter ikke må medføre en væsentlig indvirkning på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag. Det er videre anført, at hensynene til at sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter, offentlighedens adgang, og hensynene til at skabe grundlag for naturpleje, allerede varetages gennem lodsejernes aktiviteter i området. For så vidt angår fredningens begrænsning af jagt i området, har lodsejer anført, at reguleringen er unødvendig og uhensigtsmæssig, da jagttrykket i området er let. Da god jagt kræver, at naturen er i balance, er der en naturlig begrænsning af jagten i området. Klager har desuden bemærket, at jagtloven allerede begrænser jagten i området. Ifølge lodsejer er fastsættelsen af seks tilladte jagtdage vilkårlig, da det ikke er nærmere begrundet, hvorfor grænsen er sat ved netop seks dage, idet klager alene har oplyst over for fredningsnævnet, at der afholdes jagtarrangementer fire til seks dage årligt. Hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet beslutter at gennemføre fredningen, har lodsejer principalt anmodet om, at antallet af tilladte jagtdage øges til et passende antal,

⁴ KFE 1997.122.

⁵ KFE 1997.123.

⁶ MFKN sagsnr. 18/08363.

f.eks. 30 – 40 jagtdage årligt, og subsidiært at fredningsbestemmelsernes § 9 præciseres, så det fremgår tydeligere, hvordan antallet af jagtdage skal forstås. Ifølge lodsejer er det ikke unormalt, at der udøves jagt i naturbeskyttelsesområder. Klager har i den forbindelse oplyst, at EU-Kommissionen har ændret formuleringen af vejledningen ”Note on criteria and guidance for protected areas designations”, hvorfor det ikke længere fremgår af vejledningen, at jagt og fiskeri er uforeneligt med beskyttelsesniveauet for strengt beskyttede naturområder. Der er ifølge lodsejer derfor ikke længere belæg for, at jagt er uforeneligt med beskyttelse af natur og dyreliv.

9. Bemærkninger til klagerne

Danmarks Naturfredningsforening har i sine bemærkninger til klagen indledningsvist oplyst, at der i marts 2023 er registret 184 forskellige fuglearter i fredningsområdet. Det stigende antal fuglearter understreger ifølge sagsrejser, at fredningsområdet har en fortsat og voksende betydning som yngle- og rasteområde for mange fugle. Foreningen har bemærket, at lods ejers ønske om at kunne afholde 30 – 40 jagtdage om året afspejler lods ejers intentioner med området og behovet for fredningen. For så vidt angår lodsejers henvisning til Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om Dania Kridtgrav, har foreningen bemærket, at lodsejer i den pågældende sag selv forestod den nødvendige pleje, hvorimod lodsejerne i Tempelkrog Nord ønsker at bruge området til jagt, der udgør en trussel mod biodiversiteten og fuglelivet. Forening har videre bemærket, at fredninger med jagtforbud ikke er udsædvanlige, og at der i de seneste år er gennemført flere fredninger med jagtforbud og har henvist til syv fredningssager, der er gennemført i perioden 1993 – 2016, og som alle indeholder jagtforbud eller -begrænsninger. Foreningen ønsker, at jagten forbydes helt, men hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at jagt skal være tilladt, ønskes det, at bestemmelsen om de tilladte jagtdage præciseres, og at det tilføjes, at der før jagtsæsonen skiltes med de planlagt jagtdage inkl. forberedelse og oprydning. Det fremgår desuden, at der bør fastsættes deltagerbegrænsninger på jagtdagene, og at udsætning af skydefugle skal forbydes. Hvis jagt tillades, bør jagt ikke kunne foregå efter den 1. december af hensyn til trækfugle, der overvintrer i Danmark. Foreningen har herudover bemærket, at det i forbindelse med et besøg i området i marts 2023 kunne konstateres, at flere jagtanlæg lå spredt i området et par måneder efter jagtsæsonen afslutning, hvilket illustrerer omfanget af jagten og udgør en negativ landskabelig påvirkning.

Miljøstyrelsen har i sine bemærkninger til klagen anført, at jagt bør reguleres gennem jagt- og vildtforvaltningsloven, men at styrelsen ikke vil modsætte sig regulering af jagt i fredningen. For så vidt angår lodsejers henvisning til vejledningen ”Note on criteria and guidance for protected areas designations” har styrelsen bemærket, at beskyttelsen af et område altid bør ske under hensyntagen til de forhold og beskyttelseshensyn, der har betydning for området.

Lodsejer har til klagen fra Danmarks Naturfredningsforening og Dansk Ornitologisk Forening BirdLife bemærket, at det fremgår af DOFbasen, at der i jagtsæsonen kun er optalt 88 forskellige fuglearter, hvoraf 18 er jagtbare, og de øvrige er fredede. Det fremgår videre, at stylteløber, blåvinget and, hvidvinget terne og silkehejre ikke er registreret i DOFbasen i jagtsæsonen, og at stylteløber kun er observeret i området en enkelt gang den 12. maj 2019. Lodsejer har bemærket, at området ikke benyttes til jagt under fuglenes forårstræk, hvorfor offentlighedens brug af området udgør det største forstyrrende element i den periode. Lodsejer har desuden bemærket, at klimaforskere har påvist, at årstiderne flytter sig, hvorfor overvintringsmånederne for trækfuglene nu ligger uden for jagtsæsonen. Ifølge lodsejer betyder søens størrelse, at trækvildt kan opholde sig i den ene ende af søen uden at blive forstyrret af jagt i den anden ende af søen, og da jagten foregår omkring solopgang eller solnedgang, udgør den en mindre forstyrrelse for fuglene, der grundet skærpet udsyn flyver til den anden side af søen efter skud. Herudover har lodsejer oplyst, at der på arealerne omkring Tempelkrog Nord afholdes fasanjagter, hvorfor fuglene vænner sig til lyden af skud i de omkringliggende områder. I forhold til det af Danmarks Naturfredningsforening og Dansk Ornitologisk Forening BirdLife anførte om rastende ænder, der forlader området ved afholdelse af jagter, har lodsejer bemærket, at ænderne er på træk og derfor naturligt vil trække videre sydpå fra fredningsområdet. Det er derfor ikke de samme fugle, der efter en jagt vender tilbage til området, men derimod nye fugle der ikke har været forstyrret af jagten. Lodsejer har desuden bemærket, at de planlagte jagter i 2023 vil foregå med mindst to uges mellemrum, hvorfor de samme fugle ikke vil opleve jagt to gange i løbet af samme jagtsæson. Lodsejer har afslutningsvist bemærket, at Lejre Kommune og Vipperød Lokalforum også er modstandere af fredningen, at den eksisterende pleje fortsat vil have en positiv effekt på området, og at lodsejerne allerede har afholdt udgifter for flere hundrede tusinde kroner til bl.a. hegning og afgræsning af området.

10. Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling og afgørelse

I sagens behandling har Miljø- og Fødevareklagenævnets medlemmer deltaget: Thomas Steensen (formand), fhv. landsdommer Eva Staal og landsdommer Olaf Tingleff, samt de læge medlemmer Pelle Andersen-Harild, Lene Hansen, Else Marie Larsen og Jens Vibjerg.

10.1 Besigtigelse og offentligt møde

Miljø- og Fødevareklagenævnet besigtigede den 13. juni 2023 fredningsområdet og afholdt samtidig offentligt møde om sagen.

Danmarks Naturfredningsforening redegjorde under besigtigelsen som sagsrejser for forslaget om en fredning af Tempelkrog Nord og for ønsket om at forbyde jagt i området. Sagsrejser redegjorde i den forbindelse for områdets naturværdier, og særligt for områdets fugleliv.

Klager og dennes repræsentant redegjorde for den aktuelle brug af området og for jagten på områdets fugleliv, der foregår om morgenen og om aftenen. Det blev videre oplyst, at jagterne ofte foregår på hverdage, og at jagterne aflyses i tilfælde af dårligt vejr, hvorfor der ikke på forhånd kan fastsættes bestemte datoer for jagterne. Klager bemærkede, at jagterne gennemføres, når der kommer fugletræk over området, og at aften- og morgenjagter derfor ikke altid gennemføres samme døgn.

Herudover var der under besigtigelsen indlæg om den fremtidig pleje af området og om offentlighedens adgang her til. Det blev endvidere fremsat synspunkter om, hvorvidt fredningen er nødvendig, og om området allerede er tilstrækkeligt beskyttet.

10.2 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 43, stk. 1, kan fredningsnævnets afgørelse efter § 40 påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Endvidere følger det af naturbeskyttelseslovens § 44, stk. 1, at Miljø- og Fødevareklagenævnet kan ændre fredningsnævnets afgørelse, herunder fredningens geografiske udstrækning, fredningsbestemmelserne og erstatningen. Dette gælder, uanset hvem der har rejst fredningssagen eller påklaget fredningsnævnets afgørelse, og uanset fredningsforslaget og de forslag og krav, der er fremført for fredningsnævnet og Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, kan der gennemføres fredning af landarealer til varetagelse af de formål, der er nævnt i naturbeskyttelseslovens formålsbestemmelse i § 1:

”§ 1. Loven skal medvirke til at værne landets natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet.

Stk. 2. Loven tilsigter særligt

- 1) at beskytte naturen med dens bestand af vilde dyr og planter samt deres levesteder og de landskabelige, kulturhistoriske, naturvidenskabelige og undervisningsmæssige værdier,
- 2) at forbedre, genoprette eller tilvejebringe områder, der er af betydning for vilde dyr og planter og for landskabelige og kulturhistoriske interesser, og
- 3) at give befolkningen adgang til at færdes og opholde sig i naturen samt forbedre mulighederne for friluftslivet.”

Efter naturbeskyttelseslovens § 38 skal en fredning indeholde en bestemmelse om formålet med fredningen. Ifølge § 38, stk. 3, kan en fredning gå ud på bevaring af den nuværende tilstand eller tilvejebringelse af en bestemt tilstand, der herefter skal bevares, og den kan regulere offentlighedens færdsel

i området. Af § 38, stk. 4, fremgår, at en fredning kan indeholde de bestemmelser, herunder de påbud og forbud vedrørende arealernes anvendelse, der skønnes nødvendige, for at fredningsformålet kan opnås.

10.2.1 Fredningens gennemførelse

Et flertal i Miljø- og Fødevareklagenævnet finder efter en afvejning af de hensyn, der fremgår af formålsbestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 1, at området er fredningsværdigt og skal fredes. Det er nævnets vurdering, at området rummer særlige biologiske værdier i form af dets rige fugleliv, og at områdets fulde potentiale som fuglelokalitet endnu ikke er fuldt udnyttet, da området kun har eksisteret som vådområde i en kort årrække. Herudover er det nævnets vurdering, at områdets biologiske værdier er truet som følge af de nuværende muligheder for afholdelse af jagt i området, særligt som følge af jagtens forstyrrelse af områdets fugleliv i forbindelse gennemførelsen af jagterne. Nævnet har videre vurderet, at fredningen bør gennemføres for at sikre en langvarig beskyttelse af områdets fugleliv, da en fredning vil give en bedre beskyttelse af fuglelivet end den eksisterende beskyttelse af området, der ikke hindrer jagt og sejlads på søen. Det har indgået i nævnets vurdering, at der ikke er planer om at indføre en beskyttelse af fuglelivet i området, f.eks. ved oprettelse af et vildtreservat.

Mindretallet (Else Marie Larsen og Jens Vibjerg) finder, at fredningen ikke bør gennemføres. Det er mindretallets vurdering, at fredningen ikke er nødvendig, da området er tilstrækkeligt beskyttet af jagtloven, naturbeskyttelseslovens generelle bestemmelser og de tinglyste deklarationer, samt at en eventuel beskyttelse af fuglelivet bør ske gennem jagtlovens regler om vildtreservater. Herudover er det mindretallets opfattelse, at en fredning af så nyt et vådområde kan være demotiverende for deltagelse i kommende vådområdeprojekter.

10.2.2 Fredningens indhold

Vedrørende fastsættelsen af antallet af jagtdage er det et flertal i Miljø- og Fødevareklagenævnets faglige vurdering, at der ved op til seks jagter om året af én dags varighed alene vil forekomme en mindre og kortvarig påvirkning af rastende fugle i forhold til et fuldstændigt forbud mod jagt. Afholdelse af 30–40 jagtdage om året, som klager med lb.nr. 2 og 5 har ønsket, vil derimod have en markant påvirkning af tilstedeværelsen af rastende fugle i fredningsområdet. Nævnets flertal finder på den baggrund, at afholdelse af jagter generelt vil kunne påvirke områdets fugleliv, men at afholdelse af op til seks jagtdage om året ligger inden for en acceptabel påvirkning, hvorfor flertallet er enig i fredningsnævnets vurdering af, at der kan afholdes jagt i op til seks dage om året, som nærmere beskrevet neden for.

Miljø- og Fødevareklagenævnets flertal finder, at fredningsbestemmelsernes § 9 om jagt bør ændres, således at antallet af jagtdage ikke angives i døgn, men i 24 timers intervaller, samt at det bør præciseres, at antallet af

jagtdage er eksklusiv forberedelse og oprydning. Herudover finder flertallet, at datoerne for de planlagte jagtdage skal angives inden for et datospænd på tre dage og ikke to dage. Flertallet har herved lagt vægt på, at tidsrummet for, hvornår der kan afholdes jagter derved er præciseret, og at ændringen forventes at give en øget fleksibilitet for lodsejers mulighed for evt. at kunne aflyse jagter i tilfælde af dårligt vejr.

Mindretallet (Pelle Andersen-Harild) finder, at jagt ikke bør være tilladt i fredningsområdet. Det er mindretallets vurdering, at et fuldstændigt forbud mod jagt er den eneste måde at sikre en varig beskyttelse af fuglelivet i området på.

10.3 Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevarerklagenævnet stadfæster Fredningsnævnet for Østsjællands afgørelse af 11. maj 2022 om at gennemføre en fredning af Tempelkrog Nord i Holbæk Kommune og Lejre Kommune med følgende ændringer:

- Fredningsbestemmelsernes § 9 ændres således, at antallet af jagtdage ikke angives i døgn, men i 24 timers intervaller.
- Formuleringen af fredningsbestemmelsernes § 9 ændres, så det fremgår, at antallet af jagtdage er eksklusiv forberedelse og oprydning.
- Formuleringen af fredningsbestemmelsernes § 9 ændres, så det fremgår, at datoerne for de planlagte jagtdage skal angives inden for et datospænd på tre dage og ikke to dage.

Fredningen omfatter herefter følgende ejendomme, der er afgrænset som vist på det medfølgende fredningskort, og som helt eller delvist omfatter følgende matrikelnumre:

Holbæk Kommune:

8k, 11l, 27, 29, 7000g Ågerup by, Ågerup

2a Eriksholm Hgd, Ågerup

8m Marup by, Tølløse

16 Lunderød by, Tølløse

Lejre Kommune:

27b, 33, 36 Ordrup by, Kirke Sonnerup

Fredningen af Tempelkrog Nord gennemføres med følgende bestemmelser, som herefter gælder for fredningen:

§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er

- at beskytte og forbedre de landskabelige værdier i området, således at området fremtræder som et overvejende åbent landskab.
- at bevare og forbedre de biologiske værdier, der knytter sig til sø, vandløb og naturarealer i området, herunder særligt det rige fugleliv,
- at sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter, herunder at sikre og forbedre offentlighedens muligheder for at færdes og opholde sig i området,
- at skabe grundlag for naturpleje,
- at medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus af arter og naturtyper, som Natura 2000-område Egernæs med holme og Fuglsø nr. 247 er udpeget for.

§ 2 Fredningsområdet

Fredningsområdet afgrænses som vist på medfølgende fredningskort.

§ 3 Bevaring af området

Stk. 1. Fredningsområdet fremtræder som et overvejende åbent landskab med enkelte levende hegn, solitære træer og småbevoksninger. Fredningsområdet skal bevares i dets nuværende tilstand, med mindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation.

Stk. 2. Fredningsnævnets godkendelse erstatter ikke nødvendige tilladelser eller dispensationer, som skal indhentes ved andre myndigheder.

Stk. 3. Desuden er de dele af fredningen, som er omfattet af Natura 2000 underlagt den til enhver tid gældende Natura 2000-plan og opfølgende kommunale og statslige handleplaner.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse

Stk. 1. Fredningsområdet må ikke omlægges, jordbearbejdes, tilsås, gødskes, kalkes, sprøjtes med pesticider og lignende eller tilplantes.

Stk. 2. Fredningsnævnet kan i særlige tilfælde dispensere til brug af bekæmpelsesmidler.

Stk. 3. Driften af skov- og naturarealer indenfor Natura 2000-området skal ske i overensstemmelse med den til enhver tid gældende Natura 2000-plan og deraf følgende kommunale og statslige handleplaner.

§ 5 Terrænændringer mv.

Stk. 1. Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstoffer må ikke udvindes, heller ikke til eget brug.

Stk. 2. Dog kan der ske terrænændringer som led i en naturgenopretning, eller som mindre terrænændringer i forbindelse med byggeri og anlæg efter fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for arkæologiske udgravninger i området efter fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for vedligeholdelse og almindelig udbedring af diget. Eventuel forhøjning af digets kronekote, som bestemt i vedtægterne, kræver fredningsnævnets forudgående tilladelse.

§ 6 Bebyggelse, faste konstruktioner og anlæg

Stk. 1. Der må ikke opføres bebyggelse i området, herunder skure, boder, jagthytter, drivhuse og lignende inden for fredningsområdet. Dog er fredningen ikke hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for heste, får, kreaturer og lignende efter fredningsnævnets godkendelse af udformning, størrelse og placering.

Stk. 2. Der må ikke etableres faste anlæg og konstruktioner, som f.eks. tårne, jagstiger, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer, solcelleparkeer og master inden for fredningsområdet, og der må ikke føres luftledninger over arealerne.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for borde/bænke og fugletårn/-skjul, som vist på fredningskortet. Yderligere almene anlæg til understøttelse af friluftslivet kan alene etableres efter fredningsnævnets nærmere godkendelse.

Stk. 4. Der må ikke anbringes campingvogne, og teltning er ikke tilladt.

Stk. 5. Der må ikke etableres belysning inden for området.

Stk. 6. Etablering af sportsanlæg som golfbaner, skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere m.m. er ikke tilladt.

Stk. 7. Hegn må opsættes, hvis hegnet ikke begrænser offentlighedens adgang efter naturbeskyttelsesloven. Hegn skal være almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug.

Stk. 8. Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden.

Stk. 9. Der må ikke anlægges nye veje eller ændres belægning på eksisterende veje. Almindelig vedligeholdelse af mark- og skovveje med eksempelvis sten eller grus er tilladt.

Stk. 10. Nye stier må anlægges i overensstemmelse med fredningskortet. Herudover kan nye stier anlægges med fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 11. Der må ikke etableres nye grøfter eller dræn. Plejemyndigheden kan dog i særlige tilfælde godkende nye grøfter eller dræn, hvis formålet er at muliggøre naturpleje, eller hvis det er nødvendigt for opretholdelse af udlagte veje og stier.

Stk. 12. Fredningen er ikke til hinder for etablering af de nødvendige foranstaltninger i forbindelse med pleje, anlæg af stier mv., f. eks. stenter, drikkeanlæg, fangfolde og lignende.

§ 7 Adgang

Stk. 1. Der er adgang for offentligheden til fods og på cykel til det fredede område ad stier markeret på fredningskortet og til arealer med borde/bænke samt fugletårne/-skjul i tilknytning til stien.

Stk. 2. Hvor adgang til stier, fugletårne, borde/bænkesæt o.lign. forhindres ved hegning af hensyn til græssende husdyr, skal stier og friluftsfaciliteter holdes tilgængelige for offentligheden med stenter, klaplåger, færste eller lignende.

Stk. 3. Plejemyndigheden sikrer, at stier som fremgår af fredningskortet er farbare og synlige i terrænet.

Stk. 4. Eksisterende stier må ikke nedlægges.

Stk. 5. Motoriseret færdsel er ikke tilladt. Undtaget her fra er motoriseret færdsel i forbindelse med naturpleje og arbejdskørsel i forbindelse med nødvendig vedligeholdelse af områdets installationer. Tilsvarende vil det være tilladt at færdes med elcykel samt elscooter, som ikke er registrerede og benyttes af gangbesvarede.

Stk. 6. Færdsel på søen med båd, jolle, kano, kajak, padlebræt og lignende er ikke tilladt. Undtaget herfra er færdsel i forbindelse med naturpleje.

Stk. 7. Flyvning med droner, modelfly, paraglider og lignende er ikke tilladt inden for det fredede område.

Stk. 8. Skiltning med retningslinjer for adgangen skal i øvrigt følges.

Stk. 9. Hunde skal føres i snor.

§ 8 Naturpleje, plejemyndighed og naturplaner

Stk. 1. Plejen af naturarealer skal tilrettelægges med øget biodiversitet for øje, særligt så den tilgodeser vandfuglene i området.

Stk. 2. Fredningen er ikke til hinder for at genskabe den naturlige hydrologi i området.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for indgreb, der genopretter en selvforvaltende natur med fri dynamik og naturlige processer (rewilding) efter en samlet plan.

Stk. 4. Plejemyndigheden (Holbæk Kommune og Lejre Kommune) kan gennemføre pleje i henhold til den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse.

§ 9 Jagt

Stk. 1. Jagt er ikke tilladt i fredningsområdet, og der må ej heller opdrættes, fodres eller udsættes vildt.

Stk. 2. Jagt er dog tilladt op til seks gange årligt á 24 timers varighed eksklusiv forberedelse og oprydning. Lodsejerne skal hvert år inden den 1. september meddele Lejre Kommune og Holbæk Kommune hvilke dage, der i den følgende jagtsæson afholdes jagt. Datoerne skal angives inden for et datospænd på tre dage.

§ 10 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

§ 11 Ophævelse af eksisterende fredning

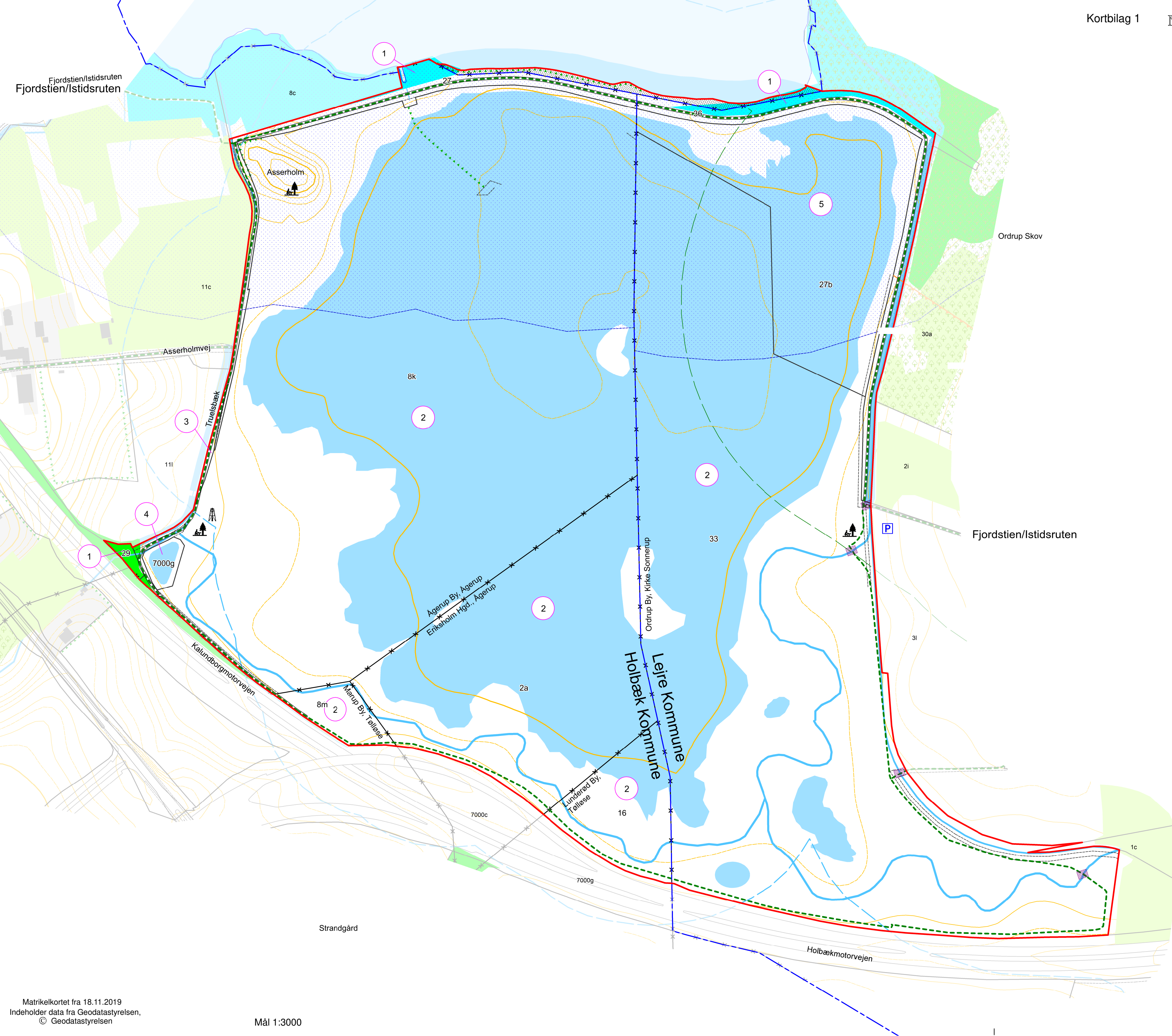
Fredningen af Ryegårds Jorder fra 21. februar 1958 ophæves for så vidt angår de af denne fredning omfattede arealer.

Afgørelsen vil blive offentliggjort på <https://mfkn.naevneneshus.dk>. Afgørelsen kundgøres endvidere i Statstidende.

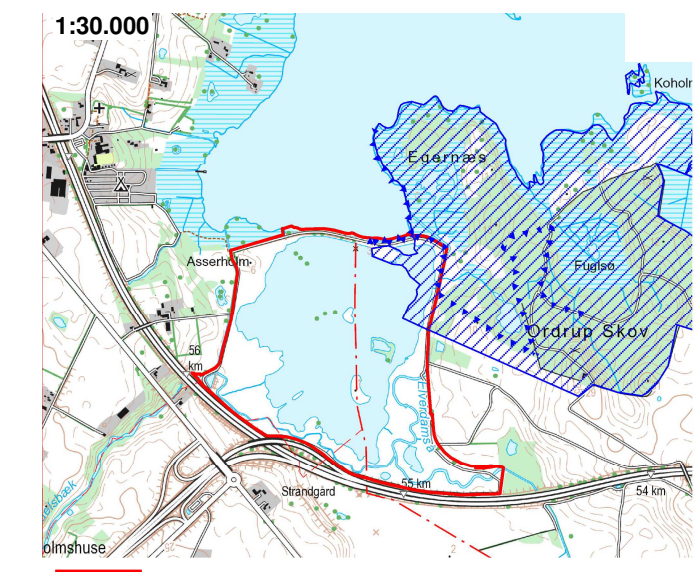

Thomas Steensen
Stedfortrædende formand

KORT >

Kortbilag 1

- Fredning af Tempelkrog Nord
- Anden eksisterende fredning
- ▲▲▲▲ Natura 2000

Fredningskort Tempelkrog Nord

Del af
Ågerup By, Ågerup
Eriksholm Hgd., Ågerup
Marup By, Tølløse
Lunderød By, Tølløse
Holbæk Kommune

Ordrup By, Kirke Sonnerup
Lejre Kommune

Region Sjælland

- Signaturforklaring**
- Fredningsgrænse
 - Kommunergrænse
 - x Ejerlav
 - Sti
 - Udlagt vej fra matrikelkortet
 - ▲▲▲▲ Levende hegn
 - Sø- og åbenskyttelseslinje
 - Skovbyggelinje
 - Strandbeskyttelse
 - Fredskov
 - Skov
 - Naturbeskyttelseslovens §3 Strandeng
 - Naturbeskyttelseslovens §3 Eng
 - Naturbeskyttelseslovens §3 Sø
 - §3 Vandløb
 - Vandløb
 - Umatrikuleret areal
 - Højdekurver
 - Bro
 - P Evt. parkering
 - ▲ Fugletårn/-skjul
 - ▲ Borde/bænke
 - 1 Henvisning til areal- og lodsejerliste

Fredningskort til brug ved
MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNETS
afgørelse
MAJ 2024
22/08200

2. maj 2024
Sagsnr.: 22/08200
Sagsbehandler: SKJ

AFGØRELSE FRA MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

**MILJØ- OG
FØDEVAREKLAGENÆVNET**

Toldboden 2
8800 Viborg

AFGØRELSE VEDRØRENDE ERSTATNING i sag om fredning af Tempelkrog Nord i Holbæk Kommune og Lejre Kommune

Tlf. 72 40 56 00
CVR-nr. 37795526
EAN-nr. 5798000026070
nh@naevneneshus.dk
www.naevneneshus.dk

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 44, stk. 1, jf. § 39, jf. § 40.¹

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Fredningsnævnet for Østsjællands afgørelse af 11. maj 2022 om erstatning i anledning af fredning af Tempelkrog Nord i Holbæk Kommune og Lejre Kommune og har truffet afgørelse om at tilkende følgende erstatninger i anledning af fredningen:

Lb.nr. 1: Digelaget Tempelkrog	Ingen erstatning
Lb.nr. 2 og 5: Tempelkrog I/S	600.000 kr.
Lb.nr. 3: Folke Dreyer	6.000 kr.
Lb.nr. 4: Holbæk Kommune	Ingen erstatning
Lb.nr. 6: Umatruleret areal	Ingen erstatning

Af den samlede erstatning på 606.000 kr. samt rente afholder staten ved Miljøministeriet tre fjerdedele og Holbæk Kommune og Lejre Kommune samlet en fjerdedel. Kommunernes indbyrdes andel af erstatningsbeløbene fordeles efter arealerne i de respektive kommuner, jf. naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 3.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om erstatning i anledning af fredningen kan efter naturbeskyttelseslovens § 45, stk. 2, påklages til Taksationskommissionen af de, der har påklaget fredningsnævnets afgørelse af erstatningsspørgsmålet til nævnet, eller for hvis vedkommende nævnet har skærpet fredningsbestemmelserne eller nedsat erstatningen. Afgørelsen kan endvidere påklages af Holbæk Kommune, Lejre Kommune og af miljøministeren.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1392 af 4. oktober 2022 om naturbeskyttelse.

Klagefristen er fire uger fra den dag, Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er meddelt den klageberettigede, jf. naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 1. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag. Klage skal indgives til Miljø- og Fødevareklagenævnet, e-mail: mfkn@naevneneshus.dk, der videresender klagen til Taksationskommissionen, jf. § 45, stk. 4.

Afgørelsen er truffet af nævnet, jf. § 1 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet,² der har behandlet sagen i den læge afdeling, jf. lovens § 3, stk. 1, nr. 10.

² Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet, som ændret ved lov nr. 900 af 21. juni 2022 om ændring af museumsloven, lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet og forskellige andre love.

1. Indledning

Fredningsnævnet for Østsjælland har den 11. maj 2022 truffet afgørelse om at tilkende erstatning og godtgørelse på i alt 323.763 kr. i anledning af fredning af Tempelkrog Nord i Holbæk Kommune og Lejre Kommune.

Fredningsnævnets afgørelse er påklaget til Miljø- og Fødevarerklagenævnet af lodsejerne med lb.nr. 2, Tempelkrog I/S, og lb.nr. 5, Jens Lagerbon, i én samlet klage, jf. naturbeskyttelseslovens § 43, stk. 2.

Lb.nr. 2 har efterfølgende opkøbt lb.nr. 5's ejendom i fredningsområdet.

2. Fredningsnævnet for Østsjællands afgørelse

Det fremgår af Fredningsnævnet for Østsjællands afgørelse, at fredningsnævnet ved en afgørelse af 11. maj 2022, der er truffet samtidig med afgørelsen om erstatning, har truffet afgørelse om fredning af Tempelkrog Nord i Holbæk Kommune og Lejre Kommune.

Det fremgår endvidere, at fredningsnævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, 1. pkt., jf. § 33, stk. 5, skal fastsætte erstatning til ejere, brugere og andre indehavere af rettigheder over de fredede ejendomme for det tab, som fredningen påfører dem.

Grundejerne og andre interessenter fik den 22. december 2021 tilsendt de vedtagne fredningsbestemmelser og blev anmodet om at fremsende erstatningskrav til fredningsnævnet.

Holbæk Kommune, Lejre Kommune og Miljøstyrelsen har herefter haft lejlighed til at udtale sig om spørgsmålet om erstatning.

Fredningsnævnet har modtaget to erstatningskrav. Kravene er fremsat af lb.nr. 2 og lb.nr. 5.

Lodsejer med lb.nr. 2 har den 15. februar 2022 fremsat et samlet krav på 13.983.048,48 kr., der er sammensat således:

Ejendommens salgspris uden fredning: 11.719.298,48 kr.

Tab som følge af jagtbegrænsninger: 1.870.000 kr.

Tab af fiskerettigheder: 300.000 kr.

Udgifter til sagkyndig bistand: 93.750 kr.

I alt 13.983.048,48 kr.

Lodsejer har om ejendommens værdi blandt andet anført, at lodsejer erhvervede arealerne den 23. marts 2020 med det ene formål at anvende dem til jagt. Med fredningens indhold er arealet værdiløst for ejerne.

Lodsejer har anført, at der i de vedtagne fredningsbestemmelser er givet tilladelse til jagt i seks dage om året, og det er kun i disse seks dage, at der må bruges båd i søen. Men da det tager en dag at klargøre jagten og en dag

at foretage oprydning efter jagten, er der efter lodsejers opfattelse reelt kun tale om to jagtdage årligt.

Det fremgår, at lodsejer har indhentet et købstilbud for naboarealet, matr.nr. 27b, Ordrup by, Kirke Sonnerup på ca. 5,7 ha, som ejes af lb.nr. 5. Der er udfærdiget en betinget købsaftale af 18. december 2021 med en købspris på 1 mio. kr. for naboarealet, og købsaftalen er udtrykkeligt betinget af, at området ikke fredes, eller at der på nogen måde sker begrænsninger i jagtretten og jagtmulighederne. Det er anført, at købsprisen svarer til en pris pr. ha på 175.438,60 kr. Lodsejer har anført, at arealerne er sammenlignelige og er berørt af samme fredningsforslag og udgør tilsammen søarealet i Tempelkrogen. Derfor kan den betingede købsaftale ifølge lodsejer danne grundlag for værdiansættelsen af lodsejers arealer, som udgør 668.916 m². Med en hektarpris på 175.438,60 kr. bør fredningsnævnet lægge til grund, at lodsejers arealer uden den varslede fredningsafgørelse vil have en værdi på 11.719.298,48 kr.

Lodsejer har om erstatning for jagtbegrænsninger blandt andet anført, at der kan udsættes 1.000 gråender i søen, og samtlige ænder kan nedlægges, idet søen er centralt beliggende og tiltrækker udsatte gråender fra nærliggende vandhuller. En jagtklar gråand kan sælges til mindst 200 kr. En ælling koster i indkøb 23 kr., som skal fratrækkes. Derfor bliver den årlige indtægt 177.000 kr. I løbet af 10 år ville indtægten for gråender være på 1.770.000 kr. Hertil kommer at der på arealet kan skydes to bukke til i alt 10.000 kr. I løbet af 10 år ville indtægten for bukke være på 100.000 kr. Den samlede indtægt for gråender og bukke ville således i løbet af 10 år være på 1.870.000 kr.

Lodsejer har om erstatning for tab af fiskerettigheder blandt andet anført, at fiskeretten i søen og Truelsbækken og Elverdamsåen formentlig kan udlejes for 50.000 kr. Der er ingen udgifter ved udlejningen. Men med fredningsafgørelsens bestemmelse om færdselsbegrænsninger med båd i søen, vil tabet ved udlejning af fiskeretten ligge på 30.000 kr. årligt, svarende til 300.000 kr. på 10 år.

Lodsejer har desuden anmodet om godtgørelse for sagkyndig bistand på i alt 93.750 kr.

Lodsejer med lb.nr. 5 har den 25. januar 2022 fremsat et samlet krav på 362.500 kr.

Kravet er sammensat af 350.000 kr. vedrørende værditab og 12.500 kr. vedrørende honorar til rådgiver.

Værditabet er opgjort som forskellen på købspris på ejendommen på 1 mio. kr. før beslutningen om fredning og et efterfølgende tilbud om køb af ejendommen på 650.000 kr. med de anførte fredningsbetingelser. Lodsejer har

oplyst, at købstilbuddet endnu ikke er tiltrådt, og hvis en handel resulterer i en lavere købesum, vil lodsejers erstatningsopgørelse blive ændret.

Lejre Kommune har ikke udtalt sig i anledning af de fremsatte erstatningskrav.

Holbæk Kommune har den 16. marts 2022 blandt andet bemærket, at Danmarks Naturfredningsforening ved fremsendelse af fredningsforslaget til fredningsnævnet anslog den samlede erstatning til alle lodsejere for en fredning til 770.000 kr. Dette beløb dækker udelukkende over forbuddet mod jagt og mod opdræt og udsætning af og fodring af vildt. Ifølge budgetoverslaget skal der ikke ydes erstatning for fredningens forbud mod tilstandsændringer inden for § 3-beskyttet natur, for forbud mod intensivring af landbrugsdriften, eller for forbud mod nedlægning af stier.

Holbæk Kommune har om erstatning for værdiforringelse blandt andet anført, at erstatning for ejendomsværdiforringelse skal fastsættes med udgangspunkt i et areals status på tidspunktet for fredningssagens rejsning. Kommunen har oplyst, at den største lodsejer, lb.nr. 2, som ejer 67 ha af de 77 ha, som skal fredes, ved skøde tinglyst den 23. april 2021 har erhvervet ejendommen for 2.797.503, kr., hvilket svarer til ca. 36.331 kr. pr. ha. Lodsejeren købte ejendommen af Landbrugsstyrelsen som en ny, selvstændig landbrugsejendom uden beboelse. Det fremgår af skødet, at "Arealerne er pålagt deklaration om vådområde for Tempelkrog Nord, hvilket medfører værdiforringende restriktioner for arealerne". Ved Landbrugsstyrelsens udbud af salg af arealerne blev det yderligere oplyst, at der måtte forventes rejst en fredningssag.

Holbæk Kommune har anført, at lodsejeren ved erhvervelsen har været bekendt med ejendommens beskaffenhed og med de begrænsninger, der var for ejendommens drift, herunder, at ejendommen ikke er en sædvanlig landbrugsejendom, idet størstedelen af ejendommens areal er sø. Det er kommunens opfattelse, at fredningen ikke har ændret på de anvendelsesbegrænsninger, som ejendommen var pålagt inden fredningssagen blev indledt. Da det fredede areal på tidspunktet for fredningssagens rejsning ikke har skiftet arealstatus, er det kommunens opfattelse, at der ikke er grundlag for at yde erstatning for ejendomsværdiforringelse.

Holbæk kommune har videre anført, at det rejste krav tager udgangspunkt i et købstilbud på naboejendommen, der ejes af den næststørste arealejer inden for fredningsområdet, svarende til 175.438,60 kr. pr. ha. Købsaftalen er betinget af, at området ikke fredes, eller at der på nogen måde sker begrænsninger i jagtretten/mulighederne. Det er kommunens opfattelse, at ejendommene ikke kan sidestilles værdimæssigt, allerede fordi anvendelsesmulighederne på dem er vidt forskellige, og idet fredningen ikke har ændret på Tempelkrog Nords arealstatus. Der er således ifølge kommunen tale om en urealistisk høj pris, som medfører en ejendomsværdi, der ikke svarer til arealets reelle værdi. Til sammenligning har erstatningsniveauet

de senere år ved arealerhvervelse til anlæg af motorvej i Holbæk Kommune ligget på 16-18 kr./m², svarende til 160.000-180.000 kr. pr. ha for god landbrugsjord. Kommunen har anført, at hvis fredningsnævnet skulle nå frem til, at der er grundlag for at fastsætte erstatning for værdiforringelse af ejendommen, bør erstatningens størrelse afspejle den reelle værdi af ejendommen, som svarer til mulighederne for at anvende og udnytte ejendommen.

Holbæk Kommune har over for kravet om erstatning for jagtbegrænsninger og fiskerettigheder blandt andet gjort gældende, at der efter praksis tilkendes erstatning alene for nedgangen i ejendommens handelsværdi som følge af fredning og uden hensyn til ejerens mulige individuelle indtægtstab. Fredningsnævnet har besluttet at tillade jagt seks dage om året. Det er kommunens opfattelse, at eventuelt tab for jagtrettigheder og fiskerettigheder skal opgøres som et ejendomsværditab, jf. blandt andet Højesterets kendelse af 25. maj 2020 (BS-50278/2019-HJR). Kommunen har anført, at der således ikke kan foretages en beregning på grundlag af ejers mulige fremtidige indtægtstab. Yderligere er det kommunens opfattelse, at fiskerettighederne kun i et meget begrænset omfang bliver berørt. Dette skyldes, at der uanset forbuddet om at sejle på søen, fortsat kan fiskes fra bredden.

Miljøstyrelsen har den 22. marts 2022 anført, at en fredningserstatning ikke kan udregnes som ejendommens samlede salgspris uden fredning tillagt tab af rettigheder vedrørende de begrænsninger, fredningen medfører. En betinget købsaftale kan heller ikke lægges til grund for udregning af et værditab som følge af ejendommens nedgang i handelsværdi, da andre forhold kan betyde, at en sådan handel ikke bliver gennemført.

For så vidt angår tab af jagtrettigheder, har Miljøstyrelsens anført, at der med de fredningsbestemmelser, fredningsnævnet har besluttet, er sket en ikke uvæsentlig imødekommelse af ejernes ønsker om at drive jagt på arealerne, idet jagt er tilladt i op til seks dage om året.

Det er Miljøstyrelsens opfattelse, at de omtalte seks dage, hvor der kan drives jagt, vedrører selve jagterne. En forberedelse af jagten i form af en klargøring af området er efter Miljøstyrelsens opfattelse ikke en del af jagten. Styrelsen har hertil bemærket, at fredningsnævnet kan overveje at præcisere bestemmelsen, så der er mulighed for klargøring/forberedelse dagen inden jagt og oprydning dagen efter jagt.

Det er efter Miljøstyrelsens opfattelse begrænset, hvilken værdi manglende mulighed for udsætninger af ænder vil have, da vådområdedeklarationen, der i forvejen hviler på ejendommene, indeholder forbud mod tilskudsfordring. Det vil efter styrelsens opfattelse være svært at holde et større antal udsatte ænder i og omkring søen, når der ikke kan tilskudsfordres.

For så vidt angår spørgsmålet om salg af dagjagter på vilde gæs, ænder og vadefugle, har Miljøstyrelsen anført, at denne, jf. jagttidsbekendtgørelsens § 4, ikke kan overdrages til andre for en periode, der er mindre end 1 år. I

et område som Tempelkrog kan det ifølge styrelsen vanskeligt afgøres, om en andefugl i flugt er udsat eller vild, hvorfor salg af dagjagter på ænder og gæs i området ikke synes mulig, uanset om fredningen gennemføres eller ikke. Derfor vil et tab for manglende muligheder for at udsætte ænder og sælge dagjagter ifølge styrelsen være ret begrænset.

Miljøstyrelsen har for så vidt angår værditab vedrørende fiskeri anført, at fredningsbestemmelserne ikke indeholder forbud mod fiskeri. Der kan fortsat fiskes fra søbredden. Der kan imidlertid ikke uden tilladelse i henhold til bekendtgørelse om bade- og badebroer opføres badebroer eller lignende med henblik på fiskeri i søen. Af vådområdedeklarationen, der hviler på ejendommene, fremgår blandt andet ”Arealet er omfattet af følgende rådighedsindskrænkninger: Arealet skal permanent henligge som vådområde og fastholdes som græs eller naturareal.” Det fremgår yderligere, at ”Aktiviteter, som ejere og forpagtere iværksætter eller tillader på den del af arealerne, der ligger nærmere end 5 m fra åbne vandløb, søer over 100 m² og kystlinjer, skal udføres på en måde, der ikke medfører erosion af nævnte del af arealerne.” Det er derfor styrelsens opfattelse, at tab i forbindelse med manglende muligheder for at fiske i søen vil være meget begrænset på grund af de restriktioner, vådområdedeklarationen og de gældende regler allerede medfører.

Miljøstyrelsen har endelig anført, at arealerne i forbindelse med gennemførelse af vådområdeprojektet og tinglysning af vådområdedeklarationen er pålagt betydelige restriktioner. Det er styrelsens opfattelse, at der ikke skal ydes arealrelateret erstatning som f.eks. grundtakst. Det skyldes, at arealerne ifølge vådområdedeklarationen ikke må omlægges, gødskes eller sprøjtes. Styrelsen har henvist til, at det er de samme begrænsninger, der gælder for arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, hvor der efter Miljø- og Fødevarerklagenævnets faste praksis ikke tilkendes grundtakst.

Fredningsnævnet har tilkendt følgende erstatninger til lodsejerne i anledning af fredningen:

Lb.nr. 1: Digelaget Tempelkrog	Ingen erstatning
Lb.nr. 2: Tempelkrog I/S	248.159 kr.
Lb.nr. 3: Folke Dreyer	3.700 kr.
Lb.nr. 4: Holbæk Kommune	Ingen erstatning
Lb.nr. 5: Jens Lagerbon	21.904 kr.

Fredningsnævnet har ved afgørelsen af erstatningsbeløbet til lb.nr. 2 bemærket, at arealet er blevet pålagt en vådområdedeklaration af Landbrugsstyren, som blev tinglyst på ejendommen som servitut, før Landbrugsstyrelsen solgte arealet til lodsejeren. Fredningsnævnet har anført, at vådområdedeklarationen i betydeligt omfang indskrænker lodsejerens anvendelse af området, blandt andet skal arealet permanent henligge som vådområde og fastholdes som græs- eller naturareal.

Fredningsnævnet har bemærket, at arealets anvendelse yderligere er begrænset af bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 3, § 15 og § 16.

Fredningsnævnet har anført, at det fremgår af sagens oplysninger, at lodsejeren forud for købet af ejendommen i 2020 var bekendt med, at det måtte påregnes, at der ville blive rejst sag om fredning af Tempelkrog Nord med det formål at sikre området mod jagt og at sikre, at offentlighedens adgang ikke kolliderede med beskyttelse af fuglelivet.

Fredningsnævnet har videre anført, at lodsejeren under høringsfasen på fredningsnævnets nærmere forespørgsel har oplyst, at der kun er tale om et meget let jagttryk, og at der alene afholdes jagtarrangementer fire til seks gange årligt. Fredningsnævnet har i sin endelige fredningsafgørelse bestemt, at jagt er tilladt op til seks dage årligt, og at den nødvendige sejlads på søen i forbindelse med jagten kan tillades under jagten og dagen før og dagen efter jagten.

Fredningsnævnet finder efter en samlet vurdering, hvori blandt andet ovennævnte momenter indgår, at der skal ydes lodsejeren en erstatning på 3.700 kr. pr. ha. Fredningsnævnet har anført, at denne skønsmæssigt fastsatte erstatning er sammenfaldende med den arealerstatning, som Miljø- og Fødevareklagenævnet anvender i sin praksis som grundtakst for 1 ha.

Da lodsejeren ejer 67,07 ha, og erstatningen er fastsat til 3.700 kr. pr. ha, udgør den samlede erstatning 248.159 kr.

Fredningsnævnet har ved afgørelsen af erstatningsbeløbet til lb.nr. 5 lagt vægt på det samme, som anført vedrørende erstatningen til lb.nr. 2. Da lb.nr. 2 ejer 5,92 ha, og erstatningen er fastsat til 3.700 kr. pr. ha, udgør den samlede erstatning 21.904 kr.

Fredningsnævnet har samtidig tilkendt godtgørelse for sagkyndig bistand under fredningsnævnets behandling af sagen på i alt 50.000 kr. til lodsejerne med lb.nr. 2 og lb.nr. 5.

Vedrørende udredningen af erstatningsbeløbene og godtgørelsen har fredningsnævnet bestemt, at staten afholder tre fjerdedele og af Holbæk Kommune og Lejre Kommune den sidste fjerdedel.

3. Klagen og bemærkninger hertil

Det er anført i klagen, at det tilkendte erstatningsbeløb ikke står mål med det tab, som fredningen reelt set påfører klagerne.

Klager har anført, at erstatningskravet på 13.983.048,48 kr., som blev fremsat over for fredningsnævnet, fastholdes, idet opgørelsen dog bør korrigeres i forhold til antallet af jagtdage, som er seks jagt eksklusive dagen inden jagten og dagen efter jagten.

Klager har nærmere anført, at vådområdedeklarationen, som fredningsnævnet har lagt vægt på, efter klagers opfattelse ikke i sig selv er et argument for ikke at tilkende erstatning for den værdiforringelse af ejendommen, som fredningen medfører. Klager finder, at fredningen netop medfører yderligere anvendelsesbegrænsninger på ejendommen, som klager ikke kunne påregne på tidspunktet for aftalen med kommunerne om vådområdeprojektet.

Klager har i den forbindelse bemærket, at der undervejs i processen vedrørende vådområdeprojektet blev diskuteret fredning, men at fredning ikke blev aftalt, ligesom der ikke forelå et fredningsforslag ved aftalens indgåelse. Udsigterne til den aktuelle fredning var således ikke klager bekendt, da der blev indgået aftale med kommunerne om vådområdeprojektet. Hvis klager havde været bevidste herom, havde de ikke indgået aftale med kommunerne om vådområdeprojektet, navnlig henset til den værdiforringelse, som fredningen medfører.

Holbæk Kommune, Lejre Kommune og Miljøstyrelsen er ikke fremkommet med bemærkninger til den indgivne klage over erstatningen.

4. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

I sagens behandling har Miljø- og Fødevareklagenævnets medlemmer deltaget: Thomas Steensen (formand), fhv. landsdommer Eva Staal og landsdommer Olaf Tingleff, og de læge medlemmer Pelle Andersen-Harild, Lene Hansen, Else Marie Larsen og Jens Vibjerg.

4.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

Efter naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, fastsættes der erstatning til ejere af rettigheder over en fredet ejendom for det tab, som fredningen påfører dem.

Det følger af naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, 3. pkt., at der ikke tilkendes erstatning for offentligt ejede arealer. Der tilkendes i overensstemmelse med fast praksis ikke grunderstatning og mindsteerstatning for arealer, som efter lovgivningen allerede er omfattet af erstatningsfri regulering. Medmindre der foreligger særligt byrdefulde forhold i fredningen, som går ud over de restriktioner, der allerede følger af lovens bestemmelser, er der derfor ikke praksis for at tilkende grunderstatning for arealer omfattet af § 3 og § 15. Erstatningstaksterne kan desuden reduceres eller helt bortfalde som følge af, at ejendommen i forvejen er pålagt privatretlige restriktioner, som svarer til de restriktioner, som pålægges i medfør af fredningen.

Et flertal i Miljø- og Fødevareklagenævnet finder med samme begrundelse som fredningsnævnet, at der ikke er grundlag for tilkende arealrelateret erstatning. Nævnet har lagt vægt på, at fredningen ikke pålægger ejendommene i fredningsområdet yderligere restriktioner i arealanvendelsen, end

dem der allerede er pålagt som følge af de tinglyste vådområdedeclarationerne med forbud mod omlægning, gødskning eller sprøjtning samt fastlæggelse af stiforløb, og begrænsninger i anvendelsen som følge af den generelle regulering i naturbeskyttelsesloven og planloven.

Der er herefter alene grundlag for at tilkende erstatning for fredningsrestriktioner vedrørende jagt og fiskeri.

Miljø- og Fødevareklagenævnets flertal tilkender lodsejer med lb.nr. 2 og 5 en skønsmæssigt fastsat erstatning på 600.000 kr. for fredningens restriktioner på jagt og fiskeri. Flertallet har lagt vægt på, at området er velegnet til jagt, og at fredningen ikke indeholder et fuldstændigt forbud mod jagt, idet der må afholdes jagt op til seks døgn om året. Det har desuden indgået i nævnets vurdering, at lodsejerne, som erhvervede jorden fra Landbrugsstyrelsen efter gennemførelsen af vådområdeprojektet, fra styrelsens udbudsmateriale kendte til Danmarks Naturfredningsforenings ønske om at rejse en fredningssag med det formål at sikre området mod jagt, ligesom at lodsejer med lb.nr. 2 og 5 også købte arealer i fredningsområdet, efter at fredningsnævnet havde truffet afgørelse om at frede. Flertallet bemærker, at erstatningen helt overvejende er tilkendt på baggrund af fredningsbestemmelsernes regulering af jagt, men at en mindre del af det udmålte beløb vedrører tabet af fiskerettigheder fra båd.

Med samme begrundelse som anført oven for tilkendes lodsejer med lb.nr. 3 en erstatning på 6.000 kr.

Mindretallet (Pelle Andersen-Harild) finder, at lodsejerne ikke bør tilkendes erstatning som følge af fredningens regulering af jagt eller som følge af tabet af fiskerettigheder. Det er mindretallets opfattelse, at lodsejerne ikke lider et tab som følge af fredningen, da lodsejer ikke selv har udgifter til opdræt af de fugle, der skydes i forbindelse med jagter i området.

4.2 Afholdelse af erstatning

Efter naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 3, afholder staten tre fjerdedele af de tilkendte erstatninger og godtgørelser, mens vedkommende kommune afholder den sidste en fjerdedel. Ligger det fredede område i flere kommuner, træffer fredningsnævnet eller Miljø- og Fødevareklagenævnet bestemmelse om fordelingen, jf. stk. 3, sidste pkt.

Af den samlede erstatning på 606.000 kr. samt rente har Miljø- og Fødevareklagenævnet besluttet, at staten ved Miljøministeriet afholder tre fjerdedele, samt at Holbæk Kommune og Lejre Kommune afholder en fjerdedel. Nævnet har besluttet, at kommunernes indbyrdes andel af erstatningsbeløbene fordeles efter arealerne i de respektive kommuner.

4.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Fredningsnævnet for Østsjællands afgørelse af 11. maj 2022 om erstatning i anledning af fredning af

Tempelkrog Nord i Holbæk Kommune og Lejre Kommune og har truffet afgørelse om at tilkende følgende erstatninger i anledning af fredningen:

Lb.nr. 1: Digelaget Tempelkrog	Ingen erstatning
Lb.nr. 2 og 5: Tempelkrog I/S	600.000 kr.
Lb.nr. 3: Folke Dreyer	6.000 kr.
Lb.nr. 4: Holbæk Kommune	Ingen erstatning
Lb.nr. 6: Umatruleret areal	Ingen erstatning

Af den samlede erstatning på 606.000 kr. samt rente afholder staten ved Miljøministeriet tre fjerdedele og Holbæk Kommune og Lejre Kommune samlet en fjerdedel. Kommunernes indbyrdes andel af erstatningsbeløbene fordeles efter arealerne i de respektive kommuner, jf. naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 3.

Thomas Steensen
Stedfortrædende formand

FREDNINGSNÆVNET >

FREDNINGSNÆVNET FOR ØSTSJÆLLAND

Ved Ringen 1, 4000 Roskilde

Tlf.: 24 97 21 45, e-mail: oestsjaelland@fredningsnaevn.dk

FN-ØSJ-40-2021

**Afgørelse
om fredning af
Tempelkrog Nord
i Holbæk Kommune og Lejre Kommune
afsagt den 11. maj 2022
af
Fredningsnævnet for Østsjælland**

Indhold:

- I. Indledning**
- II. Citat fra Danmarks Naturfredningsforenings beskrivelse af fredningsområdet**
- III. Sammendrag af udtalelser til fredningsnævnet**
- IV. Synspunkter om en eventuel begrænsning af jagten i området**
- V. Fredningsnævnets bemærkninger**
- VI. Fredningsbestemmelser**
- VII. Klagevejledning**

I. Indledning

Danmarks Naturfredningsforening fremsatte den 8. juni 2021 forslag om fredning af Tempelkrog Nord i Holbæk Kommune og Lejre Kommune.

Fredningsforslaget omfatter et areal på ca. 77 hektar. Området afgrænses mod syd af motorvejen og mod

nord af Tempelkrog i Isefjord. Mod vest afgrænses området af Truelsbækkens gamle udløb, og mod øst afgrænses området af Elverdamså.

Der skete annoncering i Statstidende den 8. juli 2021 og offentliggørelse på fredningsnævnets hjemmeside samme dag.

I annonceringen blev fredningsforslaget præsenteret, og der blev indkaldt til offentligt møde. Fredningsnævnet har udsendt forslaget til lodsejerne og til andre interessenter, og i denne udsendelse blev der gjort opmærksom på det offentlige møde og på fristen for at komme med bemærkninger.

Der blev afholdt offentligt møde den 25. august 2021.

Fredningsnævnet besigtigede samme dag arealerne.

Fredningsnævnet traf den 22. november 2021 afgørelse om, at der ikke er pligt til at udarbejde en miljøvurdering i forbindelse med behandling af forslaget om fredning af Tempelkrog Nord. Denne afgørelse er påklaget til Miljø- og Fødevarerklagenævnet af en lodsejer.

Fredningsforslaget vedrører arealer inden for både Fredningsnævnet for Vestsjællands område og inden for Fredningsnævnet for Østsjællands område. Miljøstyrelsen bestemte den 18. juni 2021 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 35, stk. 7, at sagen skal behandles af Fredningsnævnet for Østsjælland.

Fredningsnævnet har under sagens behandling bestået af formanden dommer Linda Lauritsen og af nævnsmedlemmerne Rolf Dejløw (udpeget af miljøministeren til Fredningsnævnet for Vestsjælland) og Niels Boye Jakobsen, (udpeget af miljøministeren til Fredningsnævnet for Østsjælland) og Per Fynboe (udpeget af kommunalbestyrelsen i Holbæk Kommune) og Ole Møller (udpeget af kommunalbestyrelsen i Lejre Kommune).

II. Citat fra Danmarks Naturfredningsforenings beskrivelse af fredningsområdet

Danmarks Naturfredningsforening har i sit fredningsforslag af 8. juni 2021 givet følgende beskrivelse af fredningsområdet:

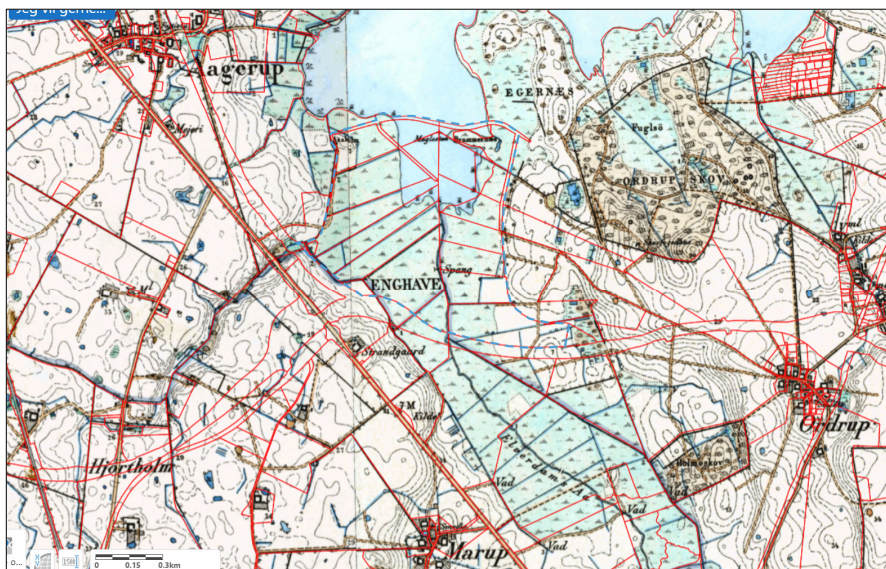
”...

Landskabsformer og geologi

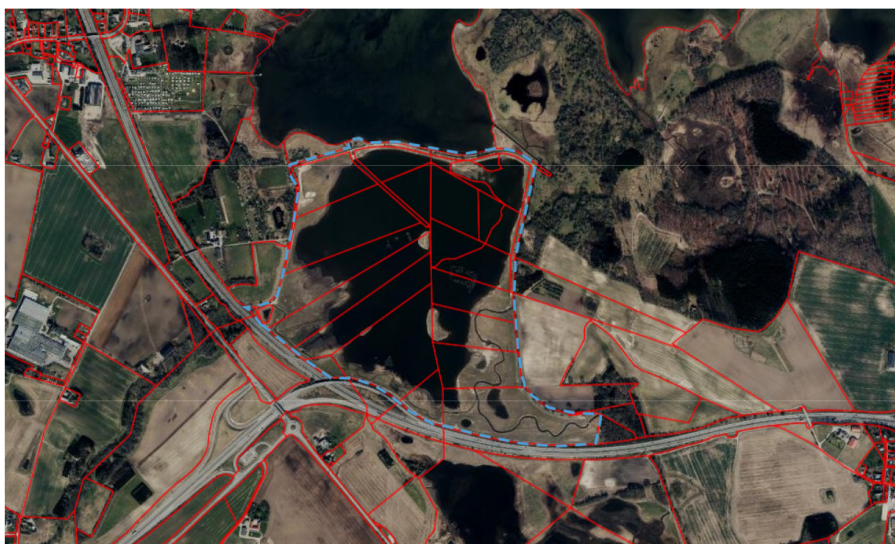
Elverdamsdalen og Tempelkrogen blev dannet i slutningen af Weichsel-istiden, hvor smeltevandsfloderne fra dødisen fossede mod nord gennem en fordybning i landskabet og udgravede Elverdamsdalen. Der samlede sig en stor ferskvandssø uden udløb til havet. For ca. 7.000 år siden var havniveauet steget så meget, at der i den sydlige del af hvad der skulle blive Isefjord stod vandet 3 meter højere end nu. Dalbunden blev dækket af havet og der blev aflejret sand, som dannede den flade dalbund nord for Aastrup. Isefjord åbnedes til Kattegat, og Roskilde Fjord, Lammefjorden og Sidinge Fjord, og fik stort set taget den form, vi kender nu.

Indtil midten af forrige århundrede var tempelkrog en lavvandet vig på 20 ha med omkringliggende strandenge. Dalsidens mange kilder sikrede rigelig vandtilførsel til flere møller året rundt, men for at få vandet der,

hvor man ville bruge det, blev der allerede i Middelalderen gravet og anlagt møllerender. Selve Elverdamsåen rørte man imidlertid ikke meget ved. Den var herreds- og amtsskel. På et kort fra 1823 har åen fortsat sit naturlige forløb gennem engene hen til Tempelkrogen. På kort fra 1859 er den udrettet langs Aastrups Dyrehave og op til landevejen. I 1894 er dalbunden gennemskåret af drængrøfter, men åen løber stadigvæk i midten af dalbunden. Engene blev brugt til græsning og høslæt. Selve Tempelkrogen blev brugt til fiskeri og jagt, herunder jagt på marsvin, som fortsatte til langt hen i 1900-tallet.

På udsnit af de høje målebordsblade fra 1866-1899 ses området længe før afvandingen og med den brede ådal langs Elverdamså i syd.

På luftfotoet fra 2019 ses området i dag efter genopretningen, med den langt større vandflade end tidligere. Det skyldes at jorden har sat sig efter mange års opdyrkning.

Historie og kulturspor

I fredningsområdets nordvestlige hjørne ligger det middelalderlige Asserholm Voldsted på en naturlig, langstrakt banke ned mod Tempelkrogen. Der pløjes stadig af og til munkesten op på stedet, men faste fundamenter findes ikke mere. En udgravning i 1928 viste fundamenterne af en firesidet bygning, som var bedst bevaret mod nord. På den østlige side af banken findes en ertebølle skaldyng, som i dag er stærkt nedpløjet. Området omkring Asserholm er udpeget *kulturarvsareal*. Et kulturarvsareal er et kulturhistorisk interesseområde med skjulte fortidsminder. Kulturarvsarealer kan være af national og regional betydning, og er en indikator for, at der er væsentlige fortidsminder i et aktuelt område. Kulturarvsarealer er ikke i sig selv fredede, men kan indeholde fredede fortidsminder.

Asserholm ligger som en tydelig forhøjning i det ellers flade landskab. Foto: Ivi Christophersen

Nordligt i området tæt på dæmningen ligger en sagnsten. Sagnet siger, at stenen er kastet af en trold. Der er flere udlægninger af historien, men et er ganske vist, og det er, at da dæmningen blev bygget i 1950'erne fik entreprenøren besked om at fjerne stenen, så den ikke skulle blive dækket af dæmningen. På grund af stenens størrelse og dybde i jorden foretrak han imidlertid at føre dæmningen uden om den, og siden har den ligget på tørt land. Der skal også findes en større sten, som nu er jorddækket, i marken meget længere mod syd, og den skal have mærker efter 5 fingre...

Munkholmbroen af 1952

Allerede i 1800-tallet drøftede man planer om en fast forbindelse ved Munkholm nord for fredningsområdet for at undgå omvejen uden om Tempelkrogen. Det ville give en lettere trafikforbindelse mellem Roskilde og Holbæk. Forslag om en dæmning stødte imidlertid på modstand. Trods det gik man i 1937 i gang med et broprojekt, men den bløde undergrund skabte problemer og entreprenøren måtte opgive. Landvindingsloven af 1941 åbnede nye muligheder, og lodsejere ved Tempelkrogen genfremsatte et forslag om en dæmning med sluse. Al planlægning gik imidlertid i stå på grund af krigstidens rationering af byggematerialer. Broprojektet som trafikforanstaltning var dog ikke skrinlagt, og Munkholmbroen blev indviet i 1952.

Afvandingen af Tempelkrog fra 1950'erne

Kort tid efter broens indvielse kom landvindingsprojektet igen på dagsordenen. Flere lodsejere ønskede et stort projekt som det, der var fremsat i fyrerne og som indebar inddæmning af 65 ha af fjorden – helst så langt ud som muligt for at nå fast bund til dæmningen. Danmarks Naturfredningsforening protesterede og greven på Eriksholm, Kai Ahlefeldt-Laurvig, henviste til den kompromisaftale om en bro, som han havde indgået med Stauning. I den forbindelse havde han personligt stillet som betingelse for sin accept af broprojektet, at 'enhver fremtidig udtørring af Tempelkrogen var udelukket'. Hensynet til de landskabelige værdier

har tilsyneladende vejet tungt, og Landvindingsudvalget vurderede, at et 'lille projekt' med inddæmning af ca. 10 ha ville være tilstrækkeligt til at give det ønskede resultat: bedre afvanding af Elverdamsengene. Ikke alle var begejstrede for projektet. Med 'Skrivelse af 26. juli 1955 til lodsejerudvalget vedrørende afvandingen af Elverdamsengene mv.' godkendte Landbrugsministeriet Landvindingssagen Elverdamså og Tempelkrog. De tekniske anlæg omfattede et jorddige, et pumpeanlæg, en østre landkanal med sluse, en vestre landkanal og afvandingskanaler.

Arbejdet blev påbegyndt i efteråret 1956 og var i det væsentligste fuldført i slutningen af 1958. Det var det tredjesidste landvindingsprojekt i landvindingslovens levetid. I 1958 var Asserholmdæmningen en realitet, og den sydligste del af Tempelkrogen tørlagt og de fugtige engarealer omlagt til marker. På nær i Kragemoen og på Egenæs var engene og drængrøfterne forsvundet med effektiv hjælp fra en afvandingskanal midt i området og en lille pumpestation på diget. Der blev indvundet 10,95 ha i umatrikulerede arealer, som blev solgt til de tilgrænsende jordejere. Der blev oprettet et landvindingslag "Elverdamsengene og Tempelkrogen", som havde til formål 'at tilvejebringe og sikre sådanne afvandingsforhold på de interesserede arealer, at en fordelagtig landøkonomisk udnyttelse af disse som helhed muliggøres'.

Genopretningen af Tempelkrog Nord fra 2017

I 2017 gik Lejre og Holbæk kommuner i gang med en genopretning af det tidligere afvandede område. De daværende lodsejere lagde frivilligt jord til projektet imod en passende økonomisk kompensation. I 2019 indviedes det nye vådområde på 72 ha, hvor vandet siden 2018, hvor pumperne blev stoppet, har bredt sig ud over engene. En stor, fladvandet sø med bredder vekslende mellem vader, enge og sump har nu dannet sig på grænsen mellem Lejre og Holbæk kommuner.

Baggrunden for vådområdeprojektet var et ønske om at forbedre tilstanden i Isefjord og mindske transporten af kvælstof fra oplandets marker til fjorden. Samtidig blev der tinglyst en fælles kommunal deklaration om sti mv. samt retten til at udføre vedligehold af projektet i december 2019. Desværre benyttede man ikke samtidig anledningen til at sikre området imod jagt, på trods af at området, som forventet, på kort tid er blevet en fantastisk fuglelokalitet. Den tinglyste sti kan desuden lukkes af når der er jagt i området. Endelig forhindrer deklarationen ikke ejernes fulde råderet over arealet, hvilket i givet fald kunne omfatte aktiviteter som er direkte skadelige for naturen og fuglelivet, herunder dronflyvning, motorsejls mv. I 2020 blev det naturgenoprettede området solgt til to forskellige lodsejere, hvoraf den største lodsejer er et interessentskab med jagtinteresser. Dette bekræftedes af at der i sensommeren og efteråret 2020 blev opsat et større antal jagtskjul i området til brug for jagten.

Det er sagsrejsernes klare vurdering, at der er behov for en fredning, som i højere grad tager højde for naturhensyn, og således supplerer og kompletterer det i øvrigt fornuftige vådområdeprojekt. Det indebærer blandt andet at der med dette fredningsforslag lægges op til et forbud imod jagt i området.

I september 2020 skrev Hedeselskabet i bladet Vækst, at Tempelkrog nord for Holbækmotorvejen på papiret er et kvælstofprojekt, men det blev også til en fantastisk naturperle.

Kort efter indvielsen blev vådområdeprojekt Tempelkrog Nord præmieret med en fornem pris fra Foreningen for Byggnings- og Landskabskultur i Holbæk kommune for at bevare og berige den fysiske kulturarv. Fotos Birgitte B. Ingrisich

I dag står Asserholmdæmningen tilbage som et monument over landvindingspolitikken fra 1900-tallet. Den kan og bør ikke fjernes, men skal vedligeholdes af hensyn til denitrificeringsprocessen og i øvrigt som beskyttelse for motorvejen i tilfælde af ekstremt højvande.

Asserholmdæmningen med det lille røde pumpehus giver et fint udsyn over området. Og mens dæmningen i dag sikrer motorvejen mod ekstremt højvande, har pumpehuset ikke længere nogen funktion. Foto: Birgitte Ingrisich

Offentlighedens adgang og friluftsliv

Der er adgang til det foreslåede fredningsområde ad en sti, der løber i kanten af området samt til arealer med borde/bænke samt fugletårn/-skjul i tilknytning til stien, jf. fredningskortet.

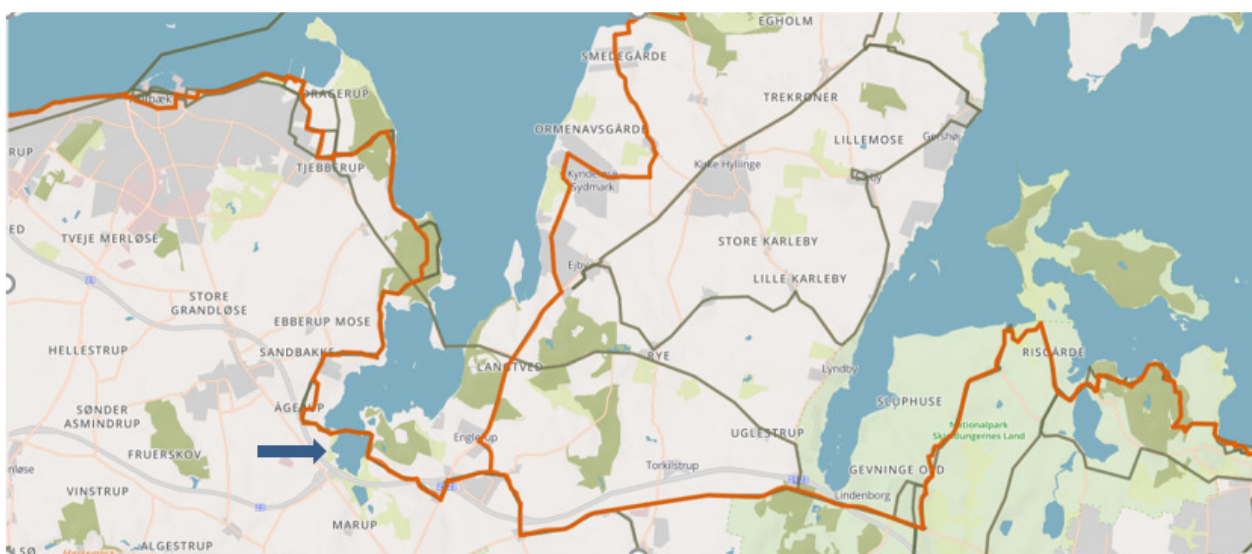
Fredningen lægger samtidig op til at forbyde offentlig adgang *uden for* sti og udpegede rekreative arealer, herunder færdsel på vandet og i lufrummet, som ville medføre u hensigtsmæssige forstyrrelser for fuglelivet.

Plejemyndigheden vil desuden sikre, at adgangsreglerne er formidlet præcist ved skiltning på stedet med

nærmere angivelse af eventuelle begrænsninger mv.

En sti i kanten af området med broer et par steder over åerne giver mulighed for en fin rundtur på 4 km. Samtidig udgør Asserholmdæmningen en del af Fjordstien. Fotos: Birgitte Ingrisch

Udsnit af Fjordstien med Tempelkrog Nord ved pilen. Stien går i dag fra Hundested over Frederiksværk, Frederikssund, Jyllinge til Roskilde, hvor den fortsætter til Holbæk og Rørvig. I Hornsherred er stien nu udbygget på den østlige som den vestlige del af halvøen. Den er i dag på ca. 239 km men udbygges løbende.

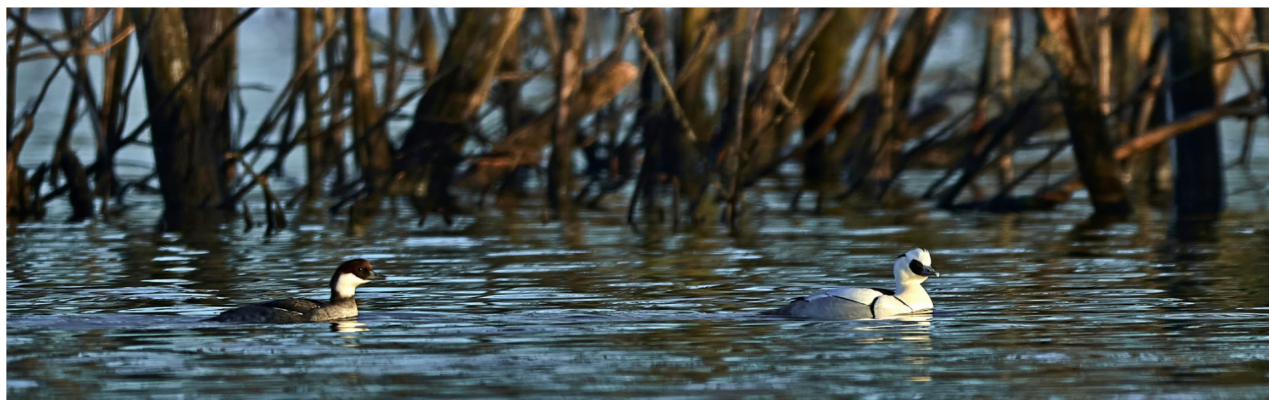
Natur

På den korte tid siden genopretningen er Tempelkrog Nord blevet et naturområde, som tiltrækker tusindvis af fugle. På nuværende tidspunkt er det kun vandfladen på ca. 45 ha, som er beskyttet af naturbeskyttelseslovens §3. Det er sandsynligt at hele området inden for få år vokser ind i en §3-beskyttelse, såfremt der gennemføres en naturpleje med henblik på øget biodiversitet.

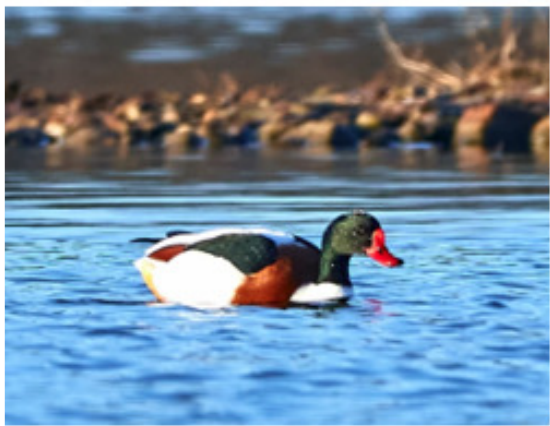
Fugle

Der er allerede registreret over 180 fuglearter i området. Alene det, at der er registreret 180 forskellige fuglearter på en ret ung fuglelokalitet, der indtil for få år siden var landbrugsjord med normalt højst 50 tilknyttede arter, hovedparten gæs og småfugle, er et stærkt bevis på at det er muligt at skabe meget værdifuld natur relativt billigt. Og her er vandet alfa og omega for fuglelivet. Af de truede arter kan eksempelvis nævnes Engsnarre, Vagtel, Lille skallesluger, Sorthalset lappedykker, Klyde, Fjordterne, Lille præstekrage og Sortterne, som er ret ualmindelige, og de endnu sjældnere Blåvinget and, Sort ibis, Stylteløber, Odinshane, Hvidvinget

terne og Aftenfalk: Området er på kort tid blevet et meget attraktivt sted for mange ualmindelige, sjældne og truede fuglearter.

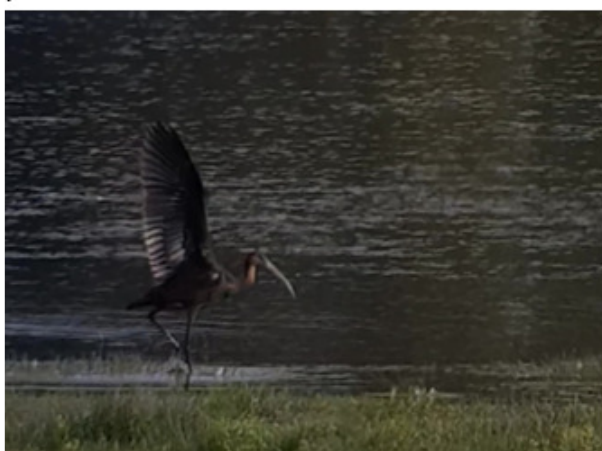
Den smukke og truede Lille lappedykker har også fundet vej til Tempelkrog Nord. Foto: Ole Hauerberg.

Et lille udsnit af fugle observeret i Tempelkrog Nord for nylig. Øverst tv. Hvinand, th. Trolldand. I midten tv. Gravand, th. Krikand. Nederst tv. Strandskade, th. Stormmåge. Fotos: Ole Hauerberg

Af potentielle ynglefugle (tilstede på de rigtige tidspunkter) er Sortterne (sjælden dansk ynglefugl, tidligere forholdsvis almindelig), Brushane (ditto) og Atlingand. Alle kræver græsning, lavvandede omgivelser og deres besøg viser potentialet for yderligere ynglefugle i området.

Blandt rastefuglene er det især følgende arter, der skal noteres og passes på (jagtfrit kerneområde eller lignende): Pibeand (spiser ålegræs og vandplanter), Krikand (ditto), Skeand (ikke så mange, men relativ ualmindelig and) og Taffeland (set i pænt store antal, fisker efter muslinger og måske lidt planteføde)

Øverst tv. Silkehejre, th. Blåhals. Nederst tv. Sort ibis, th. Skestork. For fugleinteresserede byder Tempelkrog Nord på mange gode oplevelser og for fuglelivet er området allerede et eldorado. Fotos: Henning Larsen

Af Miljøstyrelsens Novana-registrering fremgår det at der er registreret Klyde, Terne og Præstekrave i området, men det er et meget utilstrækkeligt billede af fuglelivet i Tempelkrog Nord.

Strandskader i Tempelkrog Nord. Foto: Ole Hauerberg

Sommerfugle

Mange sommerfugle er registreret i området, og tæller blandt andet Grønåret kålsommerfugl, Aurora, Citron-sommerfugl, Admiral, Tidselsommerfugl, Storplettet perlemorsommerfugl og Almindelig blåfugl.

Et par eksempler på de mange smukke sommerfugle, som kan ses i Tempelkrog Nord, tv. Almindelig blåfugl, th. Citronsommerfugl. Fotos: Kristian Ørsted

Pattedyr

Af pattedyr er registreret hare, egern, ræv, ilder, lækat, brud, rådyr og flere arter af flagermus. Desuden har der været rygter om odder.

Krybdyr

Snog er registreret i området

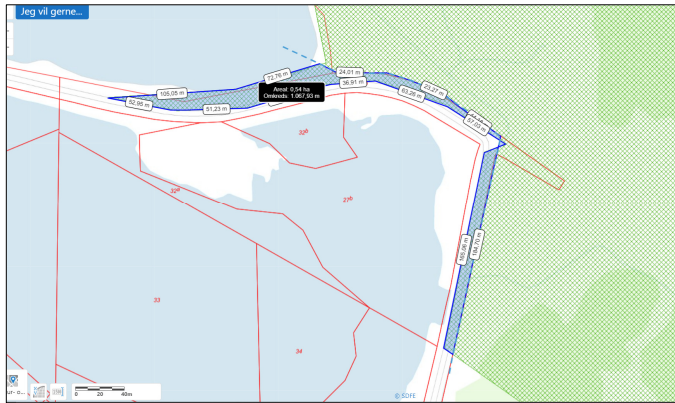
Naturpleje og naturplejeaftaler

Med fredningen er det intentionen at området skal græsses som led i naturplejen. Det vil samtidig kunne holde udviklingen af rørskov omkring søens bredder nede.

Natura2000-interesser

Natura 2000-områderne består af habitatområder og fuglebeskyttelsesområder - herunder ramsarområder. Hvert område er udpeget for at beskytte bestemte arter og naturtyper, der er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene. Det står opført på områdets udpegningsgrundlag, hvilke arter og naturtyper, der er beskyttet i netop dette område.

Ca. 0,5 ha i det nordøstlige hjørne af det område, som foreslås fredet, er udpeget som Natura2000-område nr. 239 for Ryegård Dyrehave, Bramsnæs og Garveriskov og Egernæs med holme og Fuglsø. Det omfatter Habitatområde H247 med en afgrænsning, som fremgår af nedenstående kort:

Udsnit fra Arealinfo, som viser den del af fredningsområdet, som er omfattet Habitatområde 247.

Habitatområde H247 er udpeget for følgende arter og naturtyper:

Egernæs med holme og Fuglsø

- Bugter og vige
- Enårig vegetation på stenede strandvolde
- Strandenge
- Ret næringsfattige søer
- Kransnålalgesøer
- Næringsrige søer
- Kalkoverdrev
- Surt overdrev
- Tidvis våde enge
- Bræmmer med høje urter
- Kilder og væld
- Riggær
- Bøg på mor uden kristtorn
- Bøg på muld
- Elle- og askeskov

Det vurderes, at fredningen direkte eller indirekte vil understøtte udpegningsgrundlaget for habitatområdet, blandt andet gennem en styrket permanent ekstensivering af landbrugsarealerne. Området er *ikke* udpeget som fuglebeskyttelsesområde. Uanset dette, vil områdets rige fugleliv med fredningen kunne nyde en langt større beskyttelse end det vil være tilfældet uden en fredning som indeholder bestemmelser om færdselsrestriktioner og jagtforbud.

Stylteløber, som er en af de mere sjældne gæster i Tempelkrog Nord. Foto: Tonny Papillon

...”

III. Sammendrag af udtalelser til fredningsnævnet

Nedenfor gengives et sammendrag af de bemærkninger, der er fremsat på det offentlige møde og under besigtigelsen samt i de skriftlige indlæg:

Det er gjort gældende, at regulering af jagt skal ske efter jagtlovgivningen og ikke gennem en fredning. Jagtlovens § 33, stk. 1, giver hjemmel til, at miljø- og fødevareministeren ved bekendtgørelse kan oprette vildtreservater på landjorden, i ferske vande og på fiskeriterritoriet for at beskytte og ophjælpe landets vildtbestande og sikre raste- og fødesøgningsområder for trækkende fugle. Eventuelle jagtbegrænsninger bør derfor ske efter jagtlovgivningen i overensstemmelse med de procedurer, der er besluttet i Vildtforvaltningsrådet. Området har ikke status af fuglebeskyttelsesområde.

Det er også gjort gældende, at der fortsat er et rigt fugleliv, selv om der foregår jagt i området.

Det er anført, at vådområdeprojektet havde til formål at nedbringe kvælstofudledningen til Isefjord, og at formålet ikke var at skabe et fuglereservat, men at det rige fugleliv var en sidegevinst ved projektet.

Det er anført, at det vil være ”gift” for al fremtidig deltagelse i diverse naturprojekter, hvis de oprindelige lodsejere efterfølgende kan opleve, at der rejses fredningssager, som pålægger ejerne begrænsninger, som ikke var en del af naturprojektets klare formål. Det er anført, at de private lodsejere, der lagde jord til vådområdeprojektet, ikke var orienteret om, at der ville blive rejst fredningssag med påstand om et jagtforbud, og at disse lodsejere angiveligt ikke ville være gået ind i projektet, og at de mener, at de ikke har været inddraget i projektet.

Det er også anført, at udgifterne for kommunerne i forbindelse med en fredning og den erstatning, der skal betales til lodsejerne, gør fredningen uinteressant. I øjeblikket foretages sikringen af naturen i et samarbejde mellem kommunerne og lodsejerne.

Det er også anført, at Lejre Kommune og Holbæk Kommune ikke har ønsket at være medrejsere af fredningsforslaget, og at dette underbygger, at der ikke er belæg for at gennemføre en fredning.

Området er allerede underlagt beskyttelse efter § 3 i naturbeskyttelsesloven. Således er der i området en standbeskyttelseslinje, en sø- og åbeskyttelseslinje og en skovbyggelinje. Desuden er der et Natura 2000-område i tilknytning til områdets nordøstlige del, og denne nærhed betyder, at eventuelle aktiviteter ikke må medføre en væsentlig indvirkning på udpegningsgrundlaget.

Yderligere er området udpeget som naturbeskyttelsesinteresse og bevaringsværdigt landskab i Lejre Kommuneplan og som potentiel naturbeskyttelsesinteresse i Holbæk Kommuneplan. I Lejre Kommuneplan punkt 3.2.1. og 3.2.6 er anført, at ”Tilstanden og arealanvendelsen i interesseområder for plante- og dyreliv må ikke ændres, hvis det forringer levesteder for det vilde plante- og dyreliv eller muligheden for at styrke eller genoprette den (...) Naturindholdet i interesseområderne skal forbedres gennem naturpleje og naturgenopretning”. Området er derfor tilstrækkeligt sikret, og i øvrigt kan der blive indgået frivillige aftaler.

Et jagtforbud kan måske betyde ophobning af kvælstof på grund af de store mængder af fugle, som opholder sig i området, og hvis det er tilfældet, vil et jagtforbud måske betyde, at udgangspunktet for vådområdeprojektet, nemlig kvælstofopsamling, ville være spild af penge.

De to største private lodsejere, Tempelkrog I/S og Jens Lagerbon, har gjort gældende, at deres højeste prioritet som lodsejere er at gøre Tempelkrog Nord til et mønstereksempel på frivillig naturbeskyttelse, og dette vil ske i samarbejde med kommunerne, øvrige myndigheder og relevante fagpersoner.

Disse lodsejere har anført, at fredning hverken er nødvendig eller proportional, idet fredningsformålene allerede er tilstrækkeligt beskyttet af lovgivningen og af lodsejernes aktiviteter i området, og der er allerede anlagt sti, og der er opsat borde og bænke.

Disse lodsejere har yderligere anført, at kommunernes udpegning af området som interesseområde har væsentlig indflydelse på aktiviteterne i området, for kommunerne er bundet af kommuneplanen og er med til at varetage beskyttelsesformålene. Disse oplysninger ses ikke at være inddraget af Danmarks Naturfredningsforening i tilstrækkeligt omfang. Danmarks Naturfredningsforening har heller ikke i tilstrækkelig grad overvejet muligheden for at indgå frivillige aftaler, der vil kunne tinglyses på ejendommene.

De to lodsejere har også anført, at forvaltningslovens regler finder anvendelse i denne sag, idet Danmarks Naturfredningsforening er tillagt kompetence til at rejse fredningssager. Danmarks Naturfredningsforening har tilsidesat god forvaltningsskik ved at undlade at holde lodsejerne løbende orienteret om sagen, og forvaltningslovens § 19 er tilsidesat, idet lodsejerne ikke er blevet partshørt, og de er ikke blevet tilstrækkeligt inddraget af Danmarks Naturfredningsforening i processen. Desuden hviler fredningsforslaget ikke på et retvisende og oplyst grundlag.

Endelig har disse to lodsejere anført, at det ikke er unormalt, at der udøves skånsom jagt i naturbeskyttelsesområder, og en frivillig regulering af jagten ved aftale er en mulighed, som bør overvejes.

Venstre i Lejre har anført, at denne sag vil ødelægge den spirende interesse om et tættere samarbejde mellem lodsejere og myndigheder, idet en offentlig myndighed ikke kan lave en frivillig aftale med lodsejere for der-

efter at anlægge en fredningssag med elementer, der er i direkte modstrid med aftalen. Sagen vil koste skatteyderne et stort millionbeløb i erstatning, blot fordi man ikke fra starten indeholdt jagtretten i den frivillige aftale. Partiet har overordnet intet imod, at man friholder jagt i særlige områder udlagt til vådområder, men det skal foregå med åbne kort og med lokal opbakning hos lodsejerne, og fremtidens store opgaver med sikring af miljøet er for partiet langt vigtigere end jagt på ænder og gæs.

Vipperød Lokalforum har anført, at fredningsforslagets naturforbedrende tiltag allerede er gennemført af lodsejerne på frivillig basis og for egen regning, og de resterende tiltag vil komme gennem en god, lokal dialog. Lokalområdet har dårligt lagt mærke til, at der bedrives jagt på arealet, og jagten er ikke til gene for lokalområdet. Det er lokalområdets klare opfattelse, at fuglelivet er ligeglad med jagten, og der er intet behov for et jagtforbud. Hvis tilliden til lodsejerne skulle vise sig ikke at holde, vil en fredningssag kunne rejses senere.

Vejdirektoratet har oplyst, at direktoratet ikke vil modsætte sig fredning, men henstiller af hensyn til en fremtidig udbygning af motorvejen til, at der holdes en respektafstand på mindst 50 m fra motorvejens centerlinje og til det område, der fredes. Yderligere henstilles der til, at Vejdirektoratets pumpestation, regnvandsbassin og adgangsvej friholdes for fredning, og at der sikres mulighed for fremtidig udbygning af regnvandsbassinet og pumpestationen. Endelig henstilles der til, at diget mellem Isefjorden og vådområdet friholdes for fredning, idet diget er et teknisk anlæg, der er etableret for at beskytte motorvejen mod oversvømmelse, og hvor det skal være muligt løbende at foretage drift og vedligehold og at kunne øge kronehøjden på diget med henblik på at modstå fremtidige havvandsstigninger.

Lejre Kommune har henstillet til fredningsnævnet, at der ikke sker fredning af området. Området er allerede beskyttet i form af anden lovgivning, herunder naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16, jagtlovgivningen, EU-lovgivningen og den generelle planlovgivning.

Kommunen har anført, at den ca. 45 ha store sø allerede er sikret, og omkring en tredjedel af området, nemlig strandbredden og arealet op til 300 meter bag strandbredden ligger inden for strandbeskyttelseslinjen. 4 ha er i forvejen beskyttet af fredningen af Ryegårds jorder, som blandt andet forhindrer bebyggelse. 19 ha ligger inden for åbeskyttelseslinjen. Desuden er der på hele området tinglyst en vådområdedeklaration. Endelig er et mindre område udpeget som Natura 2000-område under EU-lovgivningen.

Lejre Kommune har yderligere anført, at offentlighedens adgang er sikret ved tinglyste deklarationer, og der er allerede anlagt en sti omkring søen. Kommunerne, Vejdirektoratet og digelaget har allerede nu mulighed for at vedligeholde anlæg mv. Digelagets rettigheder og pligter fremgår af tinglyste vedtægter.

Kommunen har også anført, at en fredning er administrativt og økonomisk byrdefuld, og der er ingen umiddelbar, aktuel trussel på området. En eventuel yderligere beskyttelse kan opnås lige så godt eller bedre med andre ordninger, f.eks. i Natura 2000-områder. Der kan også etableres vildtreservat i henhold til jagtloven, og i vildtreservater kan man helt eller delvist forbyde jagt og andre forstyrrende aktiviteter af hensyn til dyrelivet.

Endelig har Lejre Kommune anført, at Tempelkrog Nord er etableret som vådområde på baggrund af frivillig jordfordeling for at begrænse kvælstofudledningen til Isefjord. Hvis der vedtages en fredning ganske kort tid efter gennemførelsen af et projekt, der er skabt på frivillig deltagelse, så kan dette svække tilliden hos lods ejere, og det kan blive vanskeligt at få lodsejeropbakning til fremtidige vådområder eller andre projekter,

som hviler på frivillig jordfordeling.

Det er blevet foreslået at forbyde fiskeri i søen og vandløbene.

Dansk Ornitologisk Forening har tilsluttet sig fredningsforslaget. Erfaringerne med jagt i området er, at alle fuglene bliver forstyrret. Nogle trækker sig helt væk, mens andre kommer tilbage og samler sig for det meste ude i midten af søen. De ca. 15 jagtskjul, der er opsat i jagtsæsonen, er ikke kønne, og opsætningen og klargøringen med jernskeletter og plastiksiv er forstyrrende. Plastiksiv og ikke-opsamlede patronhylstre giver en unødvendig plastikforurening i området. Af DOF-basen fremgik efter en jagt, at gæs og svømmeænder var helt fraværende, og at andre arter kun var der i en brøkdel af det antal, der burde være på lokaliteten. Der blev drevet jagt både fra skjul og via motorbåd rundt på øerne og fra de mange skydeskjul. Der var udlagt massivt mange lokkeænder og -gæs og to ”pibesvaner”, som blev sejlet rundt og flyttet flere gange, og der var megen aktivitet på søfladen og jagt med løse hunde i engene op mod motorvejen.

Det er også gjort gældende, at området er et af Sjællands bedste steder for fugle og for dem, der gerne vil opleve fuglene. Det er uhensigtsmæssigt med jagt i et område med så store rekreative værdier. Området er gen-skabt for offentlige midler, og derfor bør der være forbud mod jagt. De jagtreservater, der planlægges inden for de næste 10 år, ligger alle på offentlige sø- eller havområder, og derfor kan dette område ikke forventes at blive omfattet af reglerne om jagtreservater.

Det er blevet anført, at der er tale om et perfekt rekreativt område med en sti på ca. 4 km rundt om en sø.

IV. Synspunkter om en eventuel begrænsning af jagten i området

Fredningsnævnet har under sin behandling af sagen stillet en række spørgsmål til Danmarks Naturfredningsforening og til lodsejerne. Fredningsnævnet har blandt andet ønsket oplyst, om det er muligt at begrænse jagten, f.eks. angivet i et maksimalt antal dage om året. Fredningsnævnets spørgsmål om muligheden for begrænsning af jagten var navnlig begrundet i, at jagtkonsortiet Tempelkrog I/S samt Jens Lagerbon i deres høringssvar havde anført, at en frivillig regulering af jagten ved aftale er en effektiv mulighed, der bør overvejes af parterne.

Jagtkonsortiet Tempelkrog I/S samt Jens Lagerbon har som svar på fredningsnævnets henvendelse blandt andet oplyst, at tilrettelæggelsen af jagten i området sker med henblik på flyvende vildt (ænder og gæs), og der jages kun i perioden september til januar. Jagten finder fortrinsvis sted omkring solopgang og solnedgang og i reglen en time før og en time efter, og i enkelte situationer drives der kortvarigt jagt i eftermiddagstimerne. Jægere og gæster i området vil derfor kun meget sjældent møde hinanden.

De har også henvist til, at de ønsker at indgå en frivillig og forpligtende aftale, hvori blandt andet indgår, at de i forbindelse med afholdelse af jagtaktiviteterne gennem skiltning og information til offentligheden vil sikre, at jagt og offentlig adgang ikke udelukker hinanden, men går hånd i hånd. Hensyn og ansvarlig adfærd på et oplyst grundlag sikrer den gensidige forståelse og respekt på de få dage årligt, hvor der er jagt i området.

Jagtkonsortiet Tempelkrog I/S samt Jens Lagerbon har endelig oplyst, at der er tale om et meget let jagttryk.

Der ønskes gode jagtoplevelser, og dette forudsætter, at naturen er i balance, og der er således en ganske betragtelig frivillig jagtbegrænsning. De har anført, at de lægger til grund, at der ikke indføres jagtforbud eller jagtbegrænsninger bortset fra, hvad der er nævnt i jagtloven, og hvad der er anført om det lette jagttryk, der udøves. Endelig har de oplyst, at Tempelkrog I/S afholder jagtarrangementer fire til seks gange årligt.

Danmarks Naturfredningsforening har på fredningsnævnets henvendelse blandt andet anført, at jagt helt bør undgås. Tempelkrog Nord er blevet et af Vestsjællands bedste fuglesteder for vandfugle. Fugle- og naturværdierne bliver kraftigt reduceret, når der drives jagt i området, og dette har desværre allerede kunnet mærkes på fuglenes adfærd. Jagten medfører omfattende forstyrrelser, og fuglene bliver skræmt ud af området. Fuglene bliver sky. I områder uden jagt som f.eks. Utterslev Mose er de tiltrækkende vilde fugle så tillidsfulde, at fredelige besøgende kan opleve fuglene på forholdsvis kort afstand, og det kan også blive tilfældet på stien omkring Tempelkrogen.

Danmarks Naturfredningsforening har yderligere anført, at når de lokale fugle aldrig udsættes for jagt i området, så bliver de tillidsfulde, og det smitter straks af på de gæstende trækfugle, der dermed også bliver væsentlig mindre sky og dermed mere tillidsfulde. Hvis der er jagt i et område, er fuglene derimod sky og letter ofte på flere hundrede meters afstand fra mennesker. Dermed reduceres oplevelsesmulighederne ganske betragteligt for almindelige mennesker, der sætter pris på et rigt dyreliv.

Fredningsnævnet har på ny rettet henvendelse til Tempelkrog I/S og Jens Lagerbon for at høre, om disse lodsejere har et forslag til et antal dage, hvor det i en eventuel fredningsafgørelse kunne være tilladt at jage (gerne præciseret til f.eks. første lørdag i oktober, anden søndag i november, osv.).

Tempelkrog I/S og Jens Lagerbon har svaret hertil, at jagtafviklingen overholder alle regler og aldrig er blevet anfægtet eller kritiseret. De vil gerne hvert år inden den 1. september give Holbæk og Lejre kommuner og Vipperød Lokalforum besked om, hvornår der afvikles jagt, men der kan ikke sættes ufravigelige datoer på jagterne, men et datospænd på to-tre dage ganske tæt på.

V. Fredningsnævnets bemærkninger

Fredningsnævnets afgørelse er truffet i enighed.

Efter naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, kan fredningsnævnet gennemføre fredning til varetagelse af de formål, der er nævnt i lovens § 1.

Af naturbeskyttelseslovens § 1 fremgår, at loven særligt tilsigter at beskytte naturen med dens bestand af vilde dyr og planter samt deres levesteder og de landskabelige, kulturhistoriske, naturvidenskabelige og undervisningsmæssige værdier og at forbedre, genoprette eller tilvejebringe områder, der er af betydning for vilde dyr og planter og for landskabelige og kulturhistoriske interesser, og at give befolkningen adgang til at færdes og opholde sig i naturen og forbedre mulighederne for friluftsliv.

Miljøministeriet, kommunerne og Danmarks Naturfredningsforening er de eneste, der kan foreslå fredninger af nye områder. Naturstyrelsen og Kommunernes Landsforening og Danmarks Naturfredningsforening har sammen udarbejdet ”Handlingsplan for fredning 2013”.

Det fremgår af denne handlingsplan, at parterne på fredningsområdet er enige om, at følgende tre hovedformål skal prioriteres i de kommende år:

”... Perlerne – de unikke, de vigtigste, de nationalt værdifulde lokaliteter. Der sættes yderligere fokus på at beskytte vore mest vigtige ”kronjuveler” med fredning, det stærkeste beskyttelsesinstrument, der er til rådighed.

Større, sammenhængende naturområder. Herved modvirkes tendensen til fragmentering af naturarealer, og i stedet sikres en mere robust natur, hvor arterne har mulighed for at leve og sprede sig, og hvor befolkningen kan opleve naturen.

Landskabsfredning – større, uforstyrrede landskaber. Beskyttelse af særligt smukke og karakteristiske landskaber mod bebyggelse, tilplantning, terrænændringer mv....”.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at formålet med fredning af Tempelkrog Nord er omfattet af de hensyn, der er opregnet i naturbeskyttelseslovens § 1. Fredningen falder desuden godt i tråd med prioriteringen i den nævnte handleplan for fredning, idet Tempelkrog Nord er en del af et større, sammenhængende naturområde, hvor der kan sikres en robust natur, hvor arterne har mulighed for at leve og sprede sig, og hvor befolkningen kan opleve naturen.

Fredningsnævnet medgiver, at området allerede i vid udstrækning er beskyttet gennem naturbeskyttelsesloven, kommuneplaner, tinglyste deklarationer med videre. Imidlertid finder fredningsnævnet, at den sikreste beskyttelse af et naturområde opnås gennem en fredning. Ved en fredning sikres håndhævelse af fredningsafgørelsens bestemmelser, og der kan udarbejdes bindende plejeplaner, og der er mulighed for at søge om dispensation fra en fredning, og der findes klageadgang. Ved gennemførelse af en fredning gives der erstatning til de borgere, som får et tab ved fredningen.

Fredningsnævnet er opmærksom på, at vådområdeprojektet, der blev påbegyndt i 2018, havde til formål at nedbringe kvælstofudledningen til Isefjord. Men med naturgenopretningen kom der samtidig et rigt fugleliv i området. Fredningsnævnet bemærker, at en beskyttelse af dette rige fugleliv godt kan ske gennem en fredning, selv om forbedring af fuglelivet ikke indgik som en bærende del i det oprindelige vådområdeprojekt.

Den omstændighed, at miljø- og fødevareministeren med hjemmel i jagtlovens § 33, stk. 1, kan oprette vildtreservater, hindrer efter fredningsnævnets opfattelse ikke, at der også ved en fredning kan gennemføres bestemmelse om jagtforbud, jf. også det ovenfor anførte om indholdet af naturbeskyttelseslovens § 1, stk. 1. Fredningsnævnet bemærker tillige, at der ikke er oplysninger om, at der kan forventes at blive oprettet et vildtreservat i området.

Fredningsnævnet har overvejet, om det er nødvendigt at forbyde jagt fuldstændigt i fredningsområdet, eller om det er tilstrækkeligt at begrænse jagt i fredningsområdet for at beskytte det rige fugleliv, der opstod i forbindelse med genopretningsprojektet.

Til brug for disse overvejelser har fredningsnævnet under sagens behandling bedt om bemærkninger fra både lodsejerne og Danmarks Naturfredningsforening til, hvori en sådan begrænsning kunne bestå. De to største private lodsejere, Tempelkrogen I/S og Jens Lagerbon, har svaret, at de forudsætter, at der ikke indføres jagtforbud eller jagtbegrænsninger ud over det, der følger af jagtloven og af, at der udøves et meget let jagttryk,

og at der alene er jagtarrangementer fire til seks gange årligt. Danmarks Naturfredningsforening har fastholdt, at jagt helt bør undgås i området.

Efter en samlet vurdering finder fredningsnævnet, at der af hensyn til beskyttelsen af det rige fugleliv bør ske en begrænsning af jagt i fredningsområdet, således at det alene skal være tilladt at udøve jagt op til seks dage årligt i fredningsområdet. Fredningsnævnet har tillige besluttet, at lodsejerne hvert år inden den 1. september skal meddele Lejre Kommune og Holbæk Kommune hvilke dage, der i den følgende jagtsæson afholdes jagt. Datoerne skal angives inden for et datospænd på to dage.

Det er oplyst over for fredningsnævnet, at de private ejere af området gennem en såkaldt jordfordeling afstod arealer mod at få andre arealer eller økonomisk kompensation, så vådområdeprojektet kunne gennemføres. Arealerne overgik således til Landbrugsstyrelsen, som ejede det pågældende område, mens vådområdeprojektet blev gennemført i 2018-2020.

Mens Landbrugsstyrelsen ejede arealerne, blev der på de berørte ejendomme tinglyst deklarationer, der blandt andet indeholdt bestemmelser om vedligeholdelse af stien og to broer og offentlighedens adgang med videre.

Følgende fremgår af det udbudsmateriale, som Landbrugsstyrelsen udsendte i december 2019, da vådområdeprojektet var afsluttet, og styrelsen udbød arealer til salg:

”Fredning: Landbrugsstyrelsen er oplyst om, at Danmarks Naturfredningsforening har et ønske om at rejse en fredning af Tempelkrog Nord med det formål at sikre området mod jagt og at sikre, at offentlighedens adgang ikke kolliderer med beskyttelse af fuglelivet.

På nogle af de udbudte arealer er der tilkendt forkøbsret til tidligere ejer. Det vil sige, at hvis den tidligere ejer er interesseret i arealerne, så skal denne tilbydes arealet til det højeste bud. Det kræver som minimum, at forkøbsretshaverne har afgivet bud. Forkøbsretten bortfalder, når nærværende udbudsrunde er gennemført”.

Fredningsnævnet bemærker hertil, at de nuværende private lodsejere, der købte arealerne i 2020, således før købet var gjort opmærksom på, at Danmarks Naturfredningsforening ønskede at rejse en fredningssag blandt andet med det formål at sikre området mod jagt.

Fredningsnævnet har drøftet, om der i forbindelse med fredningen skulle indføres et forbud mod fiskeri. Fredningsnævnet har vurderet, at fredningens formål vil kunne opnås uden at indføre et helt eller delvist forbud mod fiskeri.

Fredningens afgrænsning

Det fredede område fremgår af vedhæftede fredningskort af 11. maj 2022 og omfatter følgende matrikelnumre:

Ejerlav:

Matr.nr.:

Ågerup by, Ågerup

8k, 11l, 27, 29, 7000g

Ordrup by, Kirke Sonnerup	27b, 33, 36,
Marup by, Tølløse	8m,
Eriksholm Hgd., Ågerup	2a,
Lunderød by, Tølløse	16,

samt nogle umatrikulerede arealer på ca. 0,31 ha.

VI. Fredningsbestemmelser

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål

- at beskytte og forbedre de landskabelige værdier i området, således at området fremtræder som et overvejende åbent landskab,
- at bevare og forbedre de biologiske værdier, der knytter sig til sø, vandløb og naturarealer i området, herunder særligt det rige fugleliv,
- at sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter, herunder at sikre og forbedre offentlighedens muligheder for at færdes og opholde sig i området,
- at skabe grundlag for naturpleje,
- at medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus af arter og naturtyper, som Natura 2000-område Egernæs med holme og Fuglsø nr. 247 er udpeget for.

§ 2 Fredningsområdet

Det fredede område omfatter ca. 77 ha, som fremgår af fredningskortet.

§ 3 Bevaring af området

Stk. 1. Fredningsområdet fremtræder som et overvejende åbent landskab med enkelte levende hegn, solitære træer og småbevoksninger. Fredningsområdet skal bevares i dets nuværende tilstand, med mindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation.

Stk. 2. Fredningsnævnets godkendelse erstatter ikke nødvendige tilladelser eller dispensationer, som skal indhentes ved andre myndigheder.

Stk. 3. Desuden er de dele af fredningen, som er omfattet af Natura 2000 underlagt den til enhver tid gældende Natura 2000-plan og opfølgende kommunale og statslige handleplaner.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse

Stk. 1. Fredningsområdet må ikke omlægges, jordbearbejdes, tilsås, gødskes, kalkes, tilføres pesticider og lignende eller tilplantes. Der må ikke tilskudsfodres på fredningsområdet. Mineraler betragtes ikke som tilskudsfoder.

Stk. 2. Fredningsnævnet kan dispensere til tilskudsfodring til græssende dyr. Driften af fredningsområdet skal ske i overensstemmelse med de til enhver tid gældende vådområdedeclarationer for Tempelkrog Nord. Fredningsnævnet kan i særlige tilfælde dispensere til brug af pesticider.

Stk. 3. Driften af skov- og naturarealer indenfor Natura 2000-området skal ske i overensstemmelse med den til enhver tid gældende Natura 2000-plan og deraf følgende kommunale og statslige handleplaner.

§ 5 Terrænændringer mv.

Stk. 1. Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstoffer må ikke udvindes, heller ikke til eget brug.

Stk. 2. Dog kan der ske terrænændringer som led i en naturgenopretning, eller som mindre terrænændringer i forbindelse med byggeri og anlæg efter fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for arkæologiske udgravninger i området efter fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for vedligeholdelse og almindelig udbedring af diget.

Stk. 5. Eventuel forhøjning af digets kronekote kræver fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 6. Fredningen er ikke til hinder for fremtidig udbygning af regnvandsbassinet og pumpestation efter fredningsnævnets godkendelse.

§ 6 Bebyggelse, faste konstruktioner og anlæg

Stk. 1. Der må ikke opføres bebyggelse i området, herunder skure, boder, jagthytter, drivhuse og lignende inden for fredningsområdet. Dog er fredningen ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for heste, får, kreaturer og lignende efter fredningsnævnets godkendelse af udformning, størrelse og placering.

Stk. 2. Der må ikke etableres faste anlæg og konstruktioner, som f.eks. tårne, jagtstiger, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer, solcelleparker og master inden for fredningsområdet, og der må ikke føres luftledninger over arealerne.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for borde/bænke og fugletårn/-skjul, som vist på fredningskortet. Yderligere almene anlæg til understøttelse af friluftslivet kan alene etableres efter fredningsnævnets nærmere godkendelse.

Stk. 4. Der må ikke anbringes campingvogne, og teltning er ikke tilladt.

Stk. 5. Der må ikke etableres belysning inden for området.

Stk. 6. Etablering af sportsanlæg som golfbaner, skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere m.m. er ikke tilladt.

Stk. 7. Hegn må opsættes, hvis hegnet ikke begrænser offentlighedens adgang efter naturbeskyttelsesloven. Hegn skal være almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug.

Stk. 8. Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden.

Stk. 9. Der må ikke anlægges nye veje eller ændres belægning på eksisterende veje. Almindelig vedligeholdelse af mark- og skovveje med eksempelvis sten eller grus er tilladt.

Stk. 10. Nye stier må anlægges i overensstemmelse med fredningskortet. Herudover kan nye stier anlægges med fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 11. Der må ikke etableres nye grøfter eller dræn. Plejemyndigheden kan dog i særlige tilfælde godkende nye grøfter eller dræn, hvis formålet er at muliggøre naturpleje, eller hvis det er nødvendigt for opretholdelse af udlagte veje og stier.

Stk. 12. Fredningen er ikke til hinder for etablering af de nødvendige foranstaltninger i forbindelse med pleje, anlæg af stier mv., f.eks. stenter, drikkeanlæg, fangfolde og lignende.

§ 7 Adgang

Stk. 1. Der er adgang for offentligheden til fods og på cykel til det fredede område ad stier markeret på fredningskortet og til arealer med borde/bænke samt fugletårne/-skjul i tilknytning til stien.

Stk. 2. Hvor adgang til stier, fugletårne, borde/bænkesæt o.lign. forhindres ved hegning af hensyn til græssende husdyr, skal stier og friluftsfaciliteter holdes tilgængelige for offentligheden med stenter, klaplåger, færiste eller lignende. Færiste må højest have en centerafstand på 7 cm. mellem ristens lameller.

Stk. 3. Plejemyndigheden sikrer, at stier, som fremgår af fredningskortet, er farbare og synlige i terrænet.

Stk. 4. Eksisterende stier må ikke nedlægges.

Stk. 5. Motoriseret færdsel er ikke tilladt. Undtaget herfra er motoriseret færdsel i forbindelse med naturpleje og arbejdskørsel i forbindelse med nødvendig vedligeholdelse af områdets installationer. Tilsvarende vil det være tilladt at færdes med elcykel. Det er også tilladt at færdes med ikke-registrerede elscootere, som benyttes af gangbesværede.

Stk. 6. Færdsel på søen med båd, jolle, kano, kajak, padle-bræt og lignende er ikke tilladt. Undtaget herfra er færdsel i forbindelse med naturpleje og under jagt, herunder klargøring dagen før jagt og oprydning dagen

efter jagt, jf. § 9, stk. 2.

Stk. 7. Flyvning med droner, modelfly, paraglider, ballon og lignende er ikke tilladt inden for eller over det fredede område.

Stk. 8. Skiltning med retningslinjer for adgangen skal i øvrigt følges.

Stk. 9. Hunde skal føres i snor. Undtaget herfra er hunde, der anvendes under jagt i henhold til § 9, stk. 2.

§ 8 Naturpleje, plejemyndighed og naturplaner

Stk. 1. Plejen af naturarealer skal tilrettelægges med øget biodiversitet for øje, særligt så den tilgodeser vandfuglene i området.

Stk. 2. Fredningen er ikke til hinder for at genskabe den naturlige hydrologi i området.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for indgreb, der genopretter en selvforvaltende natur med fri dynamik og naturlige processer (rewilding) efter en samlet plan.

Stk. 4. Plejemyndigheden (Holbæk og Lejre kommuner) kan gennemføre pleje i henhold til den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse.

§ 9 Jagt

Stk. 1. Jagt er ikke tilladt i fredningsområdet, og der må ej heller opdrættes, fodres eller udsættes vildt.

Stk. 2. Jagt er dog tilladt op til seks dage årligt i fredningsområdet. Lodsejerne skal hvert år inden den 1. september meddele Lejre Kommune og Holbæk Kommune hvilke dage, der i den følgende jagtsæson afholdes jagt. Datoerne skal angives inden for et datospænd på to dage.

§ 10 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

§ 11 Ophævelse af eksisterende fredning

Fredningen af Ryegårds Jorder fra 21. februar 1958 ophæves for så vidt angår de af denne fredning omfattede arealer.

VII. Klagevejledning

Fredningsnævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 43 påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klageberettigede er ejere og brugere, der skal have denne afgørelse tilsendt, enhver, der under sagen har givet møde for fredningsnævnet eller fremsat ønske om underretning om sagens afgørelse, statslige

og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af forslaget samt organisationer mv., som antages at have en væsentlig interesse i fredningsforslaget.

Erstatningsafgørelser kan dog kun påklages af ejere og brugere samt statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af afgørelsen. Godtgørelse for udgifter til sagkyndig bistand kan ifølge naturbeskyttelseslovens § 47 ikke påklages.

Klage indgives skriftligt til Miljø- og Fødevareklagenævnet på e-boks, hvor man kan vælge Nævnenes Hus som modtager, eller ved almindelig brevpost til Nævnenes Hus, Toldboden 2, 8800 Viborg, att. Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er offentligt bekendtgjort. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Yderligere oplysninger om klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet findes på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Linda Lauritsen, Rolf Dejløw, Niels Boye Jakobsen, Per Fynboe, Ole Møller

FREDNINGSNÆVNET FOR ØSTSJÆLLAND

Ved Ringen 1, 4000 Roskilde

Tlf.: 24 97 21 45, e-mail: oestsjaelland@fredningsnaevn.dk

FN-ØSJ-40-2021

**Afgørelse
om erstatning i anledning af fredning af
Tempelkrog Nord i Holbæk Kommune og Lejre Kommune
afsagt den 11. maj 2022
af
Fredningsnævnet for Østsjælland**

I. Indledning

Fredningsnævnet for Østsjælland har ved en afgørelse, der er truffet samtidigt med denne erstatningsafgørelse den 11. maj 2022 truffet afgørelse om fredning af Tempelkrog Nord i Holbæk Kommune og Lejre Kommune.

Fredningsnævnet skal i medfør af naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, 1. pkt., jf. § 33, stk. 5, fastsætte erstatning til ejere, brugere og andre indehavere af rettigheder over de fredede ejendomme for det tab, som fredningen påfører dem.

Grundejerne og andre interessenter fik den 22. december 2021 tilsendt de vedtagne fredningsbestemmelser og blev anmodet om at fremsende erstatningskrav til fredningsnævnet.

Holbæk Kommune, Lejre Kommune og Miljøstyrelsen har herefter haft lejlighed til at udtale sig om spørgsmålet om erstatning.

Fredningsnævnet har under sagens behandling bestået af formanden dommer Linda Lauritsen og af nævnsmedlemmerne Rolf Dejløw (udpeget af miljøministeren til Fredningsnævnet for Vestsjælland) og Niels Boye Jakobsen, (udpeget af miljøministeren til Fredningsnævnet for Østsjælland) og Per Fynboe (udpeget af kommunalbestyrelsen i Holbæk Kommune) og Ole Møller (udpeget af kommunalbestyrelsen i Lejre Kommune).

Danmarks Naturfredningsforening har i sit fredningsforslag af 8. juni 2021 anført en liste med fem lodsejere.

De neden for nævnte lodsejernumre henviser til denne lodsejerliste.

Løbenummer 1, Digelaget Tempelkrog, c/o Holbæk Kommune, Kanalstræde 2, 4300 Holbæk, matr.nr. 27 og 29, Ågerup by, Ågerup og matr.nr. 36, Ordrup by, Kirke Sonnerup.

Løbenummer 2, Tempelkrog I/S, Grønholtvej 80A, 3480 Fredensborg, matr.nr. 8k, Ågerup by, Ågerup, matr.nr. 8 m, Marup by, Tølløse, matr.nr. 2a, Eriksholm Hgd., Ågerup, matr.nr. 16, Lunderød by, Tølløse, og matr.nr. 33, Ordrup by, Kirke Sonnerup.

Løbenummer 3, Folke Dreyer, Nybyvej 29, 4390 Vipperød, matr.nr. 111, Ågerup by, Ågerup.

Løbenummer 4, Holbæk Kommune, Kanalstræde 2, 4300 Holbæk, matr.nr. 7000g, Ågerup by, Ågerup.

Løbenummer 5, Jens Lagerbon, Kirkebjergvænget 7, 4330 Hvalsø, matr.nr. 27b, Ordrup by, Kirke Sonnerup.

II. Fremsatte erstatningskrav

Fredningsnævnet har modtaget to erstatningskrav. Kravene er fremsat af løbenummer 2, Tempelkrog I/S, og af løbenummer 5, Jens Lagerbon.

Løbenummer 2, Tempelkrog I/S

Løbenummer 2, Tempelkrog I/S, har i mail af 15. februar 2022 fremsat et samlet krav på 13.983.048,48 kr.

Kravet er sammensat således:

Ejendommens salgspris uden fredning: 11.719.298,48 kr.

Tab som følge af jagtbegrænsninger: 1.870.000 kr.

Tab af fiskerettigheder: 300.000 kr.

Udgifter til sagkyndig bistand: 93.750 kr.

I alt 13.983.048,48 kr

Tempelkrog I/S har om ejendommens værdi blandt andet anført, at selskabet erhvervede arealerne den 23. marts 2020 med det ene formål at anvende dem til jagt. Med fredningens indhold er arealet værdiløst for ejerne.

I de vedtagne fredningsbestemmelser er der givet tilladelse til jagt i seks dage om året, og det er kun i disse seks dage, at der må bruges båd i søen. Men det tager en dag at klargøre jagten og en dag at foretage oprydning efter jagten, så reelt er der kun tale om to jagtdage årligt.

Ejerne har indhentet et købstilbud for naboarealet. Der er udfærdiget en betinget købsaftale af 18. december 2021 med en købspris på 1 mio. kr. for naboarealet, og købsaftalen er udtrykkeligt betinget af, at området ikke fredes, eller at der på nogen måde sker begrænsninger i jagtretten og jagtmulighederne. Det pågældende

naboareal er matr.nr. 27b, Ordrup by, Kirke Sonnerup og udgør ca. 5,7 ha og ejes af Jens Lagerbon. Købsprisen svarer til en pris pr. ha på 175.438,60 kr. Arealerne er sammenlignelige og er berørt af samme fredningsforslag og udgør tilsammen søarealet i Tempelkrogen. Derfor kan den betingede købsaftale danne grundlag for værdiansættelsen af Tempelkrogen I/S' arealer. Tempelkrogen I/S' arealer udgør 668.916 m², og med en hektarpris på 175.438,60 kr. bør fredningsnævnet lægge til grund, at Tempelkrogen I/S' arealer uden den varslede fredningsafgørelse vil have en værdi på 11.719.298,48 kr. i 2021/2022.

Tempelkrog I/S har om erstatning for jagtbegrænsninger blandt andet anført, at der kan udsættes 1.000 gråænder i søen, og samtlige ænder kan nedlægges, idet søen er centralt beliggende og tiltrækker udsatte gråænder fra nærliggende vandhuller. En jagtklar gråand kan sælges til mindst 200 kr. En ælling koster i indkøb 23 kr., som skal fratrækkes. Derfor bliver den årlige indtægt 177.000 kr. I løbet af 10 år ville indtægten for gråænder være på 1.770.000 kr. Hertil kommer at der på arealet kan skydes to bukke til i alt 10.000 kr. I løbet af 10 år ville indtægten for bukke være på 100.000 kr. Den samlede indtægt for gråænder og bukke ville således i løbet af 10 år være på 1.870.000 kr.

Tempelkrog I/S har om erstatning for tab af fiskerettigheder blandt andet anført, at fiskeretten i søen og Truelsbækken og Elverdamsåen formentlig kan udlejes for 50.000 kr. Der er ingen udgifter ved udlejningen. Men med fredningsafgørelsens bestemmelse om færdselsbegrænsninger med båd i søen, vil tabet ved udlejning af fiskeretten ligge på 30.000 kr. årligt. I løbet af 10 år ville indtægtstab af udlejning af fiskerettigheder være på 300.000 kr.

Tempelkrog I/S har om honorar til sagkyndig bistand blandt andet anført, at der er afholdt udgifter til advokat på 121.825 kr. Beløbet dækker udarbejdelse af indlæg og repræsentation under besigtigelser og bistand i forbindelse med erstatningsopgørelsen. Der henvises til sagens omfang og kompleksitet, og der anmodes om godtgørelse af udgift til sagkyndig bistand med 75.000 kr. med tillæg af moms, eller i alt 93.750 kr.

Løbenummer 5, Jens Lagerbon

Løbenummer 5, Jens Lagerbon, har i mail af 25. januar 2022 fremsat et samlet krav på 362.500 kr.

Kravet er sammensat af 350.000 kr. vedrørende værditab og 12.500 kr. vedrørende honorar til rådgiver.

Værditabet er opgjort som forskellen på købspris på ejendommen på 1 mio. kr. før beslutningen om fredning og et efterfølgende tilbud om køb af ejendommen på 650.000 kr. med de anførte fredningsbetingelser. Købs tilbuddet er endnu ikke tiltrådt, og Jens Lagerbon anfører, at hvis en handel resulterer i en lavere købesum, vil hans erstatningsopgørelse ændres.

Endelig har Jens Lagerbon anført, at hvis fredningsnævnet kan anvise en køber til en højere værdi efter gennemførelsen af fredningen, er han indstillet på at sælge til denne, men det ville kræve afklaring senest den 1. april 2022.

III. Myndighedernes bemærkninger til de fremsatte erstatningskrav

Holbæk Kommune, Lejre Kommune og Miljøstyrelsen har haft lejlighed til at udtale sig om erstatningskravene.

Lejre Kommune har ikke udtalt sig i anledning af de fremsatte erstatningskrav.

Holbæk Kommune har ved mail af 16. marts 2022 blandt andet bemærket, at Danmarks Naturfredningsforening ved fremsendelse af fredningsforslaget til fredningsnævnet havde anslået den samlede erstatning til alle lodsejere for den pålagte fredning til 770.000 kr. Beløbet dækker udelukkende over forbud mod jagt og mod opdræt og udsætning af og fodring af vildt. Ifølge budgetoverslaget skal der ikke ydes erstatning for fredningens forbud mod tilstandsændringer inden for § 3-beskyttet natur, for forbud mod intensivering af landbrugsdriften, eller for forbud mod nedlægning af stier.

Holbæk Kommune har om erstatning for værdiforringelse blandt andet anført, at erstatning for ejendomsværdiforringelse skal fastsættes med udgangspunkt i et areals status på tidspunktet for fredningssagens rejsning. Den største lodsejer, Tempelkrogen I/S, som ejer 67 ha af de fredede 77 ha, har ved skøde tinglyst den 23. april 2021 erhvervet ejendommen for 2.797.503, kr., hvilket svarer til ca. 36.331 kr. pr. ha. Lodsejeren købte ejendommen af Landbrugsstyrelsen som en ny, selvstændig landbrugsejendom uden beboelse. Det fremgår af skødet, at ”Arealerne er pålagt deklaration om vådområde for Tempelkrog Nord, hvilket medfører værdiforringende restriktioner for arealerne”. Ved Landbrugsstyrelsens udbud af salg af arealerne blev det yderligere oplyst, at der måtte forventes rejst en fredningssag.

Tempelkrogen I/S har ved erhvervelsen været bekendt med ejendommens beskaffenhed og med de begrænsninger, der var for ejendommens drift, herunder, at ejendommen ikke er en sædvanlig landbrugsejendom, idet størstedelen af ejendommens areal er sø.

Det er Holbæk Kommunes opfattelse, at fredningen ikke har ændret på de anvendelsesbegrænsninger, som ejendommen var pålagt inden fredningssagen blev indledt. Da det fredede areal på tidspunktet for fredningssagens rejsning ikke har skiftet arealstatus, er det kommunens opfattelse, at der ikke er grundlag for at yde erstatning for ejendomsværdiforringelse.

Tempelkrogen I/S's erstatningskrav tager udgangspunkt i et købstilbud på naboejendommen, der ejes af den næststørste arealejer inden for fredningsområdet, svarende til 175.438,60 kr. pr. ha. Købsaftalen er betinget af, at området ikke fredes, eller at der på nogen måde sker begrænsninger i jagtretten/mulighederne.

Det er kommunens opfattelse, at disse ejendomme ikke kan sidestilles værdimæssigt, allerede fordi anvendelsesmulighederne på ejendommene er vidt forskellige, og idet fredningen ikke har ændret på Tempelkrog Nords arealstatus. Der er således tale om en urealistisk høj pris, som medfører en ejendomsværdi, der ikke svarer til arealets reelle værdi. Til sammenligning har erstatningsniveauet de senere år ved arealerhvervelse til anlæg af motorvej i Holbæk Kommune ligget på 16-18 kr./m², svarende til 160.000-180.000 kr. pr. hektar for god landbrugsjord. Hvis fredningsnævnet skulle nå frem til, at der er grundlag for at fastsætte erstatning for værdiforringelse af ejendommen, bør erstatningens størrelse afspejle den reelle værdi af ejendommen, som svarer til mulighederne for at anvende og udnytte ejendommen.

Holbæk Kommune har over for kravet om erstatning for jagtbegrænsninger og fiskerettigheder blandt andet gjort gældende, at der efter praksis tilkendes erstatning alene for nedgangen i ejendommens handelsværdi som følge af fredning og uden hensyn til ejerens mulige individuelle indtægtstab. Fredningsnævnet har besluttet at tillade jagt 6 dage om året. Det er kommunens opfattelse, at eventuelt tab for jagtrettigheder og fiskerettigheder skal opgøres som et ejendomsværditab, jf. blandt andet Højesterets kendelse af 25. maj 2020 BS-

50278/2019-HJR. Der kan således ikke foretages en beregning på grundlag af ejers mulige fremtidige indtægtstab. Yderligere er det kommunens opfattelse, at fiskerettighederne kun i et meget begrænset omfang bliver berørt. Dette skyldes, at der uanset forbuddet om at sejle på søen, fortsat kan fiskes fra bredden.

Miljøstyrelsen har ved mail af 22. marts 2022 anført, at en fredningserstatning ikke kan udregnes som ejendommens samlede salgspris uden fredning tillagt tab af rettigheder vedrørende de begrænsninger, fredningen medfører. En betinget købsaftale kan heller ikke lægges til grund for udregning af et værditab som følge af ejendommens nedgang i handelsværdi, da andre forhold kan betyde, at en sådan handel ikke bliver gennemført.

For så vidt angår tab af jagtrettigheder, har Miljøstyrelsens anført, at der med de fredningsbestemmelser, fredningsnævnet har besluttet, er sket en ikke uvæsentlig imødekommelse af ejernes ønsker om at drive jagt på arealerne, idet jagt er tilladt i op til seks dage om året.

Det er Miljøstyrelsens opfattelse, at de omtalte seks dage, hvor der kan drives jagt, vedrører selve jagterne. En forberedelse af jagten i form af en klargøring af området er efter Miljøstyrelsens opfattelse ikke en del af jagten. Fredningsnævnet kan overveje at præcisere bestemmelsen, så der er mulighed for klargøring/forberedelse dagen inden jagt og oprydning dagen efter jagt.

Det er efter Miljøstyrelsens opfattelse begrænset, hvilken værdi manglende mulighed for udsætninger af ænder vil have, da vådområdedeklarationen, der i forvejen hviler på ejendommene, indeholder forbud mod tilskudsfordring. Det vil efter styrelsens opfattelse være svært at holde et større antal udsatte ænder i og omkring søen, når der ikke kan tilskudsfordres.

For så vidt angår spørgsmålet om salg af dagjagter på vilde gæs, ænder og vadefugle, kan denne, jf. jagttidsbekendtgørelsens § 4, ikke overdrages til andre for en periode, der er mindre end 1 år. I et område som Tempelkrog kan det vanskeligt afgøres, om en andefugl i flugt er udsat eller vild, hvorfor salg af dagjagter på ænder og gæs i området ikke synes mulig. Dette uanset om fredningen gennemføres. Derfor vil et tab for manglende muligheder for at udsætte ænder og sælge dagjagter være ret begrænset.

For så vidt angår værditab vedrørende fiskeri, indeholder fredningsbestemmelserne ikke forbud mod fiskeri. Der kan fortsat fiskes fra søbredden. Der kan imidlertid ikke uden tilladelse i henhold til bekendtgørelse om bade- og badebroer opføres badebroer eller lignende med henblik på fiskeri i søen.

Af vådområdedeklarationen, der hviler på ejendommene, fremgår blandt andet "Arealet er omfattet af følgende rådighedsindskrænkninger: Arealet skal permanent henligge som vådområde og fastholdes som græs- eller naturareal." Det fremgår yderligere, at "Aktiviteter, som ejere og forpagtere iværksætter eller tillader på den del af arealerne, der ligger nærmere end 5 meter fra åbne vandløb, søer over 100 m² og kystlinjer, skal udføres på en måde, der ikke medfører erosion af nævnte del af arealerne." Det er derfor Miljøstyrelsens opfattelse, at tab i forbindelse med manglende muligheder for at fiske i søen vil være meget begrænset på grund af de restriktioner, vådområdedeklarationen og de gældende regler allerede medfører.

Miljøstyrelsen har endelig anført, at arealerne i forbindelse med gennemførelse af vådområdeprojektet og tinglysning af vådområdedeklarationen er pålagt betydelige restriktioner. Det er styrelsens opfattelse, at der

ikke skal ydes arealrelateret erstatning som fx grundtakst. Det skyldes, at arealerne ifølge vådområdedeklarationen ikke må omlægges, gødskes eller sprøjtes. Det er de samme begrænsninger, der er for arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, hvor der efter Miljø- og Fødevareklagenævnets faste praksis ikke tilkendes grundtakst.

Miljøstyrelsen har henledt opmærksomheden på, at der efter naturbeskyttelseslovens § 47, skal ydes en ejer eller bruger en passende godtgørelse for nødvendige udgifter til sagkyndig bistand under fredningssagens behandling.

Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse:

Fredningsnævnets afgørelse er truffet i enighed.

Efter naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, 1. pkt., skal fredningsnævnet fastsætte erstatning til ejere, brugere og andre indehavere af rettigheder over de fredede ejendomme for det tab, som fredningen påfører dem. Der skal derfor fastsættes en erstatning, der modsvarer den nedgang i den enkelte ejendoms handelsværdi, der skyldes fredningsbestemmelserne.

Løbenummer 1, Digelaget Tempelkrog, c/o Holbæk Kommune, Kanalstræde 2, 4300 Holbæk, matr.nr. 27 og 29, Ågerup by, Ågerup og matr.nr. 36, Ordrup by, Kirke Sonnerup.

Digelaget Tempelkrog har ikke fremsat noget erstatningskrav.

Digelaget Tempelkrog har ifølge sine tinglyste vedtægter Vejdirektoratet, Holbæk Kommune og Lejre Kommune som medlemmer. Derfor må de arealer, der ejes af Digelaget Tempelkrog, i denne sammenhæng betragtes som offentligt ejede arealer. Efter naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, 3. pkt., tilkendes der ikke erstatning for fredning af offentligt ejede arealer, medmindre den fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse. Det er ikke oplyst, at arealerne er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse.

Der tilkendes derfor ikke erstatning til Digelaget Tempelkrog.

Løbenummer 2, Tempelkrog I/S, Grønholtvej 80A, 3480 Fredensborg, matr.nr. 8k, Ågerup by, Ågerup, matr.nr. 8 m, Marup by, Tølløse, matr.nr. 2a, Eriksholm Hgd., Ågerup, matr.nr. 16, Lunderød by, Tølløse, og matr.nr. 33, Ordrup by, Kirke Sonnerup.

Arealet er af Landbrugsstyren blevet pålagt en vådområdedeklaration. Denne deklaration blev tinglyst på ejendommen som servitut, før Landbrugsstyrelsen solgte arealet til lodsejeren. Vådområdedeklarationen indskrænker i betydeligt omfang lodsejerens anvendelse af området, blandt andet skal arealet permanent henligge som vådområde og fastholdes som græs- eller naturareal.

Yderligere er arealets anvendelse begrænset af bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 3, § 15 og § 16.

Det fremgår af sagens oplysninger, at lodsejeren forud for købet af ejendommen i 2020 var bekendt med, at

det måtte påregnes, at der ville blive rejst sag om fredning af Tempelkrog Nord med det formål at sikre området mod jagt og at sikre, at offentlighedens adgang ikke kolliderede med beskyttelse af fuglelivet.

Lodsejeren har under høringsfasen på fredningsnævnets nærmere forespørgsel oplyst, at der kun er tale om et meget let jagttryk, og at der alene afholdes jagtarrangementer fire til seks gange årligt. Fredningsnævnet har i sin endelige fredningsafgørelse bestemt, at jagt er tilladt op til seks dage årligt, og at den nødvendige sejlads på søen i forbindelse med jagten kan tillades under jagten og dagen før og dagen efter jagten.

Fredningsnævnet finder efter en samlet vurdering, hvori blandt andet ovennævnte momenter indgår, at der skal ydes lodsejeren en erstatning på 3.700 kr. pr. ha. Denne skønsmæssigt fastsatte erstatning er sammenfaldende med arealerstatning, som Miljø- og Fødevarerklagenævnet anvender i sin praksis som grundtakst for 1 ha.

Da Tempelkrog I/S ejer 67,07 ha, og erstatningen er fastsat til 3.700 kr. pr. ha, vil den samlede erstatning udgøre 248.159 kr.

Fredningsnævnet finder, at Tempelkrog I/S's krav på 75.000 kr. plus moms til dækning af juridisk bistand overstiger, hvad der må anses som en passende dækning for nødvendige udgifter til sagkyndig bistand under sagens behandling, jf. naturbeskyttelsesloven § 47. Nævnet finder, at 37.500 kr. inkl. moms er et passende beløb til dækning af nødvendige udgifter til sagkyndig bistand.

Der tilkendes derfor Tempelkrog I/S 248.159 kr. i erstatning samt 37.500 kr. i godtgørelse for sagkyndig bistand under sagen.

Løbenummer 3, Folke Dreyer, Nybyvej 29, 4390 Vipperød, matr.nr. 111, Ågerup by, Ågerup.

Folke Dreyer har ikke fremsat noget erstatningskrav.

Den fredede del af ejendommen udgør 0,07 ha.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet anvender i sin praksis en mindsteerstatning, der er identisk med den sædvanlige grundtakt for 1 ha, nemlig 3.700 kr. Fredningsnævnet følger denne praksis og tilkender derfor lodsejeren denne mindsteerstatning.

Der tilkendes derfor Folke Dreyer erstatning på 3.700 kr.

Løbenummer 4, Holbæk Kommune, Kanalstræde 2, 4300 Holbæk, matr.nr. 7000g, Ågerup by, Ågerup.

Holbæk Kommune har ikke fremsat noget erstatningskrav.

Efter naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, 3. pkt., tilkendes der ikke erstatning for fredning af offentligt ejede arealer, medmindre den fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse. Det er ikke oplyst, at arealerne er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse.

Der tilkendes derfor ikke erstatning til Holbæk Kommune.

Løbenummer 5, Jens Lagerbon, Kirkebjergvænget 7, 4330 Hvalsø, matr.nr. 27b, Ordrup by, Kirke Sonnerup.

Der henvises i det hele til det, der er anført ovenfor under løbenummer 2, Tempelkrog I/S.

Da Jens Lagerbon ejer 5,92 ha, og erstatningen er fastsat til 3.700 kr. pr. ha, vil den samlede erstatning udgøre 21.904 kr.

Fredningsnævnet finder, at Jens Lagerbons krav på 12.500 kr. til dækning af udgift til sagkyndig bistand udgør en passende dækning.

Der tilkendes derfor Jens Lagerbon 21.904 kr. i erstatning og 12.500 kr. i godtgørelse for sagkyndig bistand under sagen.

Staten afholder 3/4 af de samlede erstatninger og godtgørelser, og Holbæk Kommune og Lejre Kommune afholder den sidste fjerdedel. Udbetalingen varetages ifølge naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 1, af miljø- og fødevareministeren.

VII. Klagevejledning

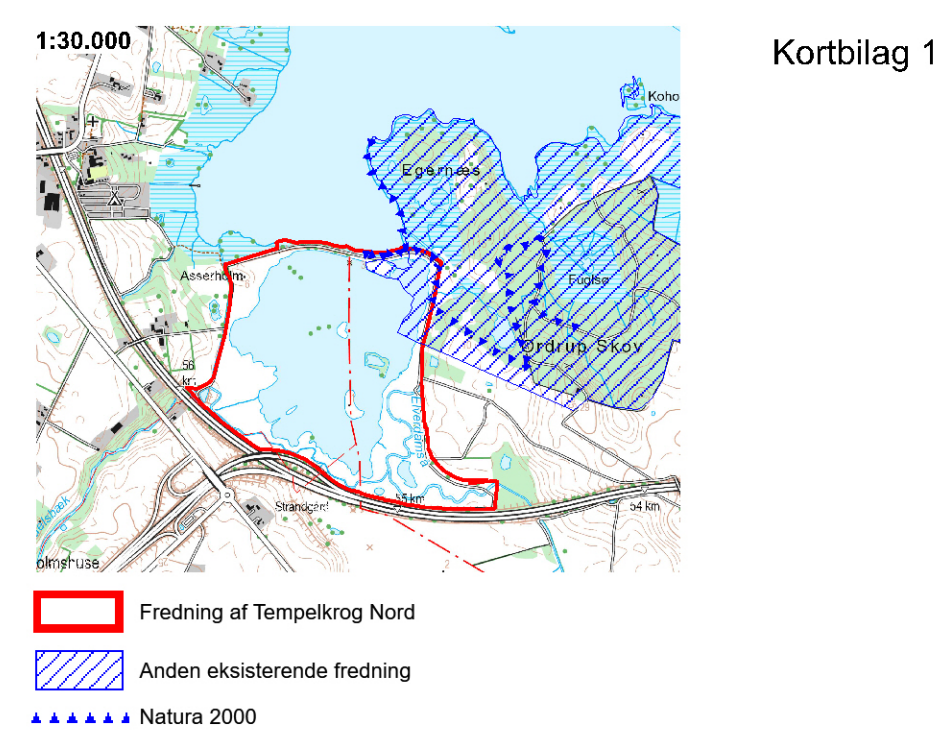
Fredningsnævnets afgørelser kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 43 påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klageberettigede er ejere og brugere, der skal have denne afgørelse tilsendt, enhver, der under sagen har givet møde for fredningsnævnet eller fremsat ønske om underretning om sagens afgørelse, statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af forslaget samt organisationer mv., som antages at have en væsentlig interesse i fredningsforslaget.

Erstatningsafgørelser kan dog kun påklages af ejere og brugere samt statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af afgørelsen. Godtgørelse for udgifter til sagkyndig bistand kan ifølge naturbeskyttelseslovens § 47 ikke påklages.

Klage indgives til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Yderligere oplysninger om klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet findes på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er offentligt bekendtgjort. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Linda Lauritsen, Rolf Dejløw, Niels Boye Jakobsen, Per Fynboe, Ole Møller

Fredningskort Tempelkrog Nord

Del af
Ågerup By, Ågerup
Eriksholm Hgd., Ågerup
Marup By, Tølløse
Lunderød By, Tølløse
Holbæk Kommune

Ordrup By, Kirke Sonnerup
Lejre Kommune

Region Sjælland

Udfærdiget af Danmarks Naturfredningsforening

Fredningskort til brug ved
Fredningsnævnets afgørelse
FN-ØSJ-40-2021
maj 2022

15.12.2021 Ivi DN

Danmarks
Naturfredningsforening

FORSLAG >

Fredningsforslag i Lejre og Holbæk kommuner

Tempelkrog Nord

Udarbejdet af Danmarks Naturfredningsforening, juni 2021

Danmarks
Naturfredningsforening

Danmarks Naturfredningsforening • Masnedøgade 20 • 2100 København Ø • Tlf. 39 17 40 00 • dn@dn.dk • www.dn.dk

Dato: 8. juni 2021

Danmarks Naturfredningsforening: Birgitte Bang Ingrisch, bbi@dn.dk, 61691822

Fredningsnævnene for hhv. Østsjælland og Vestsjælland

Forslag til fredning af Tempelkrog Nord

Indholdsfortegnelse:

1. Baggrunden for forslaget	side 3
2. Fredningsforslagets afgrænsning	side 3
3. Beskrivelse af fredningsområdet	side 4
4. Frednings- og planlægningsmæssige forhold	side 14
5. Forslag til fredningsbestemmelser	side 14

Bilag:

Bilag 1:	Areal- og lodsejerliste
Bilag 2:	Budgetoverslag
Bilag 3:	Bemærkninger til budgetoverslaget fra Lejre Kommune
Bilag 3a:	Bemærkninger til budgetoverslaget fra Miljøstyrelsen
Bilag 4:	Bemærkninger til budgetoverslaget fra Holbæk Kommune
Bilag 5:	Screeningsnotat
Bilag 6:	Artsliste, fugle, DOF-basen 29. januar 2021

Kortbilag:

Kortbilag 1: Fredningskort i 1:4.000 og oversigtskort i 1:30.000

Litteraturliste:

<https://pub.dof.dk/artikler/499/download/doft-76-1982-21-35-jagtlige-forstyrrelser-af-svoemme-og-vadefugle>

<https://www.tollose.dk/blad/f2020.pdf>

<https://dofbasen.dk/statistik/arter.php?lokalitet=345040>

Forside foto: Ole Hauerberg

1. Baggrunden for forslaget

Danmarks Naturfredningsforening fremsætter hermed i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 36, jf. § 33 stk.3, forslag til fredning af Tempelkrog Nord i Holbæk og Lejre kommuner, i alt ca. 77 ha.

Tempelkrog Nord indgik i 2018 i et vådområdeprojekt, som havde til formål at nedbringe kvælstofudledningen til Isefjord. Det betød, at pumperne i det tidligere afvandede område blev slukket og Elverdams Å og Truelsbækken genslynget. I løbet af ganske kort tid kunne titusindvis af svømme og vadefugle konstateres i området, som med naturgenopretningen var blevet et eldorado for fuglene. Det har fået masser af mennesker til at besøge området ad den nyligt anlagte sti omkring søen, som tillader, at områdets rige fugleliv kan iagttages og nydes på afstand.

Danmark er et vigtigt knudepunkt på trækvejene for millioner af svaner, gæs, ænder og vadefugle. De yngler nord for landet og overvintrer her eller længere sydpå. Som yngleområde har Danmark ligeledes stor betydning for mange arter knyttet til de våde enge og lavvandede kystområder. Siden genopretningen af Tempelkrog Nord er der konstateret over 180 forskellige arter, der blandt andet tæller usædvanlige arter som isfugl og sorthalset lappedykker. Mange flere både sjældne og truede arter kan forventes vil finde vej til Tempelkrog i de kommende år, hvis området vel og mærke beskyttes imod forstyrrelser, som vil kunne få fuglene til at holde sig væk.

Baggrunden for fredningsforslaget er et ønske om at give områdets natur og særligt det fantastiske fugleliv en beskyttelse imod fysiske ændringer i form af terrænændringer og bebyggelse, og beskyttelse imod forstyrrelser i form af færdsel på vand og i luftrummet, motoriseret færdsel på land samt jagt, som kan true fuglenes mulighed for at raste og fouragere. Ikke mindst jagt udgør en voldsom trussel imod områdets rige fugleliv. Jagt på vandfuglene kan således give anledning til, at fuglene forlader området for en tid eller for resten af sæsonen, og således ikke udnytter tiltrængte føderessourcer. Og jagten forstyrrer ikke kun de fugle med jagttid, men også sjældne og truede arter uden jagttid. For alle gælder det, at de forhindres i at fouragere og raste i jagsæsonen.

Samtidig er det et ønske med den foreslåede fredning at sikre og forbedre offentlighedens adgang i området. Stien omkring søen vil med fredningen blive permanent ligesom muligheden for fugletårne, borde/bænke og lignende mindre friluftsfaciliteter, som forbedrer muligheden for friluftslivet.

Endelig sikrer en fredning, at plejemyndigheden kan gennemføre den nødvendige naturpleje i området, og eksempelvis sætte ind med græsning eller høslæt, så området ikke gror til i pil og tæt krat til gene for lyskrævende arter og det rige fugleliv.

Området ejes i dag af hhv. Digelaugst Tempelkrog, tre private lodsejere, som ejer hhv. 67, 6 og 0,07 ha og Holbæk Kommune, som ejer 0,21 ha. Desuden er der 0,31 ha umatrikuleret areal.

2. Fredningsforslagets afgrænsning

Det foreslåede fredningsområde afgrænses mod syd af motorvejen og mod nord af Tempelkrog i Isefjord. Mod vest udgør Truelsbækkens gamle udløb grænsen og mod øst, Elverdamså.

Fredningsforslagets nærmere afgrænsning fremgår af kortbilag 1.

Småøer i det genoprettede vådområde skal sikre at der er fred for rovdyr i fuglenes ynglesæson. Foto: Birgitte B. Ingrisch

3. Beskrivelse af fredningsområdet

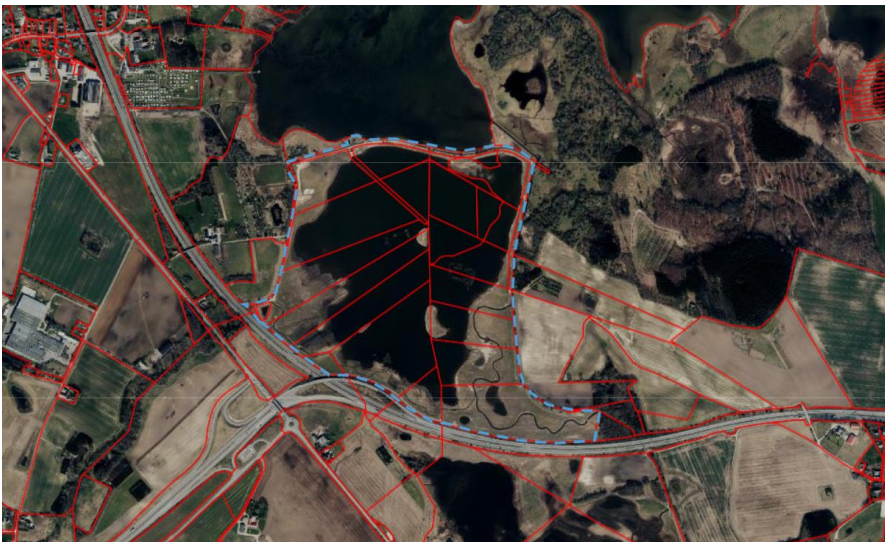
Landskabsformer og geologi

Elverdamsdalen og Tempelkrogen blev dannet i slutningen af Weichsel-istiden, hvor smeltevandsfloderne fra dødisen fossede mod nord gennem en fordybning i landskabet og udgravede Elverdamsdalen. Der samlede sig en stor ferskvandssø uden udløb til havet. For ca. 7.000 år siden var havniveauet steget så meget, at der i den sydlige del af hvad der skulle blive Isefjord stod vandet 3 meter højere end nu. Dalbunden blev dækket af havet og der blev aflejret sand, som dannede den flade dalbund nord for Aastrup. Isefjord åbnedes til Kattegat, og Roskilde Fjord, Lammefjorden og Sidinge Fjord, og fik stort set taget den form, vi kender nu.

Indtil midten af forrige århundrede var tempelkrog en lavvandet vig på 20 ha med omkringliggende strandenge. Dalsidens mange kilder sikrede rigelig vandtilførsel til flere møller året rundt, men for at få vandet der, hvor man ville bruge det, blev der allerede i Middelalderen gravet og anlagt møllerender. Selve Elverdamsåen rørte man imidlertid ikke meget ved. Den var herreds- og amtsskel. På et kort fra 1823 har åen fortsat sit naturlige forløb gennem engene hen til Tempelkrogen. På kort fra 1859 er den udrettet langs Aastrups Dyrehave og op til landevejen. I 1894 er dalbunden gennemskåret af drængrøfter, men åen løber stadigvæk i midten af dalbunden. Engene blev brugt til græsning og høslæt. Selve Tempelkrogen blev brugt til fiskeri og jagt, herunder jagt på marsvin, som fortsatte til langt hen i 1900-tallet.

På udsnit af de høje målebordsblade fra 1866-1899 ses området længe før afvandingen og med den brede ådal langs Elverdamså i syd.

På luftfotoet fra 2019 ses området i dag efter genopretningen, med den langt større vandflade end tidligere. Det skyldes at jorden har sat sig efter mange års opdyrkning.

Historie og kulturspor

I fredningsområdets nordvestlige hjørne ligger det middelalderlige Asserholm Voldsted på en naturlig, langstrakt banke ned mod Tempelkrogen. Der pløjes stadig af og til munkesten op på stedet, men faste fundamenter findes ikke mere. En udgravning i 1928 viste fundamenterne af en firesidet bygning, som var bedst bevaret mod nord. På den østlige side af banken findes en ertebølle skaldyng, som i dag er stærkt nedpløjet. Området omkring Asserholm er udpeget *kulturarvsareal*. Et kulturarvsareal er et kulturhistorisk interesseområde med skjulte fortidsminder. Kulturarvsarealer kan være af national og regional betydning, og er en indikator for, at der er væsentlige fortidsminder i et aktuelt område. Kulturarvsarealer er ikke i sig selv fredede, men kan indeholde fredede fortidsminder.

Asserholm ligger som en tydelig forhøjning i det ellers flade landskab. Foto: Ivi Christophersen

Nordligt i området tæt på dæmningen ligger en sagnsten. Sagnet siger, at stenen er kastet af en trolld. Der er flere udlægnings af historien, men et er ganske vist, og det er, at da dæmningen blev bygget i 1950-erne fik entreprenøren besked om at fjerne stenen, så den ikke skulle blive dækket af dæmningen. På grund af stenens størrelse og dybde i jorden foretrak han imidlertid at føre dæmningen uden om den, og siden har den ligget på tørt land. Der skal også findes en større sten, som nu er jorddækket, i marken meget længere mod syd, og den skal have mærker efter 5 fingre...

Munkholmbroen af 1952

Allerede i 1800-tallet drøftede man planer om en fast forbindelse ved Munkholm nord for fredningsområdet for at undgå omvejen uden om Tempelkrogen. Det ville give en lettere trafikforbindelse mellem Roskilde og Holbæk. Forslag om en dæmning stødte imidlertid på modstand. Trods det gik man i 1937 i gang med et broprojekt, men den bløde undergrund skabte problemer og entreprenøren måtte opgive. Landvindingsloven af 1941 åbnede nye muligheder, og lodsejere ved Tempelkrogen genfremsatte et forslag om en dæmning med sluse. Al planlægning gik imidlertid i stå på grund af krigstidens rationering af byggematerialer. Broprojektet som trafikforanstaltning var dog ikke skrinlagt, og Munkholmbroen blev indviet i 1952.

Afvandingen af Tempelkrog fra 1950'erne

Kort tid efter broens indvielse kom landvindingsprojektet igen på dagsordenen. Flere lodsejere ønskede et stort projekt som det, der var fremsat i fyrerne og som indebar inddæmning af 65 ha af fjorden – helst så langt ud som muligt for at nå fast bund til dæmningen. Danmarks Naturfredningsforening protesterede og greven på Eriksholm, Kai Ahlefeldt-Laurvig, henviste til den kompromisaftale om en bro, som han havde indgået med Stauning. I den forbindelse havde han personligt stillet som betingelse for sin accept af broprojektet, at 'enhver fremtidig udtørring af Tempelkrogen var udelukket'. Hensynet til de landskabelige værdier har tilsyneladende vejet tungt, og Landvindingsudvalget vurderede, at et 'lille projekt' med inddæmning af ca. 10 ha ville være tilstrækkeligt til at give det ønskede resultat: bedre afvanding af Elverdamsengene. Ikke alle var begejstrede for projektet. Med 'Skrivelse af 26. juli 1955 til lodsejerudvalget vedrørende afvandingen af Elverdamsengene mv.' godkendte Landbrugsministeriet Landvindingssagen Elverdamså og Tempelkrog. De tekniske anlæg omfattede et jorddige, et pumpeanlæg, en østre landkanal med sluse, en vestre landkanal og afvandingskanaler.

Arbejdet blev påbegyndt i efteråret 1956 og var i det væsentligste fuldført i slutningen af 1958. Det var det tredjesidste landvindingsprojekt i landvindingslovens levetid. I 1958 var Asserholmdæmningen en realitet, og den sydligste del af Tempelkrogen tørlagt og de fugtige engarealer omlagt til marker. På nær i Kragemosen og på Egenæs var engene og drængrøfterne forsvundet med effektiv hjælp fra en afvandingskanal midt i området og en lille

pumpestation på diget. Der blev indvundet 10,95 ha i umatrikulerede arealer, som blev solgt til de tilgrænsende jordejere. Der blev oprettet et landvindingslag "Elverdamsengene og Tempelkrogen", som havde til formål 'at tilvejebringe og sikre sådanne afvandingsforhold på de interesserede arealer, at en fordelagtig landøkonomisk udnyttelse af disse som helhed muliggøres'.

Genopretningen af Tempelkrog Nord fra 2007

I 2017 gik Lejre og Holbæk kommuner i gang med en genopretning af det tidligere afvandede område. De daværende lodsejere lagde frivilligt jord til projektet imod en passende økonomisk kompensation. I 2019 indviedes det nye vådområde på 72 ha, hvor vandet siden 2018, hvor pumperne blev stoppet, har bredt sig ud over engene. En stor, fladvandet sø med bredder vekslede mellem vader, enge og sump har nu dannet sig på grænsen mellem Lejre og Holbæk kommuner.

Baggrunden for vådområdeprojektet var et ønske om at forbedre tilstanden i Isefjord og mindske transporten af kvælstof fra oplandets marker til fjorden. Samtidig blev der tinglyst en fælles kommunal deklaration om sti mv. samt retten til at udføre vedligehold af projektet i december 2019. Desværre benyttede man ikke samtidig anledningen til at sikre området imod jagt, på trods af at området, som forventet, på kort tid er blevet en fantastisk fuglelokalitet. Den tinglyste sti kan desuden lukkes af når der er jagt i området. Endelig forhindrer deklarationen ikke ejernes fulde råderet over arealet, hvilket i givet fald kunne omfatte aktiviteter som er direkte skadelige for naturen og fuglelivet, herunder droneflyvning, motorsejls mv. I 2020 blev det naturgenoprettede området solgt til to forskellige lodsejere, hvoraf den største lodsejer er et interessentskab med jagtinteresser. Dette bekræftedes af at der i sensommeren og efteråret 2020 blev opsat et større antal jagtskjul i området til brug for jagten.

Det er sagsrejsernes klare vurdering, at der er behov for en fredning, som i højere grad tager højde for naturhensyn, og således supplerer og kompletterer det i øvrigt fornuftige vådområdeprojekt. Det indebærer blandt andet at der med dette fredningsforslag lægges op til et forbud imod jagt i området.

I september 2020 skrev Hedeselskabet i bladet Vækst, at Tempelkrog nord for Holbækmotorvejen på papiret er et kvælstofprojekt, men det blev også til en fantastisk naturperle.

Kort efter indvielsen blev vådområdeprojekt Tempelkrog Nord præsenteret med en fornem pris fra Foreningen for Bygningsskulptur og Landskabskultur i Holbæk kommune for at bevare og berige den fysiske kulturarv. Fotos Birgitte B. Ingrisch

I dag står Asserholmdæmningen tilbage som et monument over landvindingspolitikken fra 1900-tallet. Den kan og bør ikke fjernes, men skal vedligeholdes af hensyn til denitrificeringsprocessen og i øvrigt som beskyttelse for motorvejen i tilfælde af ekstremt højvande.

Asserholmdæmningen med det lille røde pumpehus giver et fint udsyn over området. Og mens dæmningen i dag sikrer motorvejen mod ekstremt højvande, har pumpehuset ikke længere nogen funktion. Foto: Birgitte Ingrisch

Offentlighedens adgang og friluftsliv

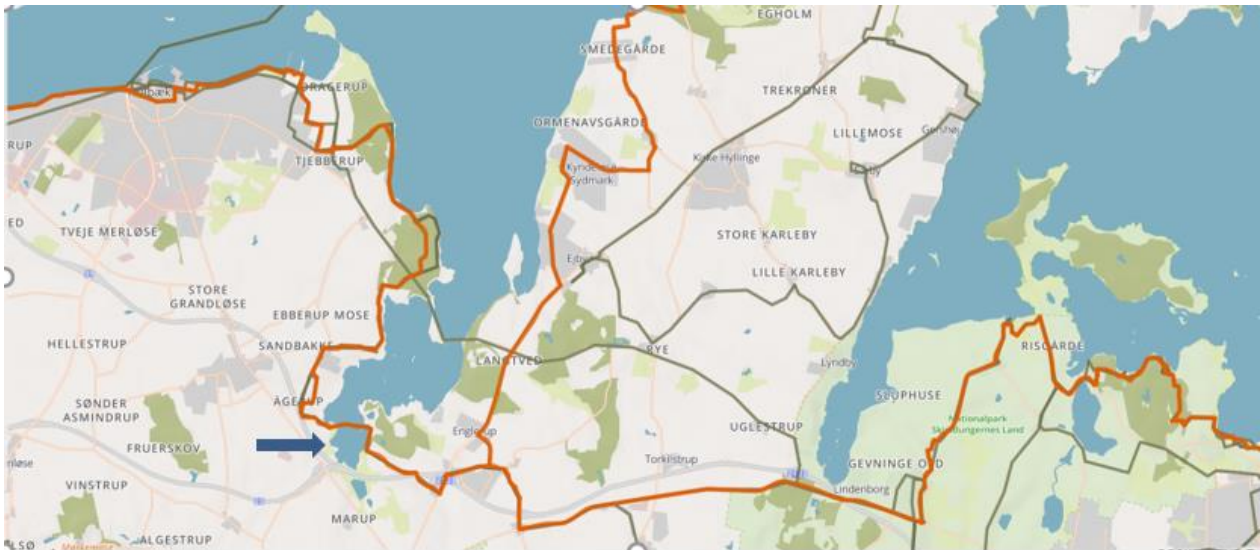
Der er adgang til det foreslåede fredningsområde ad en sti, der løber i kanten af området samt til arealer med borde/bænke samt fugletårn/-skjul i tilknytning til stien, jf. fredningskortet.

Fredningen lægger samtidig op til at forbyde offentlig adgang *uden for* sti og udpegede rekreative arealer, herunder færdsel på vandet og i luftrummet, som ville medføre u hensigtsmæssige forstyrrelser for fuglelivet.

Plejemyndigheden vil desuden sikre, at adgangsreglerne er formidlet præcist ved skiltning på stedet med nærmere angivelse af eventuelle begrænsninger mv.

En sti i kanten af området med broer et par steder over åerne giver mulighed for en fin rundtur på 4 km. Samtidig udgør Asserholmdæmningen en del af Fjordstien. Fotos: Birgitte Ingrisch

Udsnit af Fjordstien med Tempelkrog Nord ved pilen. Stien går i dag fra Hundested over Frederiksværk, Frederikssund, Jyllinge til Roskilde, hvor den fortsætter til Holbæk og Rørvig. I Hornsherred er stien nu udbygget på den østlige som den vestlige del af halvøen. Den er i dag på ca. 239 km men udbygges løbende.

Natur

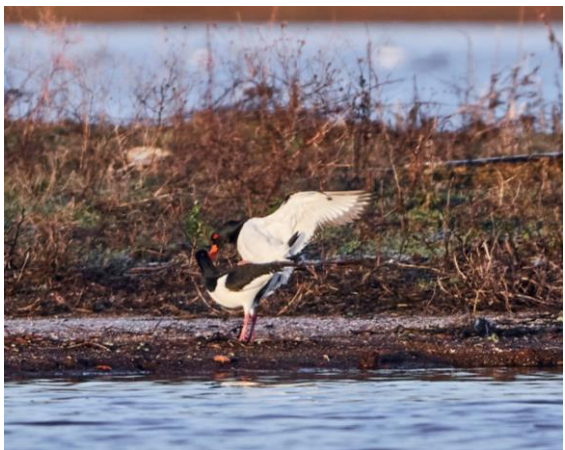
På den korte tid siden genopretningen er Tempelkrog Nord blevet et naturområde, som tiltrækker tusindvis af fugle. På nuværende tidspunkt er det kun vandfladen på ca. 45 ha, som er beskyttet af naturbeskyttelseslovens §3. Det er sandsynligt at hele området inden for få år vokser ind i en §3-beskyttelse, såfremt der gennemføres en naturpleje med henblik på øget biodiversitet.

Fugle

Der er allerede registreret over 180 fuglearter i området. Alene det, at der er registreret 180 forskellige fuglearter på en ret ung fuglelokalitet, der indtil for få år siden var landbrugsjord med normalt højst 50 tilknyttede arter, hovedparten gæs og småfugle, er et stærkt bevis på at det er muligt at skabe meget værdifuld natur relativt billigt. Og her er vandet alfa og omega for fuglelivet. Af de truede arter kan eksempelvis nævnes Engsnarre, Vagtel, Lille skallesluger, Sorthalset lappedykker, Klyde, Fjordterne, Lille præstekrage og Sortterne, som er ret ualmindelige, og de endnu sjældnere Blåvinget and, Sort ibis, Stylteløber, Odinshane, Hvidvinget terne og Aftenfalk: Området er på kort tid blevet et meget attraktivt sted for mange ualmindelige, sjældne og truede fuglearter.

Den smukke og truede Lille lappedykker har også fundet vej til Tempelkrog Nord. Foto: Ole Hauerberg.

Et lille udsnit af fugle observeret i Tempelkrog Nord for nylig. Øverst tv. Hvinand, th. Trolldand. I midten tv. Gravand, th. Krikand. Nederst tv. Strandskade, th. Stormmåge. Fotos: Ole Hauerberg

Af potentielle ynglefugle (tilstede på de rigtige tidspunkter) er Sortterne (sjælden dansk ynglefugl, tidligere forholdsvis almindelig), Brushane (ditto) og Atlingand. Alle kræver græsning, lavvandede omgivelser og deres besøg viser potentialet for yderligere ynglefugle i området.

Blandt rastefuglene er det især følgende arter, der skal noteres og passes på (jagtfrit kerneområde eller lignende): Pibeand (spiser ålegræs og vandplanter), Krikand (ditto), Skeand (ikke så mange, men relativ ualmindelig and) og Taffeland (set i pænt store antal, fisker efter muslinger og måske lidt planteføde)

Øverst tv. Silkehejre, th. Blåhals. Nederst tv. Sort ibis, th. Skestork. For fugleinteresserede byder Tempelkrog Nord på mange gode oplevelser og for fuglelivet er området allerede et eldorado. Fotos: Henning Larsen

Af Miljøstyrelsens Novana-registrering fremgår det at der er registreret Klyde, Terne og Præstekrave i området, men det er et meget utilstrækkeligt billede af fuglelivet i Tempelkrog Nord.

Strandskader i Tempelkrog Nord. Foto: Ole Hauerberg

Sommerfugle

Mange sommerfugle er registreret i området, og tæller blandt andet Grønåret kålsommerfugl, Aurora, Citronsommerfugl, Admiral, Tidselsommerfugl, Storplettet perlemorsommerfugl og Almindelig blåfugl.

Et par eksempler på de mange smukke sommerfugle, som kan ses i Tempelkrog Nord, tv. Almindelig blåfugl, th. Citronsommerfugl. Fotos: Kristian Ørsted

Pattedyr

Af pattedyr er registreret hare, egern, ræv, ilder, lækat, brud, rådyr og flere arter af flagermus. Desuden har der været rygter om odder.

Krybdyr

Snog er registreret i området

Naturpleje og naturplejeaftaler

Med fredningen er det intentionen at området skal græsses som led i naturplejen. Det vil samtidig kunne holde udviklingen af rørskov omkring søens bredder nede.

Natura2000-interesser

Natura 2000-områderne består af habitatområder og fuglebeskyttelsesområder - herunder ramsarområder. Hvert område er udpeget for at beskytte bestemte arter og naturtyper, der er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene. Det står opført på områdets udpegningsgrundlag, hvilke arter og naturtyper, der er beskyttet i netop dette område.

Ca. 0,5 ha i det nordøstlige hjørne af det område, som foreslås fredet, er udpeget som Natura2000-område nr. 239 for Ryegård Dyrehave, Bramsnæs og Garveriskov og Egernæs med holme og Fuglsø. Det omfatter Habitatområde H247 med en afgrænsning, som fremgår af nedenstående kort:

Udsnit fra Arealinfo, som viser den del af fredningsområdet, som er omfattet Habitatområde 247.

Habitatområde H247 er udpeget for følgende arter og naturtyper:

Egernæs med holme og Fuglsø

- Bugter og vige
- Enårig vegetation på stenede strandvolde
- Strandenge
- Ret næringsfattige søer
- Kransnålalgesøer
- Næringsrige søer
- Kalkoverdrev
- Surt overdrev
- Tidvis våde enge
- Bræmmer med høje urter
- Kilder og væld
- Riggær
- Bøg på mor uden kristtorn
- Bøg på muld
- Elle- og askeskov

Det vurderes, at fredningen direkte eller indirekte vil understøtte udpegningsgrundlaget for habitatområdet, blandt andet gennem en styrket permanent ekstensivering af landbrugsarealerne. Området er *ikke* udpeget som fuglebeskyttelsesområde. Uanset dette, vil områdets rige fugleliv med fredningen kunne nyde en langt større beskyttelse end det vil være tilfældet uden en fredning som indeholder bestemmelser om færdselsrestriktioner og jagtforbud.

Stylteløber, som er en af de mere sjældne gæster i Tempelkrog Nord. Foto: Tonny Papillon

4. Frednings- og planlægningsmæssige forhold

Eksisterende fredninger

En lille del af det foreslåede fredningsområde er omfattet af den eksisterende fredning af Ryegård Gods og omegn fra 1958, som har til formål at sikre godsets store natur- og landskabsværdier.

Zonestatus

Landzone

Kommuneplanforhold

Holbæk Kommune:

- Potentielle naturbeskyttelsesinteresser
- Værdifulde kulturmiljøer (mindre del)
- Geologiske bevaringsværdier
- Lavbundsareal der kan genoprettes (er sket)

Lejre Kommune:

- Naturbeskyttelsesinteresser
- Kulturhistoriske bevaringsværdier
- Bevaringsværdigt landskab
- Lavbundsareal der kan genoprettes (er sket)

Lokalplanforhold

Der er ingen lokalplanlagte arealer inden for fredningsområdet.

5. Forslag til fredningsbestemmelser

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål

- at beskytte og forbedre de landskabelige værdier i området, således at området fremtræder som et overvejende åbent landskab.
- at bevare og forbedre de biologiske værdier, der knytter sig til sø, vandløb og naturarealer i området, herunder særligt det rige fugleliv,
- at sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter, herunder at sikre og forbedre offentlighedens muligheder for at færdes og opholde sig i området,
- at skabe grundlag for naturpleje,
- at medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus af arter og naturtyper, som Natura2000-område Egernæs med holme og Fuglsø nr. 247 er udpeget for.

§ 2 Fredningsområdet

Det fredede område omfatter ca. 77 ha, som fremgår af fredningskortet.

§ 3 Bevaring af området

Stk. 1. Fredningsområdet fremtræder som et overvejende åbent landskab med enkelte levende hegn, solitære træer og småbevoksninger. Fredningsområdet skal bevares i dets nuværende tilstand, med mindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation.

Stk. 2. Fredningsnævnets godkendelse erstatter ikke nødvendige tilladelser eller dispensationer, som skal indhentes ved andre myndigheder.

Stk. 3. Desuden er de dele af fredningen, som er omfattet af Natura2000 underlagt den til enhver tid gældende Natura2000 plan og opfølgende kommunale og statslige handleplaner.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse

Stk. 1. Fredningsområdet må ikke omlægges, jordbearbejdes, tilsås, gødskes, kalkes, sprøjtes med pesticider og lignende eller tilplantes,

Stk. 2. Fredningsnævnet kan i særlige tilfælde dispensere til brug af bekæmpelsesmidler.

Stk. 3. Driften af skov- og naturarealer indenfor Natura 2000 området skal ske i overensstemmelse med den til en hver tid gældende Natura 2000 plan og deraf følgende kommunale og statslige handleplaner.

§ 5 Terrænændringer mv.

Stk. 1. Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstofferne må ikke udvindes, heller ikke til eget brug.

Stk. 2. Dog kan der ske terrænændringer som led i en naturgenopretning, eller som mindre terrænændringer i forbindelse med byggeri og anlæg efter Fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for arkæologiske udgravninger i området efter fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for vedligeholdelse og almindelig udbedring af diget. Eventuel forhøjning af digets kronekote, som bestemt i vedtægterne, kræver fredningsnævnets forudgående tilladelse.

§ 6 Bebyggelse, faste konstruktioner og anlæg

Stk. 1. Der må ikke opføres bebyggelse i området, herunder skure, boder, jagthytter, drivhuse og lignende inden for fredningsområdet. Dog er fredningen ikke hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for heste, får, kreaturer og lignende efter Fredningsnævnets godkendelse af udformning, størrelse og placering.

Stk. 2. Der må ikke etableres faste anlæg og konstruktioner, som f.eks. tårne, jagstiger, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer, solcelleparker og master inden for fredningsområdet, og der må ikke føres luftledninger over arealerne.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for borde/bænke og fugletårn/-skjul, som vist på fredningskortet. Yderligere almene anlæg til understøttelse af friluftslivet kan alene etableres efter fredningsnævnets nærmere godkendelse.

Stk. 4. Der må ikke anbringes campingvogne, og teltning er ikke tilladt.

Stk. 5. Der må ikke etableres belysning inden for området.

Stk. 6. Etablering af sportsanlæg som golfbaner, skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere m.m. er ikke tilladt.

Stk. 7. Hegn må opsættes, hvis hegnet ikke begrænser offentlighedens adgang efter naturbeskyttelsesloven. Hegn skal være almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug.

Stk. 8. Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden.

Stk. 9. Der må ikke anlægges nye veje eller ændres belægning på eksisterende veje. Almindelig vedligeholdelse af mark- og skovveje med eksempelvis sten eller grus er tilladt.

Stk. 10. Nye stier må anlægges i overensstemmelse med fredningskortet. Herudover kan nye stier anlægges med Fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 11. Der må ikke etableres nye grøfter eller dræn. Plejemyndigheden kan dog i særlige tilfælde godkende nye grøfter eller dræn, hvis formålet er at muliggøre naturpleje, eller hvis det er nødvendigt for opretholdelse af udlagte veje og stier.

Stk. 12. Fredningen er ikke til hinder for etablering af de nødvendige foranstaltninger i forbindelse med pleje, anlæg af stier mv., f. eks. stenter, drikkeanlæg, fangfolde og lignende.

§ 7 Adgang

Stk. 1. Der er adgang for offentligheden til fods og på cykel til det fredede område ad stier markeret på fredningskortet og til arealer med borde/bænke samt fugletårne/-skjul i tilknytning til stien.

Stk. 2. Hvor adgang til stier, fugletårne, borde/bænkesæt o.lign. forhindres ved hegning af hensyn til græssende husdyr, skal stier og friluftsfaciliteter holdes tilgængelige for offentligheden med stenter, klaplåger, færister eller lignende.

Stk. 3. Plejemyndigheden sikrer, at stier som fremgår af fredningskortet er farbare og synlige i terrænet.

Stk. 4. Eksisterende stier må ikke nedlægges.

Stk. 5. Motoriseret færdsel er ikke tilladt. Undtaget her fra er motoriseret færdsel i forbindelse med naturpleje og arbejdskørsel i forbindelse med nødvendig vedligeholdelse af områdets installationer. Tilsvarende vil det være tilladt at færdes med elcykel samt elscooter, som ikke er registrerede og benyttes af gangbesvarede.

Stk. 6. Færdsel på søen med båd, jolle, kano, kajak, padle-bræt og lignende er ikke tilladt. Undtaget herfra er færdsel i forbindelse med naturpleje.

Stk. 7. Flyvning med droner, modelfly, paraglider og lignende er ikke tilladt inden for det fredede område.

Stk. 8. Skiltning med retningslinjer for adgangen skal i øvrigt følges.

Stk. 9. Hunde skal føres i snor.

§ 8 Naturpleje, plejemyndighed og naturplaner

Stk. 1. Plejen af naturarealer skal tilrettelægges med øget biodiversitet for øje, særligt så den tilgodeser vandfuglene i området.

Stk. 2. Fredningen er ikke til hinder for at genskabe den naturlige hydrologi i området.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for indgreb, der genopretter en selvforvaltende natur med fri dynamik og naturlige processer (rewilding) efter en samlet plan.

Stk. 4. Plejemyndigheden (Holbæk og Lejre kommuner) kan gennemføre pleje i henhold til den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse.

§ 9 Jagt

Jagt er ikke tilladt i fredningsområdet, og der må ej heller opdrættes, fodres eller udsættes vildt.

§ 10 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

§ 11 Ophævelse af eksisterende fredning

Fredningen af Ryegårds Jorder fra 21. februar 1958 ophæves for så vidt angår de af denne fredning omfattede arealer.

[illegible]

Bilag 2

Dato: 22. marts 2021
Sagsbehandler: Birgitte B. Ingrisch

Budgetoverslag for fredning af Tempelkrog Nord i Holbæk og Lejre kommuner

Danmarks Naturfredningsforening rejser om kort tid fredningssag for Tempelkrog Nord i Holbæk og Lejre kommuner, i alt ca. 77 ha. I henhold til Naturbeskyttelseslovens § 36, stk. 5 skal et fredningsforslag ledsages af et overslag over de forventede omkostninger, der knytter sig til gennemførelsen af forslaget.

Der tilkendes ikke erstatning for fredning af offentligt ejede arealer, medmindre den fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse, jf. nbl. § 39 stk. 1, sidste punktum. Holbæk Kommune ejer 0,21 ha af fredningsområdet. Det er således kun de resterende 4 private lodsejere, som tilkendes erstatning for samlet ca. 77 ha.

Areal	Regulering	Erstatning kr/ha.	Bemærkninger	I alt kr.
45 ha §3 beskyttet natur	Forbud imod tilstandsændring, herunder gødskning og sprøjtning. Plejemyndighed får plejeret	0		0
34 ha ekstensiveret landbrugsareal	Forbud imod omlægning, jordbearbejdning, tilsåning, gødskning, kalkning, sprøjtning mm, samt tilplantning	0	Tinglyst vådområdedeklaration fra 2019. Handelsprisen på jorden afspejlede de tinglyste begrænsninger.	0
77 ha	Jagtforbud samt forbud imod opdræt, udsætning og fodring af vildt	10.000		770.000
3956 meter eksisterende sti	Stier må ikke nedlægges	0	Tinglyst deklaration om sti, etablering og	0

			vedligehold af faciliteter samt vedligehold af vådområdet Tempelkrog Nord fra 2019. Handelsprisen på jorden afspejlede de tinglyste begrænsninger.	
I alt				770.000

Lejre Kommune
Center for Teknik & Miljø
Møllebjergvej 4
4330 Hvalsø
**OBS! Personlig henvendelse til
Lejrevej 15, 4320 Lejre**

Tlf. 46 46 46 46
www.lejre.dk

Sagsbehandler:
Camilla Højrup
Tlf. direkte: 4646 4916
E-mail: camh@lejre.dk

Dato: 28. april 2021
J.nr.: 21/2425

Danmarks Naturfredningsforening
Att.: Birgitte B. Ingrich
e-mail: bbi@dn.dk

Vedr. budgetoverslag for fredningsforslag vedr. "Tempelkrog Nord"

Danmarks Naturfredningsforening har i forbindelse med den snarlige rejsning af fredningssagen "Tempelkrog Nord", sendt et budgetoverslag til udtalelse i Lejre Kommune med frist den 20. april 2021.

Den 19. april 2021 sendte vi et foreløbigt svar, hvori vi forklarede, at sagen skulle behandles i Kommunalbestyrelsen den 27. april 2021, og at I derfor først kan forventet et svar umiddelbart herefter.

Kommunalbestyrelsen har i går besluttet, at Lejre Kommune *ingen bemærkninger* har til budgetoverslaget.

Til din orientering finder et mindretal, at den foreslåede erstatning på ingen måde modsvarer det tab, som lodsejerne vil lide ved en fredning af arealerne.

Såfremt der er spørgsmål til dette kan jeg kontaktes på camh@lejre.dk eller telefon 4646 4916.

Med venlig hilsen

Camilla Højrup
Planlægger

Danmarks Naturfredningsforening

Att. Fredningsleder Birgitte Bang Ingrisch

Landskab og Skov

J.nr. 2020 - 8994

Ref. JOHEI

Den 19. april 2021

Budgethøringsvar vedr. forslag om fredning af Tempelkrog Nord i Holbæk og Lejre kommuner

Danmarks Naturfredningsforening og Holbæk Kommune har med mail af 23. marts 2021 fremsendt budgetoverslag for ovennævnte fredningsforslag til Miljøstyrelsen, med anmodning om styrelsens bemærkninger, jf. naturbeskyttelseslovens § 36, stk. 5 og 6.

Fredningsforslaget omfatter ca. 77 ha. I det fremsendte budgetoverslag anslås, at fredningsforslagets gennemførelse vil medføre tilkendelse af fredningserstatninger på i alt ca. 770.000 kr.

Budgetoverslaget giver ikke på det foreliggende grundlag Miljøstyrelsen anledning til bemærkninger.

Det skal dog bemærkes, at der for ganske nylig er sket væsentlige matrikulære ændringer i området, som medfører, at fredningskortet og lodsejerlisten må omarbejdes. Endvidere bemærkes, at de oplyste ejerforhold ikke er i overensstemmelse med tingbogens udvisende.

Miljøstyrelsen vil redegøre nærmere for styrelsens holdning til fredningsforslaget i forbindelse med det offentlige møde, fredningsnævnet afholder om fredningsforslaget.

Med venlig hilsen

Jørgen Heinemeier

landinspektør

Tlf. direkte: 7254 4840 - e-mail: johei@mst.dk

Kopi til: Holbæk kommune, att. Morten Holme

Holbæk Kommune, Budgethøring.txt - Notesblok

Filer Rediger Formater Vis Hjælp

Fra: Morten Holme <moho@holb.dk>
Sendt: 3. juni 2021 17:46
Til: Birgitte Bang Ingrisch
Cc: Morten Marcher
Emne: SV: Budgethøring
Vedhæftede filer: Budgetoverslag, Tempelkrog Nord.docx

Til Danmarks Naturfredningsforening

Holbæk Kommune har tidligere modtaget budgetoverslag fra Danmarks Naturfredningsforening. Forvaltningen i Holbæk Kommune havde ikke bemærkninger til den vurdering af erstatningens størrelse, som Danmarks Naturfredningsforening havde foretaget i budgetoverslaget.

Danmarks Naturfredningsforening ønsker nu alene at rejse sagen med samme indhold og afgrænsning, som allerede er kommunen bekendt inden Holbæk Kommune har truffet endelig beslutning i kommunalbestyrelsen om at være medrejser af sagen. Umiddelbart vurderes det ikke, at der vil betyde en ændret vurdering af budgetoverslaget. Da Holbæk Kommune har behov for yderligere politisk drøftelse før en eventuel beslutning om at være medrejser på fredningssagen for Tempelkrog Nord, så er denne tilbagemelding af rent teknisk karakter.

Med venlig hilsen
Morten Holme
Landskabsarkitekt
Telefon: 72366291
Alt. tlf.: 72362503

Holbæk Kommune Vækst og Bæredygtighed
Kanalstræde 2 4300 Holbæk

Fra: Birgitte Bang Ingrisch <bbi@dn.dk>
Sendt: 3. juni 2021 13:51
Til: Morten Holme <moho@holb.dk>
Emne: Budgethøring

Til Holbæk Kommune

Danmarks Naturfredningsforening rejser om kort tid fredningssag for Tempelkrog Nord og Holbæk og Lejre kommuner. Holbæk Kommune bedes komme med eventuelle bemærkninger til budgetoverslaget snarest muligt, og gerne i løbet af denne uge grundet sagens hastende karakter.

På forhånd tak.

Mange hilsner

<

Bilag 5

Myndighedsskema – bilag til fredningsnævnets screeningsafgørelse efter miljøvurderingslovens § 10.

Forslag til fredning af Tempelkrog Nord

Ifølge §8, stk. 2 1-2 i lov om miljøvurdering af planer og programmer og konkrete projekter (LBK nr. 1225 af 25. oktober 2018) skal myndigheden vurdere, om der skal udarbejdes en miljøvurdering for planer og programmer omfattet af lovens § 8, stk. 1, der kun fastlægger anvendelsen af mindre områder på lokalt plan eller angiver mindre ændringer i sådanne planer eller programmer.

Ifølge § 8, stk. 2 skal planer, der fastlægger anvendelsen af et mindre område på lokalt plan eller alene medfører mindre ændringer i forhold til den gældende planlægning kun miljøvurderes, hvis de må antages at kunne få en væsentlig indvirkning på miljøet.

Jf. orientering fra Miljøstyrelsen af 22. maj 2018 om reglerne for miljøvurdering af fredningsforslag, skal sagsrejser vurdere, om forslaget er omfattet af miljøvurderingsreglerne samt tilvejebringe det faktuelle grundlag for miljøvurderingen. Det er fredningsnævnet, der forestår at sende materialet i høring samt at modtage høringssvar, og det er ligeledes fredningsnævnet, der på baggrund af det tilvejebragte materiale træffer afgørelse om miljøvurdering.

Danmarks Naturfredningsforening har vurderet, at fredningsforslaget er omfattet af lovens § 8, stk. 2 og har derfor foretaget en screening af de forventede miljøkonsekvenser som følge af fredningsforslaget. Screeningen er foretaget med udgangspunkt i kriterierne i bilag 3 til lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter, og vurderingen fremgår af nedenstående skema.

Det er fredningsnævnet, der jf. § 10 i miljøvurderingsloven træffer endelig afgørelse om hvorvidt der er krav om miljøvurdering eller ej på baggrund af oplysningerne i screeningsskemaet.

Titel	Fredningsforslag for Tempelkrog Nord
Beskrivelse af fredningsforslaget	Fredningsforslaget omfatter 77 ha Fredningen har til formål, 1. at beskytte og forbedre de landskabelige værdier i området, således at området fremtræder som et overvejende åbent landskab. 2. at bevare og forbedre de biologiske værdier, der knytter sig til sø, vandløb og naturarealer i området, herunder særligt det rige fugleliv, 3. at sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter, herunder at sikre og forbedre offentlighedens muligheder for at færdes og opholde sig i området, 4. at skabe grundlag for naturpleje,

	5. at medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus af arter og naturtyper, som Natura2000-område Egernæs med holme og Fuglsø nr. 247 er udpeget for.	
Kort over området		
Ansvarlig myndighed	Fredningsnævnet for Vestsjælland c/o Retten i Nykøbing F Vestensborg Allé 8 4800 Nykøbing F Fredningsnævnet for Østsjælland c/o Retten i Roskilde Ved Ringen 1 4000 Roskilde	
Sendes i høring hos	Miljøstyrelsen og andre relevante myndigheder	
Omfatter fredningsforslaget forhold, der efter lovens § 8, stk. 1, nr. 1 og 2, betyder, at der skal udarbejdes miljørapport og -vurdering?:		
Er fredningsforslaget omfattet af lovens bilag 1 eller 2? (udgør rammen for fremtidige anlægstilladelser)	nej	Forslaget udgør ikke rammen for fremtidige anlægstilladelser.
Medfører fredningsforslaget krav om vurdering af virkning på et internationalt naturbeskyttelsesområde? (forventes at medføre væsentlig påvirkning af	nej	Ca. 0,5 ha i det nordøstlige hjørne af det område, som foreslås fredet, er udpeget som Natura2000-område nr. 239 for Ryegård Dyrehave, Bramsnæs og Garveriskov og Egernæs med holme og Fuglsø. Det omfatter Habitatområde H247 for Egernæs med holme og Fuglsø. Fredningen får til formål at bevare og forbedre naturværdierne i området, herunder at medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus for udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

natura2000-område)		Fredningen vil derfor direkte understøtte målsætningerne i Natura 2000-planen blandt andet gennem en styrket permanent ekstensivering af landbrugsarealer. Uanset at området ikke er udpeget som fuglebeskyttelsesområde, så vil fredningen få en stor positiv effekt på områdets rige fugleliv gennem bestemmelser om jagtforbud og færdselsrestriktioner.
--------------------	--	---

Indvirkning på miljøet

Miljøparametre	Negativ påvirkning	Positiv påvirkning	Ingen påvirkning	Vurderes nærmere	Bemærkninger
Fredningsforslagets indvirkning på eller relevans for andre projekter og aktiviteter			x		Fredningen lægger ikke op til hverken byggeri eller tekniske anlæg. Fredningen har ej heller relevans for andre aktuelle projekter eller aktiviteter.
Fredningsforslagets indvirkning på eller relevans for anden planlægning og lovgivning			x		Der er ikke udlagt råstofområder eller arealer til byudvikling mv. inden for fredningsområdet.
Vurdering af fredningsforslagets miljømæssige indvirkning i forhold til størrelse, geografisk udbredelse og indbyrdes påvirkning			x		Fredningen vurderes ikke at have en miljømæssig indvirkning på omgivelserne.
By- og kulturmiljø					
Bymiljø/bygninger			x		Fredningen berører ikke bestående bymiljøer, og huse med haver og gårdspladser mm. er undtaget fra frednings-bestemmelserne.
Fortidsminder			x		En lille del af fredningsområdet er udpeget som kulturarvsareal. Af Kulturstyrelsens database fremgår følgende: <i>Voldsted (sb. 28) beliggende på en naturlig, langstrakt banke ned mod tempelkrogen (Isefjordens bund). Der pløjes til stadighed (2003) munkesten op på stedet, men faste fundamenter findes ikke mere. En udgravning i 1928 viste fundamentene af en</i>

					<i>firsidet bygning, som var best bevaret mod nord. På den østlige side af banken findes en ertebølle skaldynge (sb. 29), som i dag er stærkt nedpløjet.</i> Fredningen vurderes at få en yderligere beskyttende effekt på eventuelle kulturhistoriske fortidsminder i jorden.
Befolkningens sundhed/sikkerhed					
Handicappede og mobilitetshæmmede personer			x		Fredning lægger ikke op til yderligere stier end dem som allerede findes i området.
Brand, eksplosion, giftpåvirkning			x		Der gives ikke mulighed for anvendelse af området til aktiviteter, der kan give risiko for brandfare, eksplosion eller giftpåvirkning.
Forurening					
Jordforurening, håndtering og flytning			x		Der forekommer ikke jordforurening inden for fredningsområdet. At fredning forbyder terrænregulering og jordflytning er således uden betydning.
Vand					
Grundvandsforhold			x		Fredningen vurderes ikke at få nogen effekt på grundvandsforhold.
Jord					
Jordbund og jordarealer			x		Ingen relevante forhold inden for fredningsområdet.
Luft					
Luftforurening og påvirkning af luftkvaliteten			x		Ingen relevante forhold inden for fredningsområdet.
Klima					
Klimatiske faktorer som drivhusgasser, klimatilpasning mv.		x			Fredningen vil have gavnlig effekt på co2, når der udtages arealer permanent af landbrugsdriften, da der så vil kunne akkumuleres kulstof i jorden, som ikke frigives i forbindelse med jordbearbejdning.
Trafik					
Trafikafvikling/-belastning samt trafikstøj og trafiksikkerhed			x		Fredningen medfører ikke ændringer i adgangsveje, trafikafvikling eller eksisterende vejforløb.
Natur					
Internationale naturbeskyttelsesområder (Natura2000, Ramsar mv.)		x			Fredningen vurderes at være neutral eller positiv i forhold til Natura2000-område nr. 239.

Sjældne, udryddelsestruede eller fredede dyr, planter eller naturtyper		x			Fredningen vurderes at være til gavn for områdets sjældne arter og naturtyper og generelt styrke biodiversiteten i området. Særligt fuglelivet vil nyde godt af fredningen.
Naturbeskyttelse (§3)		x			Fredningen vil give plejemyndigheden plejeret i naturområderne, og dermed medvirke til at forhindre, at lysåbne, beskyttede naturtyper vokser ud af beskyttelsen.
Spredningskorridorer/økologiske forbindelser		x			Fredningen vil medvirke til at opretholde og forbedre områdets værdi som spredningskorridor/økologisk forbindelse mellem naturarealer både inden for fredningsområdet og i sammenhæng med naturområder uden for fredningsområdet.
Landskab					
Bevaringsværdige landskaber, geologi, kystlandskaber mv.		x			Fredningen vil sikre fortsat synlighed af bevaringsværdige landskaber og kystlandskabets samlede indtryk.
Andet					
Kumulativ effekt sammen med andre planer og projekter			x		Ingen relevante forhold
Miljøpåvirkning af grænseoverskridende karakter			x		Ingen relevante forhold

Myndighedens konklusion

	ja	nej	Uddybning
Giver resultatet af screeningen anledning til at antage, at fredningsforslaget vil kunne påvirke miljøet væsentligt, således at det er omfattet af krav om miljøvurdering?:		x	Med baggrund i ovenstående resultater af screening for eventuelle miljømæssige konsekvenser af det foreliggende fredningsforslag for Tempelkrog Nord er det Fredningsnævnet for Vestsjællands og Fredningsnævnet for Østsjælland vurdering, at fredningsforslaget alene vil have uvæsentlige miljømæssige konsekvenser og at disse er i langt overvejende grad positive for naturen, landskabet og miljøet. Fredningsnævnet afgør derfor, at der ikke er behov for at foretage en egentlig miljøvurdering.

Bilag 6.

Artsliste, fugle

DOF-basen 29. januar 2021

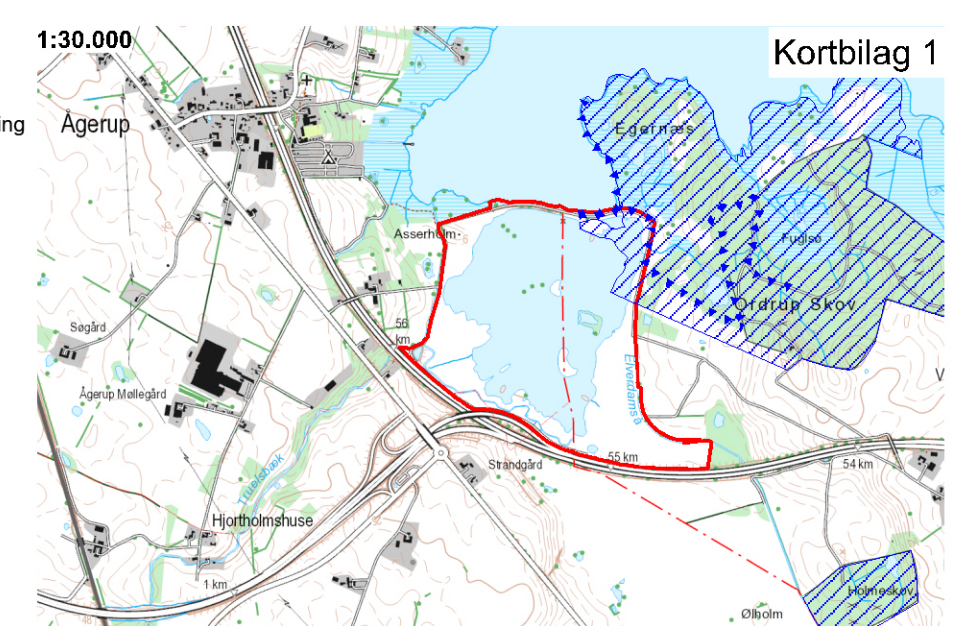
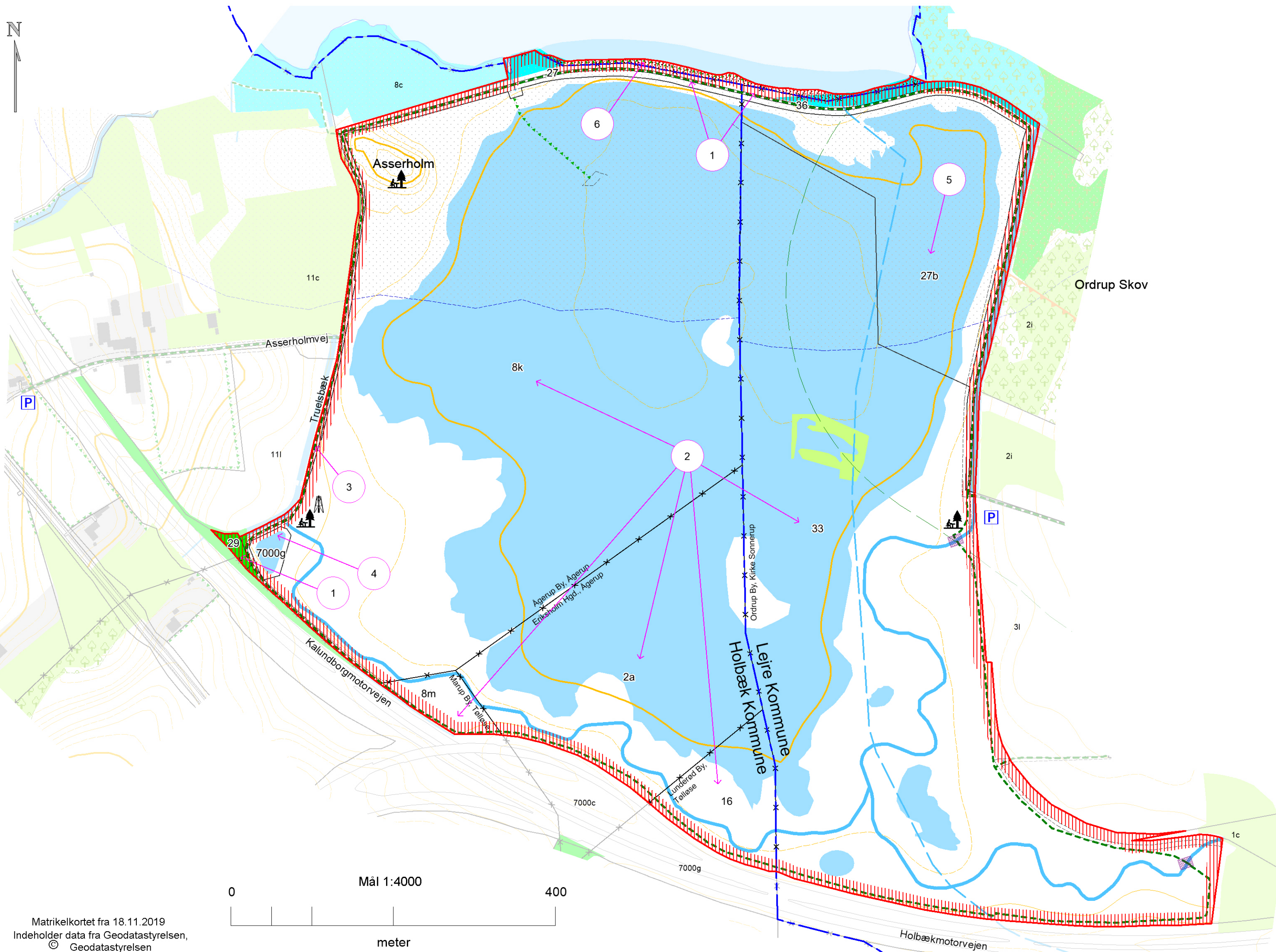
Herunder ses en oversigt over de 179 fuglearter, som er registreret fra **Marker syd for Tempelkrog og vest for Elverdamsåen (nyt mere passende navn på vej)**. I (parantes) ses antallet af observationer/individer. Bemærk at indtastninger af evt. hemmeligholdte arter samt følsomme ynglefuglearter ikke er medregnet i listen. Arter indtastet i ATLASIII- og punktællingsmodulerne er ligeledes undladt.

Knopsvane	(<i>Cygnus olor</i>)	(176 /2152)
Pibesvane	(<i>Cygnus columbianus</i>)	(1 /1)
Sangsvane	(<i>Cygnus cygnus</i>)	(111 /1439)
Knortegås	(<i>Branta bernicla</i>)	(2 /3)
Bramgås	(<i>Branta leucopsis</i>)	(140 /28295)
Canadagås	(<i>Branta canadensis</i>)	(51 /1366)
Kortnæbbet Gås	(<i>Anser brachyrhynchus</i>)	(2 /3)
Grågås	(<i>Anser anser</i>)	(521 /120432)
Tundrasædgås	(<i>Anser serrirostris</i>)	(1 /2)
Blisgås	(<i>Anser albifrons</i>)	(80 /2175)
Ederfugl	(<i>Somateria mollissima</i>)	(4 /26)
Sortand	(<i>Melanitta nigra</i>)	(1 /1)
Hvinand	(<i>Bucephala clangula</i>)	(205 /3219)
Lille Skallesluger	(<i>Mergellus albellus</i>)	(46 /103)
Stor Skallesluger	(<i>Mergus merganser</i>)	(10 /77)
Toppet Skallesluger	(<i>Mergus serrator</i>)	(82 /190)
Gravand	(<i>Tadorna tadorna</i>)	(237 /2448)
Rustand	(<i>Tadorna ferruginea</i>)	(112 /112)
Taffeland	(<i>Aythya ferina</i>)	(214 /5225)
Troldand	(<i>Aythya fuligula</i>)	(282 /74324)
Bjergand	(<i>Aythya marila</i>)	(4 /4)
Atlingand	(<i>Spatula querquedula</i>)	(83 /136)
Skeand	(<i>Spatula clypeata</i>)	(169 /1546)
Blåvinget And	(<i>Spatula discors</i>)	(131 /131)
Knarand	(<i>Mareca strepera</i>)	(140 /646)
Pibeand	(<i>Mareca penelope</i>)	(183 /17047)
Gråand	(<i>Anas platyrhynchos</i>)	(193 /7380)
Spidsand	(<i>Anas acuta</i>)	(121 /726)
Krikand	(<i>Anas crecca</i>)	(229 /12420)
Vagtel	(<i>Coturnix coturnix</i>)	(1 /1)
Fasan	(<i>Phasianus colchicus</i>)	(41 /137)
Agerhøne	(<i>Perdix perdix</i>)	(16 /30)
Lille Lappedykker	(<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	(192 /1215)
Gråstrubet Lappedykker	(<i>Podiceps grisegena</i>)	(210 /1630)
Toppet Lappedykker	(<i>Podiceps cristatus</i>)	(241 /1127)
Nordisk Lappedykker	(<i>Podiceps auritus</i>)	(1 /1)
Sorthalset Lappedykker	(<i>Podiceps nigricollis</i>)	(356 /1317)
Klippehue (tamdue)	(<i>Columba livia</i>)	(2 /14)
Huldue	(<i>Columba oenas</i>)	(4 /12)
Ringdue	(<i>Columba palumbus</i>)	(52 /2267)
Mursegler	(<i>Apus apus</i>)	(32 /1174)
Gøg	(<i>Cuculus canorus</i>)	(47 /53)
Vandrikse	(<i>Rallus aquaticus</i>)	(3 /4)
Engsnarre	(<i>Crex crex</i>)	(1 /2)
Rørhøne (Grønbenet)	(<i>Gallinula chloropus</i>)	(21 /31)
Blishøne	(<i>Fulica atra</i>)	(137 /18279)
Hvid Stork	(<i>Ciconia ciconia</i>)	(3 /3)

Fiskehejre	(<i>Ardea cinerea</i>)	(217 /665)
Sølvhejre	(<i>Ardea alba</i>)	(29 /32)
Skestork	(<i>Platalea leucorodia</i>)	(29 /32)
Sort Ibis	(<i>Plegadis falcinellus</i>)	(4 /4)
Skarv	(<i>Phalacrocorax carbo</i>)	(132 /3993)
Strandskade	(<i>Haematopus ostralegus</i>)	(174 /910)
Klyde	(<i>Recurvirostra avosetta</i>)	(349 /3253)
Stylteløber	(<i>Himantopus himantopus</i>)	(56 /56)
Strandhjejle	(<i>Pluvialis squatarola</i>)	(2 /9)
Hjejle	(<i>Pluvialis apricaria</i>)	(11 /413)
Stor Præstekrave	(<i>Charadrius hiaticula</i>)	(235 /1287)
Lille Præstekrave	(<i>Charadrius dubius</i>)	(193 /491)
Vibe	(<i>Vanellus vanellus</i>)	(401 /19070)
Småspove	(<i>Numenius phaeopus</i>)	(3 /8)
Storspove	(<i>Numenius arquata</i>)	(70 /755)
Lille Kobbersnepe	(<i>Limosa lapponica</i>)	(8 /15)
Stor Kobbersnepe	(<i>Limosa limosa</i>)	(11 /12)
Stenvender	(<i>Arenaria interpres</i>)	(1 /1)
Islandsk Ryle	(<i>Calidris canutus</i>)	(10 /48)
Brushane	(<i>Calidris pugnax</i>)	(159 /1163)
Krumnæbbet Ryle	(<i>Calidris ferruginea</i>)	(29 /60)
Temmincksryle	(<i>Calidris temminckii</i>)	(35 /98)
Almindelig Ryle	(<i>Calidris alpina</i>)	(101 /851)
Dværgryle	(<i>Calidris minuta</i>)	(2 /3)
Skovsneppe	(<i>Scolopax rusticola</i>)	(1 /1)
Dobbeltbekkasin	(<i>Gallinago gallinago</i>)	(33 /183)
Mudderklire	(<i>Actitis hypoleucos</i>)	(120 /531)
Svaleklire	(<i>Tringa ochropus</i>)	(39 /71)
Sortklire	(<i>Tringa erythropus</i>)	(80 /477)
Hvidklire	(<i>Tringa nebularia</i>)	(109 /292)
Rødben	(<i>Tringa totanus</i>)	(227 /1398)
Tinksmed	(<i>Tringa glareola</i>)	(119 /986)
Odinshane	(<i>Phalaropus lobatus</i>)	(4 /4)
Hættemåge	(<i>Chroicocephalus ridibundus</i>)	(135 /11559)
Dværgmåge	(<i>Hydrocoloeus minutus</i>)	(4 /5)
Sorthovedet Måge	(<i>Ichthyæetus melanocephalus</i>)	(1 /1)
Stormmåge	(<i>Larus canus</i>)	(55 /1100)
Sildemåge	(<i>Larus fuscus</i>)	(3 /3)
Sølvmåge	(<i>Larus argentatus</i>)	(82 /1020)
Svartbag	(<i>Larus marinus</i>)	(53 /70)
Dværgterne	(<i>Sternula albifrons</i>)	(4 /6)
Rovterne	(<i>Hydroprogne caspia</i>)	(2 /3)
Hvidvinget Terne	(<i>Chlidonias leucopterus</i>)	(1 /4)
Sortterne	(<i>Chlidonias niger</i>)	(22 /56)
Fjordterne	(<i>Sterna hirundo</i>)	(132 /1385)
Havterne	(<i>Sterna paradisaea</i>)	(95 /1080)
Splitterne	(<i>Thalasseus sandvicensis</i>)	(4 /19)
Fiskeørn	(<i>Pandion haliaetus</i>)	(11 /11)
Hvæpsevåge	(<i>Pernis apivorus</i>)	(1 /1)
Rørhøg	(<i>Circus aeruginosus</i>)	(65 /73)
Blå Kærhøg	(<i>Circus cyaneus</i>)	(23 /25)
Spurvehøg	(<i>Accipiter nisus</i>)	(39 /73)
Duehøg	(<i>Accipiter gentilis</i>)	(2 /2)
Havørn	(<i>Haliaeetus albicilla</i>)	(114 /132)
Rød Glente	(<i>Milvus milvus</i>)	(49 /58)
Fjeldvåge	(<i>Buteo lagopus</i>)	(47 /51)

Musvåge	(<i>Buteo buteo</i>)	(267 /1276)
Skovhornugle	(<i>Asio otus</i>)	(2 /2)
Natugle	(<i>Strix aluco</i>)	(1 /1)
Stor Flagspætte	(<i>Dendrocopos major</i>)	(25 /25)
Isfugl	(<i>Alcedo atthis</i>)	(66 /82)
Tårnfalk	(<i>Falco tinnunculus</i>)	(158 /174)
Aftenfalk	(<i>Falco vespertinus</i>)	(1 /1)
Dværgfalk	(<i>Falco columbarius</i>)	(3 /3)
Lærkefalk	(<i>Falco subbuteo</i>)	(3 /4)
Vandrefalk	(<i>Falco peregrinus</i>)	(21 /21)
Rødrygget Tornskade	(<i>Lanius collurio</i>)	(1 /1)
Skovskade	(<i>Garrulus glandarius</i>)	(5 /6)
Husskade	(<i>Pica pica</i>)	(39 /85)
Allike	(<i>Coloeus monedula</i>)	(23 /304)
Råge	(<i>Corvus frugilegus</i>)	(41 /871)
Ravn	(<i>Corvus corax</i>)	(9 /16)
Gråkrage	(<i>Corvus cornix</i>)	(89 /1274)
Sumpmejse	(<i>Poecile palustris</i>)	(14 /21)
Blåmejse	(<i>Cyanistes caeruleus</i>)	(49 /183)
Musvit	(<i>Parus major</i>)	(64 /241)
Hedelærke	(<i>Lullula arborea</i>)	(1 /2)
Sanglærke	(<i>Alauda arvensis</i>)	(178 /852)
Græshoppesanger	(<i>Locustella naevia</i>)	(5 /5)
Gulbug	(<i>Hippolais icterina</i>)	(11 /15)
Sivsanger	(<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)	(12 /12)
Kærsanger	(<i>Acrocephalus palustris</i>)	(72 /147)
Rørsanger	(<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)	(49 /89)
Bysvale	(<i>Delichon urbicum</i>)	(27 /461)
Landsvale	(<i>Hirundo rustica</i>)	(111 /2202)
Digesvale	(<i>Riparia riparia</i>)	(32 /1220)
Hvidbrynet Løvsanger	(<i>Phylloscopus inornatus</i>)	(1 /1)
Løvsanger	(<i>Phylloscopus trochilus</i>)	(51 /79)
Gransanger	(<i>Phylloscopus collybita</i>)	(93 /182)
Halemejse	(<i>Aegithalos caudatus</i>)	(14 /134)
Munk	(<i>Sylvia atricapilla</i>)	(31 /47)
Havesanger	(<i>Sylvia borin</i>)	(24 /31)
Gærdesanger	(<i>Curruca curruca</i>)	(26 /41)
Tornsanger	(<i>Curruca communis</i>)	(78 /272)
Fuglekonge	(<i>Regulus regulus</i>)	(3 /4)
Korttået Træløber	(<i>Certhia brachydactyla</i>)	(1 /1)
Træløber	(<i>Certhia familiaris</i>)	(1 /1)
Spætmejse	(<i>Sitta europaea</i>)	(7 /12)
Gærdesmutte	(<i>Troglodytes troglodytes</i>)	(38 /67)
Stær	(<i>Sturnus vulgaris</i>)	(191 /6145)
Grå Fluesnapper	(<i>Muscicapa striata</i>)	(1 /1)
Rødhals	(<i>Erithacus rubecula</i>)	(25 /39)
Nattergal	(<i>Luscinia luscinia</i>)	(37 /46)
Rødstjert	(<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	(28 /37)
Bynkefugl	(<i>Saxicola rubetra</i>)	(1 /1)
Stenpikker	(<i>Oenanthe oenanthe</i>)	(8 /14)
Sangdrossel	(<i>Turdus philomelos</i>)	(5 /5)
Vindrossel	(<i>Turdus iliacus</i>)	(10 /157)
Solsort	(<i>Turdus merula</i>)	(43 /129)
Sjagger	(<i>Turdus pilaris</i>)	(25 /1504)
Jernspurv	(<i>Prunella modularis</i>)	(8 /11)
Gråspurv	(<i>Passer domesticus</i>)	(4 /23)

Skovspurv	(<i>Passer montanus</i>)	(8 /33)
Skovpiber	(<i>Anthus trivialis</i>)	(2 /5)
Engpiber	(<i>Anthus pratensis</i>)	(23 /83)
Gul Vipstjert	(<i>Motacilla flava</i>)	(156 /402)
Bjergvipstjert	(<i>Motacilla cinerea</i>)	(3 /4)
Hvid Vipstjert	(<i>Motacilla alba</i>)	(147 /671)
Bogfinke	(<i>Fringilla coelebs</i>)	(43 /171)
Kvækerfinke	(<i>Fringilla montifringilla</i>)	(5 /16)
Karmindompap	(<i>Carpodacus erythrinus</i>)	(1 /1)
Dompap	(<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	(10 /21)
Grønirisk	(<i>Chloris chloris</i>)	(22 /213)
Bjergirisk	(<i>Linaria flavirostris</i>)	(12 /283)
Tornirisk	(<i>Linaria cannabina</i>)	(23 /75)
Nordlig Gråsisken	(<i>Acanthis flammea</i>)	(1 /1)
Lille Korsnæb	(<i>Loxia curvirostra</i>)	(1 /3)
Stillits	(<i>Carduelis carduelis</i>)	(106 /1418)
Grønsisken	(<i>Spinus spinus</i>)	(10 /32)
Bomlærke	(<i>Emberiza calandra</i>)	(2 /2)
Gulspurv	(<i>Emberiza citrinella</i>)	(74 /181)
Rørspurv	(<i>Emberiza schoeniclus</i>)	(84 /218)

Signaturforklaring

- Fredningsgrænse
- Kommunegrænse
- Ejerlav
- Sti
- Optaget vej
- Levende hegn
- Å beskyttelseslinje
- Skovbyggelinje
- Strandbeskyttelse
- Fredskov
- Skov
- Naturbeskyttelseslovens §3 Sø
- Naturbeskyttelseslovens §3 Strandeng
- Naturbeskyttelseslovens §3 Eng
- Vandløb
- Højdekurver
- Bro
- Evt. parkering
- Fugletårn/-skjul
- Borde/bænke
- Umatrikuleret areal
- Henvisning til areal- og lodsejerliste

Fredningskort Tempelkrog Nord

Del af
Ågerup By, Ågerup
Eriksholm Hgd., Ågerup
Marup By, Tølløse
Lunderød By, Tølløse
Holbæk Kommune

Ordrup By, Kirke Sonnerup
Lejre Kommune

Region Sjælland

Udfærdiget af Danmarks Naturfredningsforening

DISPENSATIONER>

Afgørelser - Reg. nr.: 08254.00

Herunder ses afgørelser i dispensationssager for denne fredning

Fredningsnævnet for Vestsjælland

Vestensborg Allé 8, 4800 Nykøbing F.

vestsjælland@fredningsnaevn.dk

Telefon 20 60 23 94

Holbæk Kommune
Vækst og Bæredygtighed
By og Landzone
Kanalstræde 2
4300 Holbæk

FN-VSJ-047-2022
Den 5. november 2022

Holbæk Kommune har ved mail af 20. juni 2022 sendt fredningsnævnet en ansøgning om dispensation til at foretage forskellige tiltag i forbindelse med indretning af et formidlingsrum i et nedlagt pumpehus på matr.nr 27 Ågerup By, Ågerup, beliggende Asserholmvej 13, 4390 Vipperød.

Af ansøgningen af 28. februar 2022 til Holbæk kommune fremgår bl.a.:

Ansøgning om dispensation fra strandbeskyttelseslinjen ved det tidligere pumpehus ved diget ved Tempelkrogen, Holbæk Kommune.

Ved diget ved det vådområde, der kaldes Tempelkrog Nord, ligger der en lille bygning, der tidligere har været anvendt som pumpehus. Bygningen og dens placering er vist på vedlagte fotobilag. Fjordstien og Istidsruten løber på diget, så en del mennesker passerer huset. Det er derfor oplagt at forsøge at anvende den overflødige bygning som en formidlingslokalitet.

For at det kan blive muligt, er det nødvendigt at søge om - og få - en dispensation fra strandbeskyttelseslinjen, som administreres af Kystdirektoratet. En udtalelse fra Holbæk Kommune i forbindelse med sagsbehandlingen vil være nødvendig.

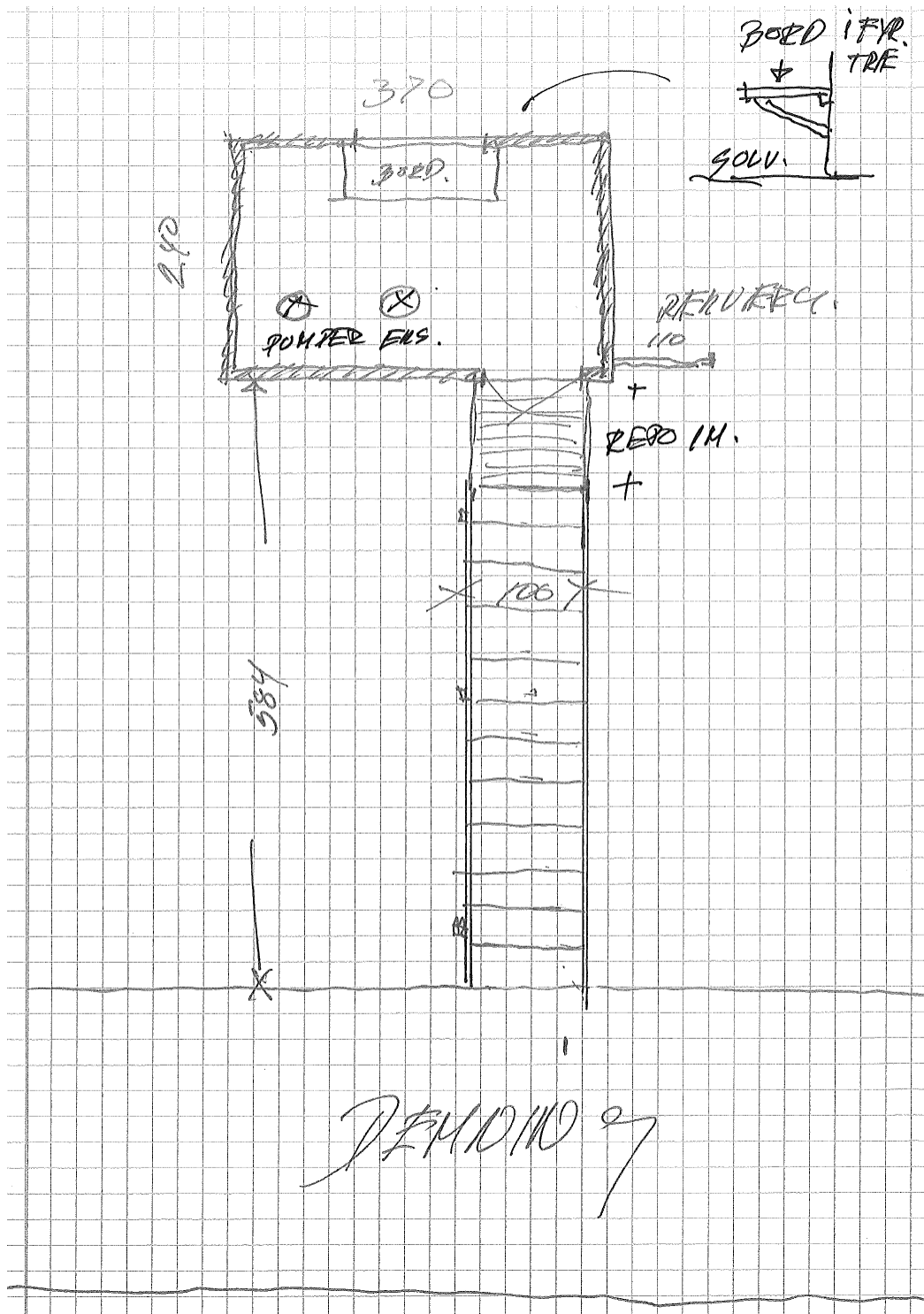
For at få etableret en sikker adgang til huset, skal der bygges en trappe fra diget ned til huset og etableres en repos (inklusive et rækværk) foran indgangen til pumpehuset. Trappeanlæggets udformning er vist i vedlagte bilag.

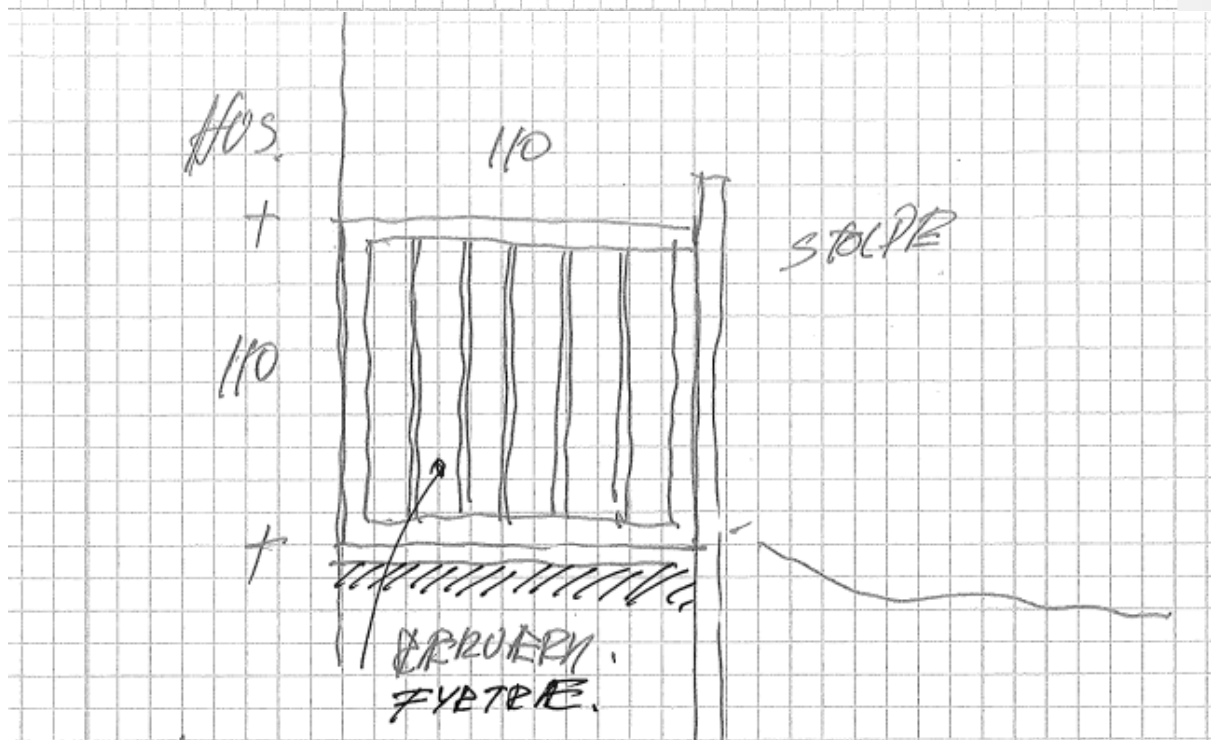
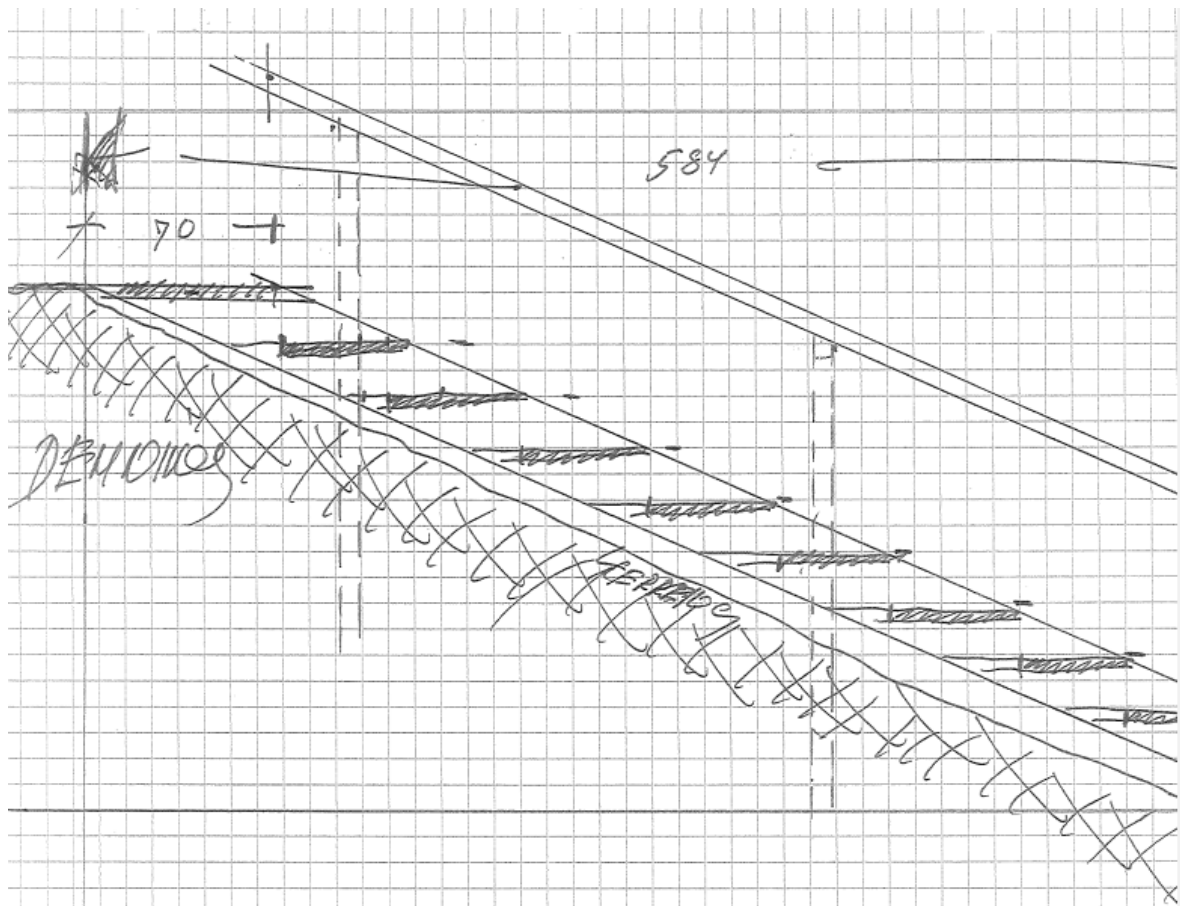
Hvis der kan findes penge til etablering af et panserglass område i besøgsrummet, så de besøgende kan se ned i underetagen, der er delvist vandfyldt, er det også nødvendigt at opsætte et lille solcelleanlæg (ca. 0,5 m x 0,5 m) ved bygningen, så der kan skaffes strøm til en ledbelysning. Lyset skal tændes af besøgende, og der vil altså ikke være en lysbelastning af omgivelserne fra huset.

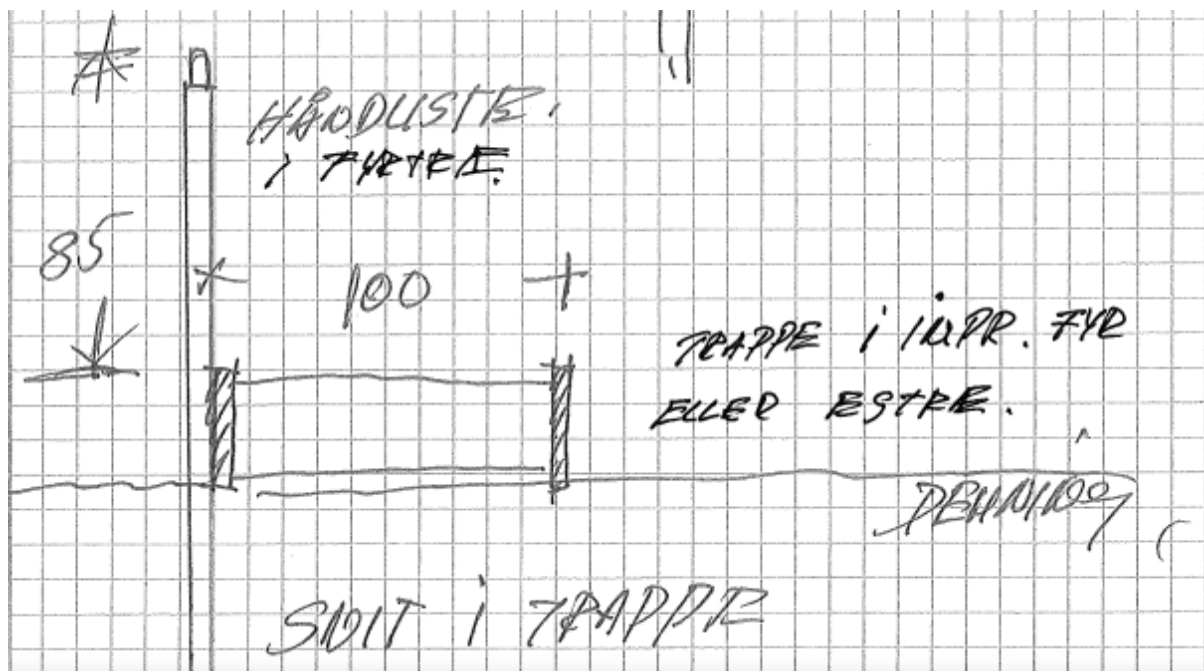
Endelig søges der om tilladelse til at opsætte en simpel bæk uden ryglæn på diget, så de gæster, der gerne vil besøge pumpehuset, kan tage et hvil eller sidde ned i ventetiden, før der bliver plads i huset. Ved at etablere bæk uden ryglæn får de besøgende på Istidsruten/Fjordstien mulighed for at se ud over vådområdet eller ud over Isefjorden, alt efter den enkeltes eget ønske. I fotobilaget ses en "piratbæk", sat af borgere. Det er her, en mere stabil bæk søges opsat.

...

Et tilbud fra tømrer- og snedkerfirma Bjarne Eichen, Vipperød, indeholder nedenstående tegninger:

Billeder af pumpehuset ved Tempelkrogen

Projektet indebærer etablering af en trappe ned til pumpehuset, samt overdækning af et udledningsbassin og renovering af en etageadskillelse i selve pumpehuset. Ansøgning er vedlagt.

Fredningsnævnet har netop vedtaget fredningsforslag for Tempelkrogen. Jeg er ikke sikker på om afgørelsen er blevet påklaget.

Under alle omstændigheder så lyder fredningsforslagets § 6, stk. 3 som følger: *Fredningen er ikke til hinder for borde/bænke og fugletårn/-skjul, som vist på fredningskortet. Yderligere almene anlæg til understøttelse af friluftslivet kan alene etableres efter fredningsnævnets nærmere godkendelse.* Som følge heraf er det Holbæk Kommunes vurdering, at det ansøgte kræver Fredningsnævnets godkendelse.

Holbæk Kommune er positive over for ansøgningen og er indstillet på at meddele landzonetilladelse.

Holbæk Kommunes afdeling Vækst og Bæredygtighed, Natur og Miljø, har den 24. juni 2022 til ansøgningen udtalt:

Vi har i Holbæk Kommunes Naturteam ikke nogen bemærkninger til sagen andet end, at der ikke er registreret eller forventes at være beskyttet natur eller bilag-4 arter, som kan forventes at blive påvirket af projektet.

Derud over syntes vi det lyder, som en super fin idé. Der ønskes god vind med projektet herfra.

Danmarks Naturfredningsforening, Holbæk, har i mail af 27. august 2022, meddelt, at foreningen ingen bemærkninger har til at indrette det tidligere pumpehus til formidling af dets funktion.

Fredningsnævnet har været på besigtigelse den 13. oktober 2022. I besigtigelsen deltog for ansøgerne Eskild Lund, for Holbæk Kommune Thomas Peetz og for DN Holbæk Finn Bjerregaard.

Eskild Lund fortalte om sine ansøgninger om landzonetilladelse og tilladelser fra Kystdirektoratet og fredningsnævnet. Han har som privatperson fået tilsagn om et tilskud fra Friluftsrådet på 50.000 kr. til det ansøgte projekt, og han har på vegne af en lokalhistorisk forening i Tølløse fra Holbæk Kommune fået tilsagn om et tilskud på 50.000 kr. Digelaget, der ejer matriklen og pumpehuset, består af Vejdirektoratet samt Holbæk og Lejre kommuner. Projektet går ud på at indrette pumpehuset som et formidlingsrum, hvor der fortælles om pumpehusets historie, om geologi, naturen og fuglene. Et gulv i pumpehuset skal restaureres med glas, så man kan se pumpen og vandet, der skal opsættes et mindre rækværk på højre side af pumpehuset og lægges et metalgitter over et bassin for at undgå, at man falder i vandet. Der skal etableres en trætrappe med gelænder og repos fra diget ned til pumpehuset. Om pengene rækker til det, skal trappen være i hårdt træ. Endelig ønsker ansøgerne at måtte sætte en simpel bæk uden ryglæn på diget, hvor man sidde og kigge til begge side af diget. Endelig ønskes opsætning af et mindre solcellepanel på ca. 50x50 cm på sydsiden af pumpehuset.

De for kommunen og DN mødende fandt, at der er tale om et godt projekt, som bør godkendes

Arealet, hvor pumpehuset ligger, er omfattet af Fredningsnævnet for Østsjællands afgørelse af 11. maj 2022. Afgørelsen er påklaget til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Af fredningsbestemmelserne fremgår bl.a.:

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål

- at beskytte og forbedre de landskabelige værdier i området, således at området fremtræder som et overvejende åbent landskab,

- at bevare og forbedre de biologiske værdier, der knytter sig til sø, vandløb og naturarealer i området, herunder særligt det rige fugleliv,
- at sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter, herunder at sikre og forbedre offentlighedens muligheder for at færdes og opholde sig i området,
- at skabe grundlag for naturpleje,
- at medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus af arter og naturtyper, som Natura 2000-område Egernæs med holme og Fuglsø nr. 247 er udpeget for.

...

§ 6 Bebyggelse, faste konstruktioner og anlæg

Stk. 1. Der må ikke opføres bebyggelse i området, herunder skure, boder, jagthytter, drivhuse og lignende inden for fredningsområdet. Dog er fredningen ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for heste, får, kreaturer og lignende efter fredningsnævnets godkendelse af udformning, størrelse og placering.

...

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for borde/bænke og fugletårn/-skjul, som vist på fredningskortet. Yderligere almene anlæg til understøttelse af friluftslivet kan alene etableres efter fredningsnævnets nærmere godkendelse.

Nævnets afgørelse:

At etablere en trappe med gelænder og repos fra diget ned til det nedlagte pumpehus, at overdække et udledningsbassin med et metalgitter, at sætte et mindre rækværk af træ på højre side af pumpehuset, at etablere et mindre solcelleanlæg på ca. 50 x 50 cm på sydsiden af pumpehuset samt at placere en enkel bæk uden ryglæn på diget på en plads oven for pumpehuset vil ikke være i strid med fredningsbestemmelserne, da der er tale om tiltag, der ikke forekommer skæmmende, og som understøtter friluftslivet.

De i naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 og stk. 3, nævnte forhold taler ikke imod at give en dispensation.

Under hensyn hertil meddeler fredningsnævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, dispensation til at etablere det ansøgte, således som det er beskrevet i ansøgningen og de tilhørende tegninger, jf. ovenfor. Det er dog en betingelse, at alt træværk udføres i hårdt træ eller males/behandles med en jordfarve.

Dispensationen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

I afgørelsen har deltaget formanden, dommer Ole Stryhn, det af miljøministeren udpegede medlem, Rolf Dejløw, og det af Holbæk Kommune udpegede medlem, Gunner Nielsen.

Ole Stryhn
formand

Klagevejledning ved afgørelse om dispensation:

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

Adressaten for afgørelsen,
ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
offentlige myndigheder,
en berørt nationalparkfond,
lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø,
og landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige,
rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Nævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
 - 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.
- Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Fredningsnævnet for Vestsjælland

Vestensborg Allé 8, 4800 Nykøbing F.

vestsjaelland@fredningsnaevn.dk

Telefon 20 60 23 94

Holbæk Kommune
Vækst og Bæredygtighed
By- og Landzone
Kanalstræde 2
4300 Holbæk

FN-VSJ-075-2022
Den 18. januar 2023

Holbæk Kommune har ved mail af 2. november 2022 sendt fredningsnævnet en ansøgning om dispensation til at opføre en bålhytte på matr.nr 8k Ågerup By, Ågerup, beliggende As-serholmvej 5, 4390 Vipperød. Ejendommen ejes af Tempelkrog I/S.

Søren Jensen har på vegne ejerne i en mail af 27. september 2022 skrevet bl.a.:

Jeg vil gerne søge om opsætning af åben bålhytte, på asserholm, ...

I forbindelse med besøg i området omkring Tempelkrogen, og Tempelkrogen Nord, mangler der en form for læhytte hvor offentligheden, har mulighed for at søge ly for vejret, her er langt til nærmeste overdækning, og "bålhytten" er tænkt som et opholdssted for besøgende dog uden bål. Beliggenheden er nøje udvalgt pga. den fantastiske udsigt fra placeringen, hvor asserholm deler udsigten i to, der er således go udsigt over tempelkrogen i Isefjord, og istidsruten langs diget, og tempelkrogs søens nordlige del. Samtidig er her næsten altid læ, da der er buske og træer på nord, vest, og sydvest.

Af ansøgningen fremgår:

Ansøgning om landzone tilladelse samt dispensation fra strandbeskyttelses linien.

Kære landzone, kære kystdirektorat.

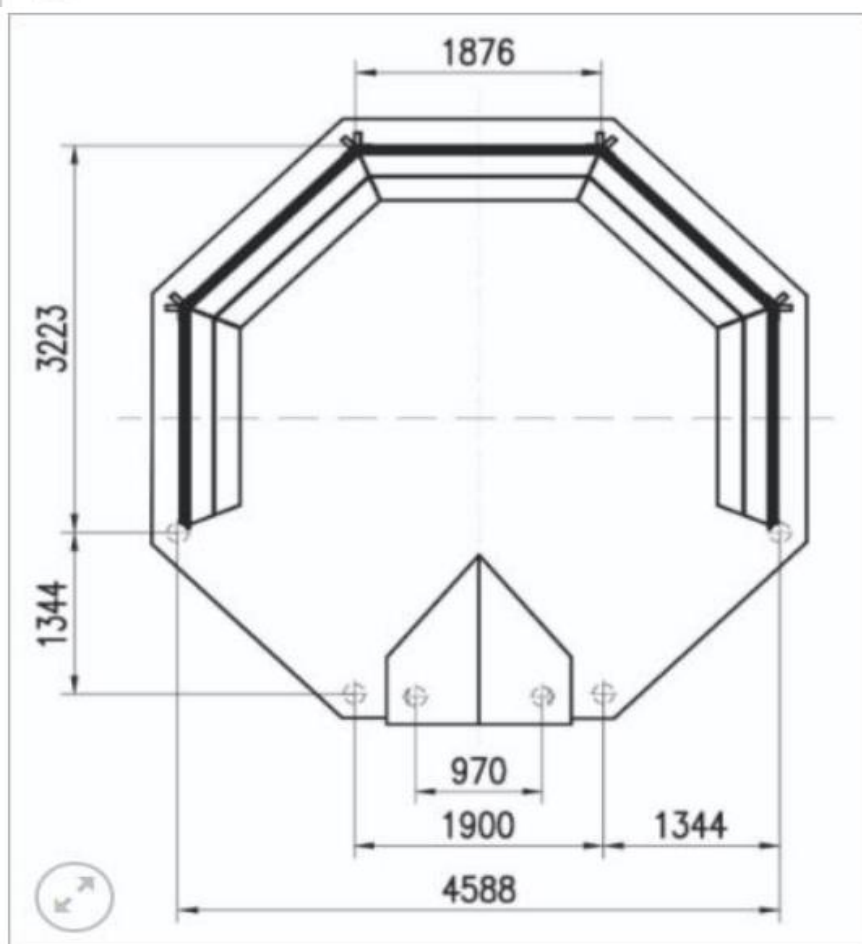
Jeg vil på vegne af tempelkrogen i/s ansøge om landzone tilladelse til opførsel af en læhytte, til brug for offentligheden, når de besøger området, samt færdes langs istidsruten. Ligeledes vil jeg søge kystdirektoratet om dispensation fra strandbeskyttelses linien.

Læhytten, skal sikre offentlighedens adgang i området, og giver ly for vejret, arealet asserholm er en bakke fra istiden hvor på der næsten altid er læ, og hvor udsigten over tempelkrogen i Isefjord, istidsruten, samt tempelkrogen nord er fantastisk. Området besøges dagligt af naturbrugere, hvad enten det er løbeture, cykelture, naturfotografer osv.

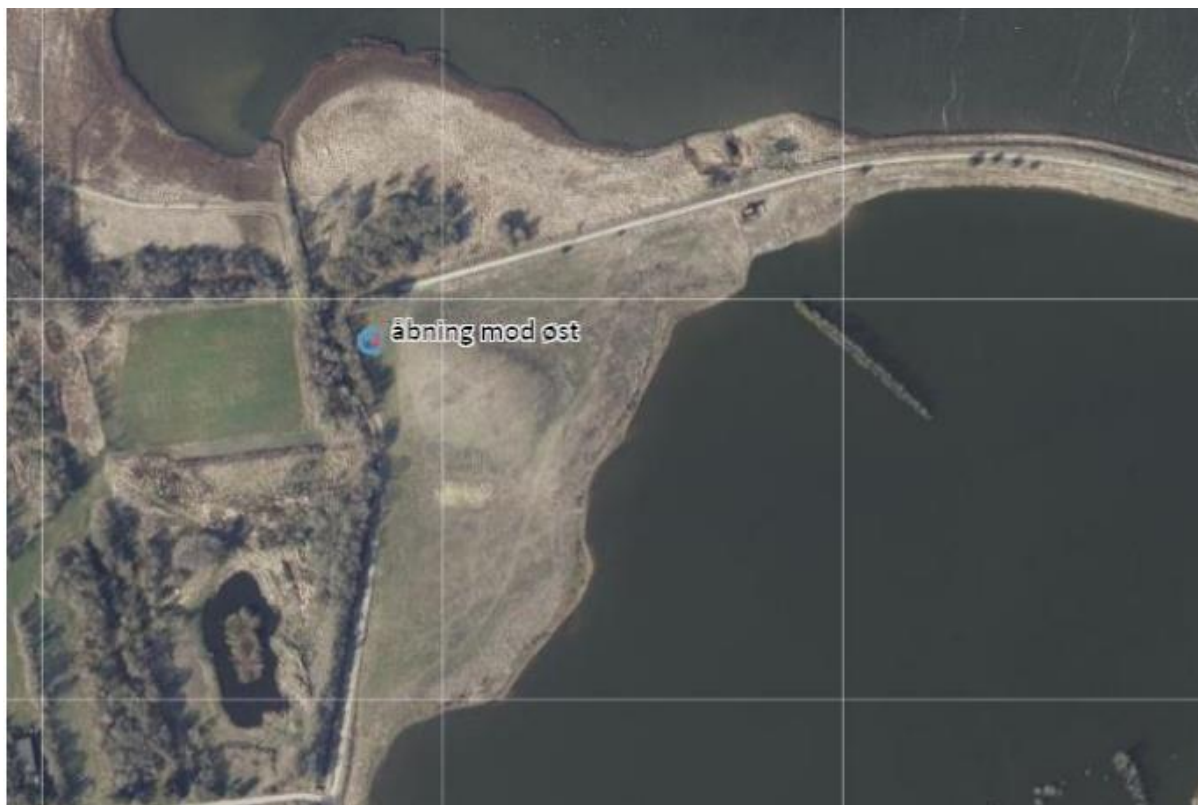
Turen omkring søen tager på gåben ca en time, og turen herved til området fra nærmeste offentlige parkeringsplads er på ca 900m væk, hvorfor det vil være super med muligheden for at gå i ly for vejret.

Læhytten er på 16,5m² og er 8 kantet med spids tag, taget er grønt for at falde bedre ind i omgivelserne, træet er lyst og bliver malet med klar træolie, hytten har læ fra 5 af 8 sidder, og indvendig er der bænke rundt langs væggene, her er siddeplads til 10-15 personer. Fra hytten er der udsigt mod syd til tempelkrogs søens nordlige del, samt motorvejen. Mod nord og nordøst, er der udsigt til tempelkrogen i bunden af Isefjorden og istidsrute som løber 20m fra hytten. Mod øst ses toppen af asserholm bakke, som skærmer naturen i søen, mod forstyrrelser ved hytten. Arealet omkring hytten er hegnet fra, og er åbent for offentligheden hele året, resten af tempelkrogssøen er hegnet og afgræsses af kvæg. Grundet bakkens

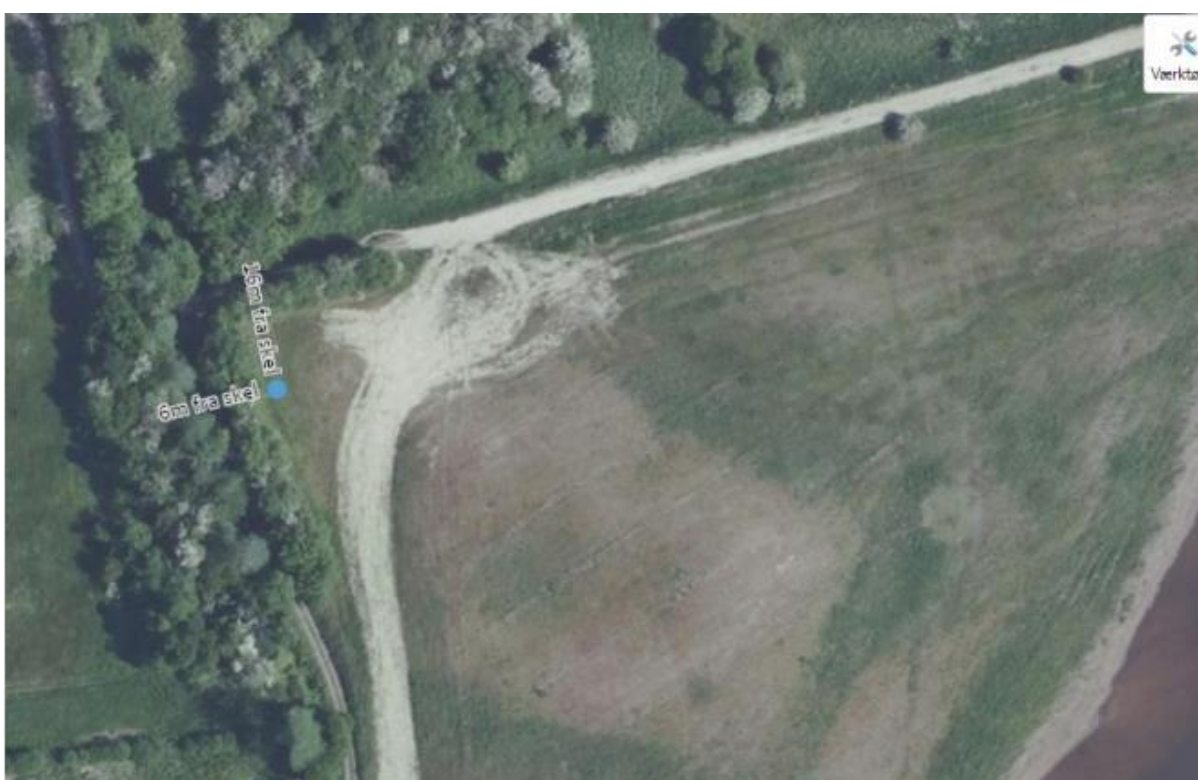
svage stigning er det også muligt at komme der op med kørestol. Arealet bliver plejet med slåning en gang årligt.

Hyttens mål og specifikationer, åbning placeret mod øst på Asserholm.

Placering på bakken, åbning mod øst.

Læhytten placeres på asserholm bakke, afstand fra vestsiden til skel 6m, afstand fra nordsiden til skel 16m. Arealet er forholdsvis jævnt, på nordsiden af læhytten skræner bakken nedad. Hytten vendes så åbningen er mod øst, hyttens areal er på 16,5m². Hytten er 8 kantet. Taget er grønt, og træets farve er lyst, og bliver behandlet med træolie. Der er læhegn placeret nord/syd samt vest/øst, det vil sige på hyttens vest og nord side. Hyttens stolper står ovenpå jorden og skal ikke graves ned, der lægges en flise under hver stolpe i jord højde.

Holbæk Kommune, Vækst og Bæredygtighed • Natur og Miljø, har den 4. og 6. januar 2023 udtalt:

Arealet er beliggende udenfor Natura 2000-område. Dog tæt på Egemæs med holme og Fuglsø, der ligger øst for, hvor bilag 4-arten Stor vandsalamander er på udpegningsgrundlaget. Tæt ved er også observeret bilag 4-arten Spidssnudet frø i 2010 (<https://naturereport.miljoportal.dk/523554>).

Der kan sandsynligvis være flagermus i træer langs vandløbet vest for bålhyttens placering.

Det vurderes dog ikke at projektet kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for bilag 4-arter.

Arealet er ligeledes ikke beskyttet natur efter naturbeskyttelseslovens §3.

Og

Jeg har af flere omgange besøgt lokaliteten, og har vurderet at arealet ikke er beskyttet natur. Min vurdering er at arealet ikke er egnet levested for bilag 4-arter, som nævnt i forrige mail. Så det beror på egne observationer. Jeg har dog ikke besøgt arealet i forbindelse med jeres forespørgsel.

De plantearter, der er opført på bilag 5 i naturbeskyttelsesloven har jeg ikke observeret på arealet. Alle disse arter er sjældne og er ikke observeret her, og min vurdering er at det ikke er sandsynligt at nogen af dem vil indfinde sig på denne lokalitet.

Danmarks Naturfredningsforening, Lejre, har i mail af 10. november 2022 udtalt:

Det er prisværdigt, at ejer ønsker at opstille en læhytte til brugere af området, men DN Lejre foreslår i stedet at opføre et lidt mindre fugleskjul, som forefindes mange andre steder med så rigt et fugleliv, som der er i Tempelkrog Sø - der kommer utroligt mange fuglekiggere i løbet af året. Den foreslåede læhytte virker som værende forholdsvis stor og massiv i forhold til det lille areal. Et fugleskjul vil også kunne give de samme lægivende oplevelser og med sine mange vinduespartier virker lettere i forhold til den omkringværende natur.

Danmarks Naturfredningsforening, Holbæk, har den 20. december 2022 udtalt:

Da fredningen endnu ikke er endeligt afgjort, henstiller vi til nævnet, at behandlingen af dette ønske afventer den endelige afgørelse. Fredningen tillader iøvrigt kun læskure til kreaturer, samt borde/bænkesæt og et fugletårn i det sydvestlige hjørne. Fredningssagen blev behandlet af fredningsnævnet for Østsjælland, da grænsen mellem Lejre og Holbæk kommuner går igennem området. Det rejser spørgsmålet om begge fredningsnævne skal inddrages, når forhold falder henholdsvis i Holbæk eller Lejre. Udefra en helhedsbetragtning burde vel kun ét navn varetage hele fredningen.

Dansk Ornitologisk Forening, Holbæk, har den 20. december 2022 udtalt:

DOF Holbæk vil foreslå, at vi afventer udfaldet af anken af fredningssagen.

Er det ikke Fredningsnævnet for Østsjælland, der normalt behandler Tempelkrog Nord sagen?

Arealet, hvor hytten ønskes opført, er omfattet af Fredningsnævnet for Østsjællands afgørelse af 11. maj 2022. Afgørelsen er påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Af fredningsbestemmelserne fremgår bl.a.:

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål

- at beskytte og forbedre de landskabelige værdier i området, således at området fremtræder som et overvejende åbent landskab,
- at bevare og forbedre de biologiske værdier, der knytter sig til sø, vandløb og naturarealer i området, herunder særligt det rige fugleliv,
- at sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter, herunder at sikre og forbedre offentlighedens muligheder for at færdes og opholde sig i området,

- at skabe grundlag for naturpleje,
- at medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus af arter og naturtyper, som Natura 2000-område Egemæs med holme og Fuglsø nr. 247 er udpeget for.

...

§ 6 Bebyggelse, faste konstruktioner og anlæg

Stk. 1. Der må ikke opføres bebyggelse i området, herunder skure, boder, jagthytter, drivhuse og lignende inden for fredningsområdet. Dog er fredningen ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for heste, får, kreaturer og lignende efter fredningsnævnets godkendelse af udformning, størrelse og placering.

...

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for borde/bænke og fugletårn/-skjul, som vist på fredningskortet. Yderligere almene anlæg til understøttelse af friluftslivet kan alene etableres efter fredningsnævnets nærmere godkendelse.

Nævnets afgørelse:

Det er uvist, hvornår Miljø- og Fødevarerklagenævnet behandler sagen om fredning af Tempelkrog Nord, og behandlingen af ansøgningen om at opføre en læhytte til brug af offentligheden bør ikke afvente udfaldet af klagenævnets behandling af fredningssagen. Læhytten ønskes opført på et areal i Holbæk Kommune, og det er derfor Fredningsnævnet for Vestsjælland, der skal behandle ansøgningen.

Fredningsnævnet vurderer, at det ikke vil være i strid med fredningsbestemmelserne at opføre en læhytte på det foran angivne sted til brug for offentligheden. Nævnet lægger herved navnlig vægt på, at formålet med opførelsen af hytten er at forbedre mulighederne for offentlighedens adgang og dermed friluftslivet, hvorved der er hjemmel i fredningsbestemmelsernes § 6, stk. 3, til opførelsen af hytten. Fredningsnævnet lægger endvidere vægt på hyttens forholdsvis beskeden størrelse, at hytten opføres i træ og holdes i naturfarver, og at hytten placeres tæt op ad vegetation, hvorved den bliver mindre dominerende i landskabet.

De i naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 og stk. 3, nævnte forhold taler ikke mod at give en dispensation.

Under hensyn hertil meddeler fredningsnævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, dispensation til at opføre en læhytte som beskrevet i ansøgningen på det i ansøgningen anførte sted.

Dispensationen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

I sagens behandling har deltaget formanden for fredningsnævnet, dommer Ole Stryhn, det af miljøministeren udpegede medlem, Rolf Dejløw, og det af Holbæk Kommune udpegede medlem, Gunner Nielsen.

Ole Stryhn
formand

Klagevejledning ved afgørelse om dispensation:

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

Adressaten for afgørelsen,
ejer af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
offentlige myndigheder,
en berørt nationalparkfond,
lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø,
og landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige,
rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Nævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førstestansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
 - 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.
- Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.